

Ic̄ei Woo B̄e N̄a

À cea Woo b̄e n̄au kuwāi Hundei Ilaaḽ

¹ Baak̄ōm, Teofili,

Si tia sintem ñ k̄o mii iyi Jesu í ce do cio iyi í ya maa k̄oa in̄e n̄a si fei hai sintēe, ² hee í koo í to aj̄o iyi Ilaaḽ í soo lele. Hee ku maa n̄e, in̄e n̄a iyi í cica wo à j̄e woo b̄e n̄au, í ba n̄a ide ku f̄o do gbugb̄ai Hundei Ilaaḽ í s̄o n̄a bei aa ce. ³ Si anyii ikue í nyisi n̄a ar̄ae si afei aj̄o ciiji is̄e f̄eefelo ku j̄e n̄n̄a s̄eēda iyi k̄u n̄e sika sika iyi n̄n̄u í w̄eē. À ȳōo n̄o í ce n̄n̄a faajii bommai Ilaaḽ. ⁴ Aj̄o n̄n̄u ḡo, si bei Jesu do m̄ōc̄ōe n̄a à wa inya ak̄ā í s̄o n̄a í ni, i maà tek̄i hai Zeruzalemu n̄a, amma i degbe amua iyi Ilaaḽ Baaba í w̄āo n̄e, amua iyi ñ tako ñ s̄o n̄e idēe. ⁵ Z̄āa n̄n̄u, inyii í dasi n̄e wo, amma si aj̄o minjiu ih̄e aa da n̄n̄e si Hundei Ilaaḽ.

Jesu í nyi lelei Aḽ

⁶ N̄ōi woo b̄e n̄a iyi aḽōo Jesu n̄a à wa inya ak̄ā à beēē à ni, Laf̄ēē, beb̄eii aa teese i j̄il̄e bommai Izireli? ⁷ N̄ōi Jesu í j̄e n̄n̄a í ni, k̄u j̄e baa n̄n̄e i m̄à aj̄o walak̄o i m̄à yaase bei mii n̄au b̄e á na ku ce n̄a. Ilaaḽ Baabai í j̄il̄e iyi b̄e n̄a do ȳiikōe. ⁸ Amma aa ba gbugb̄a n̄a waati iyi Hundei Ilaaḽ á naa si n̄e. Aa j̄e in̄e n̄a s̄eēdam n̄a si ilui Zeruzalemu, do si ilei Zudee fei, do si ilei Samari hee ku b̄o do k̄ōi andunya fei. ⁹ Iyi Jesu í f̄o ideu í t̄ā, n̄ōi à waa c̄ōo n̄o à ba wee Ilaaḽ í soo ikpa lele n̄o kud̄ui iji ḡo í j̄ò a k̄u ȳōo má.

¹⁰ Waati iyi à waa c̄ōo wa n̄e ikpa lelei Aḽ, n̄ōi gbak̄ā à ȳe woo dasi ib̄o f̄ūf̄ū minji ḡo n̄a b̄e à waa leek̄i k̄ōk̄o

nya. ¹¹ Nɔi inɛ ɲau à ni, inɛ inɛi Galilee ɲa, na mii í ce ì leekí ì waa cɔ lele ɲa. Jesuu be iyi Ilaaḏ í so ikpa lele hai bi tu ɲeu á nyi wa má do yaase bei ì yɔɔ í nɛð leleu ɲa.

Nsɔi Zudasi

¹² Iyi inɛ ɲau à fɔ beɛbe à tã, ɲɔi woo be ɲau à sinda wa hai iri kutai Olivie bii à wau à nyi wa Zeruzalemu. Iri kutau í wa kɔkɔi iluu zakai kilo akã. ¹³ Iyi à to Zeruzalemu ɲɔi à gũ lelei ile ku kpeke bii à ya maa wau. Aɲa iyi à tɔtɔ beu wee, Píɛ do Zãa, do Zaaki, do Anderee, do Filipu, do Tomaa, do Baatelemi, do Matie, do Zaaki amai Alifée, do Simɔɔ iyi í ya jabua ilɛ do Zudu amai Zaaki. ¹⁴ Do anu akãi inɛ ɲau fei à ya tɔtɔ a maa ce kutɔ do himma, aɲa do ifɔi Jesu ɲa do Maari iyee do inaabo gɔ ɲa má.

¹⁵ Ajɔ ɲɲu gɔ woo dasi Jesu naane ɲau à tɔtɔ má. Kukpɔ ɲa í to zakai amanɛ cifa. Nɔi Píɛ í dede í leekí si anini ɲa í ni, ¹⁶ inɛ kpaasim ɲa, Hundei Ilaaḏi í jɔ Davidi í fɔ idei Zudasi wo, ɲɲu iyi í cuaa inɛ ɲa iyi à mu Jesuu, nɔ ideu kù nɛ bei á ce iyi kù ce. ¹⁷ Zudasiui í tako í je inɛ akã nwa wo, ɲɲu mɔ í ya dasi icɛ nwa awɔ.

¹⁸ Fia iyi í ba na laalɔ iyi í ceu í rað iko gɔ. Nɔi í cuku, iriɛ í tako í to ilɛ nɔ inɔɛ í la, ifũɛ fei í fita. ¹⁹ Nɔi inɛ ɲa iyi à wa Zeruzalemu fei à gbɔ ideu. Na ɲɔi í jɔ do fee ɲa à waa kpe ikou Akedama, waatɔ Ikoi njè.

²⁰ Ideɛ iyi à kɔ si tiai iri kukɔu wee.

A jɔ ideɛu ku kpɔð bomma.

Inɛ gɔ ku maà buba be má.

Nɔ à kɔɔ má à ni,

A jɔ inɛ gɔ ku je nsũɛ si icɛu.

21-22 Debei, ka dasi inε gɔ si inɔ nwa ku je nsūi Zudasiu. Nɔ í gbe lafɛε ku je inε iyi í ye kujli Lafɛε Jesu hai si bale bei awa mɔ. Nɔ lafɛε ku je inε akāi inε ηa iyi à ba wa kuwεε ajɔ si waati kāma fei iyi Jesu í wεε do awa si andunyau ihɛ, hai waati iyi Zāa í dasiε inyi hee í koo í bɔ lele. ²³ Nɔi à cica amanε minji gɔ ηa, irii inε akāi Zozefu iyi à ya kpe Baasaba, walakɔ Zusitu, inε minjisiau mɔ Matiasi. ²⁴ Nɔi à ce kutɔɔ à ni, Lafɛε, awɔ iyi ì mà idɔi inε fei, nyisi wa inε iyi ì cica. Si inɔi mɔcɔ minjie ηau ihɛ ²⁵ nyisi wa inε iyi ì bi ku je nsūi Zudasi si icεi woo be ηau, icε iyi Zudasi í jɔ nɔ í koo í lɔ tengi bii í jɔ à dasiε. ²⁶ Nɔi à ta nηa kpasau. Nɔ kpasau í so Matiasi. Nɔi à dasiε si inɔi woo be maatakā ηau.

2

Kunaaí Hundei Ilaaɔ

¹ Iyi ajɔi Pantekotu í to, ηɔi woo dasi Jesu naanε ηau fei à tɔtɔ inya akā. ² Gbakā ηɔi à gbɔ iba gɔ í naa hai lele, í jɔ bei fufu nla, nɔ si inɔ ileu fei inε ηa à gbɔ ibau. ³ Si anyiε ηɔi à ye ngɔgɔ bei amεi ina í na í lesi irii aηa fei akā akā. ⁴ Nɔi aηa iyi à wa be fei à kɔ̀ò Hundei Ilaaɔ nɔ à waa fɔ fee mmu gɔ ηa, si bei Hundei Ilaaɔ í mu nηa aηa fei ikā ikā.

⁵ Wee waati beεbeε Zuifu gɔ ηa iyi à mà beεrei Ilaaɔ à naa hai ile fei à wa Zeruzalemu. ⁶ Iyi à gbɔ ibau, ηɔi zamaa nkpɔ nkpɔ í sei í koo í tɔtɔ be nɔ à biti jiida jiida si na iyi í jɔ̀ à gbɔ woo dasi Jesu naanε ηau à waa fɔ feei aηa ikā ikā. ⁷ Nɔi í mu ηa biti hee í caa, nɔ à bee nje à waa ni, inε ηa iyi à waa fɔ ideu be, n jɔ aηa fei inεi Galilee ηai mεε. ⁸ Nɔ beirei í ce awa fei à gbɔ à waa fɔ ide do fee nwa ikā ikā. ⁹ Si inɔ nwa

ine gɔ ɲa à naai hai ilei Paati do hai Mɛdi do Elami, do hai ilei Mezopotami do Zudee do Kapadosi do Pontu do hai ilei Azii. ¹⁰ Ine gɔ ɲa mɔ hai ilei Firizii à naa do Panfili do Ezibiti do hai ikpa Libi iyi í wa kɔkɔi Sireni. Ine gɔ ɲa mɔ à naa hai Rɔmu. ¹¹ Ine gɔ ɲa Zuifu ɲai à bí ɲa, ine gɔ ɲa mɔ à waa too kucei Zuifu ɲa. Ine gɔ ɲa à naa hai ilei Kereti do hai Arabi. Do ɲɲu fei, awa fei à gbɔ à waa fɔ fee nwa ɲa ikā ikā à waa sisiò mii nla ɲa iyi Ilaaɔ́ í ce. ¹² Nɔi aɲa fei à bití hee a kù mà bei aa lasabu nɔ à bee nje à waa ni, yoomai í je yaasei mii nɔu ihě. ¹³ Amma ine gɔ ɲa à yaako ɲa à waa ni, ine ɲau à mɔ atěi hee í caa.

Waaɔo iyi Piɛɛ í ce

¹⁴ Nɔi Piɛɛ í dede do woo be maatakā ɲau ajó nɔ wa la hee lele í sɔ zamaau wa ni, inɛ Zuifu ɲa do inɛ mɔ iyi ì wa Zeruzalɛmu fei, i sotí i gbɔ ɲa. ¹⁵ N̄ bi i mà ɲa iyi ine ɲau ihě a kù mɔ atě si bei ì waa tamaa ɲau be, domi à wɛɛ si daadaakɔ, baa isɔ mɛɛsā kù lɔ titā. ¹⁶ Amma iyi ì waa ye daakɔɔyiu ihě ɲa, iyi walii Zoeli í fɔu mbe iyi í ni,

¹⁷ Ilaaɔ́ í ni, si ajɔi ankāanyi ɲau an daa ine fei si Hundem.

Ama inemɔkɔ do ama inaabo nɲe ɲa aa ce walii.

Awaasū nɲe ɲa aa ya maa ce kuyɛ ɲa,

Nɔ mɔkɔ ngbo nɲe ɲa mɔ Ilaaɔ́ á ba ɲa ide ku fɔ si ala.

¹⁸ Waati bɛɛbe, an dasi Hundem si inemɔkɔ do inaabo woo ce icɛm ɲa,

Nɔ aa ce walii.

¹⁹ An nyisi mii maamaake ɲa ikpa lelei Aɔ,

Nɔ an jò ine ɲa a ye mii maamaake ɲa má si ilɛ.

Ine ɲa aa ye nje do ina do cuai ina.

20 Inunu á kuku inya
Nɔ cukpa ku kpã bei njè.

Si anyii nɔui ajɔi Lafɛɛ á to wa, ajɔ nla ilu amboeu.

21 Amma inɛ ɔa iyi à waa kpe Aɔ Lafɛɛ fei aa ba faaba.

22 Inɛ inɛi Izireli ɔa, i soti i gbɔ ideu ɔa. Ilaaɔ í jò ì mà yíikoi Jesu inɛi Nazaretiu ɔa na maamaake do nyinda ɔa iyi í jò Jesu í ce si anini nɔɛ, si bei inɛ taka nɔɛ ì mà ɔa. 23 Jesuu, Ilaaɔ takaei í lasabu hai sinte í jilɔ si a daa inɛ ɔa si awɔ. Nɔ inɛi ì daa ilu dulum ɔa si awɔ ì jò à kpakpae si jii ku gaau à kraa ɔa. 24 Amma Ilaaɔ í jũu hai si bale, í nyaa hai si wahalai iku domi iku kù nɛ gbugbã kãma sie hee ku geeɛ be. 25 Ideci Davidi í kɔ í ni,

N̄ wa n ye Aɔ Lafɛɛ ajɔ fei,

Domi í wa awɔ njem ku ba n mà n yaya.

26 Na ɔai í jò idɔm wa dɔ, nɔ n̄ wa n fɔ ide do inɔ didɔ.

Nɔ baa bii í je an ku n̄ nɛ kpãa ku cɔ,

27 Domi awɔ Ilaaɔ i kaa jò hundem bi ku wai iku ɔa.

Beɛbe mɔi i kaa jò arai Inɛ Kumáe ku sãmi.

28 Ì nyisim kpãa iyi wa bɔɔm si kuwɛɛ.

An wɛɛ do awɔ si inɔ didɔ.

29 Si anyii nɔu nɔ Píɛɛ í ni má, inɛ kpaasim ɔa, n̄ wa n sɔ ɔɛ nɔ kù nɛ sika kãma, Davidi bala nwa í ku nɔ à suu. Baleɛ mɔi í wa si anini nwa ihɛ hee do nnyi fei, mà irei. 30 Amma si bei í je walii, í mà iyi Ilaaɔ í cea nɔu kuwãi ide gɔ do kugbasi í ni tɔkuɛ gɔ á na ku buba si kitãi bommaɛ. 31 Davidi í mà mii iyi á na ku ce. Na ɔai í jò ide iyi í fɔ, iyi í ni Ilaaɔ kaa jò hundee bi ku wai iku ɔa nɔ araɛ kaa sãmi, ideci kujii inɛ iyi Ilaaɔ í cicaui wa fãa. 32 Jesuu iyi n̄ wa n fɔ ideɛ, Ilaaɔ í jũu hai si bale nɔ awa fei à je seɛda. 33 Ilaaɔ Baaba í soo lele nɔ í muaa Hundee iyi í wãaò wo. Nɔ nɔu

mə́ í mua awa mə́ Hundeu. Nηui ì waa ye nə́ ì waa gbə́ ηa be. ³⁴ Davidi takae kù bə́ lelei Ađ amma í ni, Ađ Lafēe í sđ Lafēm í ni, Buba awə́ njem,

³⁵ Hee n ce mbēēē ηa

Bi ku lesi isēē.

³⁶ Na ηə́i í jđ́ í sŕa inē inēi Izireli ηa fei i mà́ iyi ihḗ ηa sā́a sā́a. Jesu iyi ì kpakpa si jŕi nə́u be ηa, nηui Ađ́ í ce Lafēe do Kirisi.

³⁷ İyi inē ηau à gbə́ bēēbe ηə́i ideu í to si ηa ntə́ ntə́, nə́ à bee Piēē do woo be iyi à gbe ηau à ni, inē kpaasi nwa ηa, beirei aa ka ce. ³⁸ Nə́i Piēē í sđ́ ηa í ni, inē fei i kpaasi idə́ nηe i jđ́ a dasi ηe inyi do irii Jesu Kirisi ku ba Ilaađ́ ku kpa idei dulum du ηe, nə́ aa ba amuai Ilaađ́ ma ηa iyi í jḗ Hundee. ³⁹ Bēēbei á ce si na iyi í jđ́ Ilaađ́ í ce nηe kuwā́e, inē do ama nηe ηa do inē ηa iyi à wa hee jŕi jŕi fei, inē ηa iyi Ađ́ Lafēe nwa á kpe fei.

⁴⁰ Do ide ikā́ ikā́ nkpə́ nkpə́i Piēē í jḗ nηa do sēēda nə́ í mu nηa gbugbā́ í ni, í nya ara nηe ikā́ hai bi inē laalə́i nsei ηau ihḗ ku ba i ba faaba ηa. ⁴¹ Nə́i à dasi inē ηa iyi à gba idei Piēēu inyi. Ajə́ nηu zaka bei amanḗ dubu mēēta í kđ́si si inə́i woo dasi Jesu naanḗ ηau. ⁴² Nə́ à ya gbə́ cio iyi woo be ηau à ya maa kə́ ηa siu fei, nə́ à ya maa wēē do anu akā́, à ya maa jḗ ije iyi aa yeđ́ gigii ikui Jesu, nə́ à ya maa ce kutə́ ajə́.

Kuwēēi inē ηa iyi à dasi Jesu naanē

⁴³ Nə́i ideu í to si inē fei, nə́ Ilaađ́ í jđ́ woo be ηau à wasi maamaake nkpə́ nkpə́ ku ce. ⁴⁴ Woo dasi Jesu naanḗ ηau fei à ce anu akā́ nə́ mii iyi à ne fei tí aηa feii í jḗ. ⁴⁵ Waati iyi inē gə́ í ne bukaatai ngə́gə́ fei à ya ta iko nηa ηai do mii ndu ηa ηa nə́ a na lafēḗ fiau zaka bei í ne bukaatae. ⁴⁶ Ajə́ fei à ya tətə́i si bantumai

kpasēi Ilaaḏ. À ya tətəḡ a maa jei si inḡ kpasē nḡa nḡa do inḡ didḡ. Muafiti ci ya wa si. ⁴⁷ À ya maa saabu Ilaaḏ nḡ inḡ fei í mà bεεε nḡa. Ajḡ fei inḡ nḡa à ya dasi naane nḡ a ba faaba. Bεεbei Lafēε Jesu í ya maa kḡḡsi kukpḡi woo dasiε naane nḡau waati kāma fei.

3

Wεεge gḡ í ba iri

¹ Nḡi ale ajḡ nḡu gḡ zakai isḡ mεeta Piεε do Zāa à waa bḡ kutḡḡ bantumai kpasēi Ilaaḏ. ² Nḡi à yε mḡkḡ gḡ bε iyi à bí do wεεge. Ajḡ fei à ya na a jilḡḡi andei bantumai kpasēi Ilaaḏ iyi à ya kpe ande Ku sḡau, ku maa bara waati iyi inḡ nḡa à waa lḡ. ³ Iyi í yε Piεε do Zāa à waa lḡ bantumai kpasēu nḡi í tḡḡ nḡa a mua nḡu ngḡḡḡ. ⁴ Nḡi Piεε do Zāa à kāsie iju, nḡ Piεε í ni, cḡ wa. ⁵ Nḡi í cḡ nḡa do laakai domi wa tamaa ngḡḡḡ si nḡa. ⁶ Amma Piεε í sḡḡ í ni, n kù ne fia hee má je wura, amma iyi ñ ne an muue. Do irii Jesu Kirisi inei Nazaretiu, dede i ne. ⁷ Nḡi í mu awḡ nḡei mḡkḡu í dedeε. Bε gbakā, isei inεeu do ikḡi isεε nḡau í ce gbugbā. ⁸ Nḡi í fo í dinga wa ne. Nḡi aḡaḡ nḡa fei à lḡ bantumai kpasēi Ilaaḏ ajḡ, nḡi í fo í dinga wa ne wa saabuḡ Ilaaḏ. ⁹ Nḡi inḡ fei í yε wa ne wa saabuḡ Ilaaḏ. ¹⁰ Si bei à mà iyi nḡui í ya tako ku maa buba ande kusḡai bantumai kpasēi Ilaaḏ ku maa barau, nḡi biti í mu aḡa fei nḡ ideu í to si nḡa.

Waazo iyi Piεε í ce

¹¹ Nḡi mḡkḡ iyi í ba iriu kù je kù ne hai bi Piεε do Zāa. Aḡaḡ nḡa à wa ikpa akāi kpasēi Ilaaḏ iyi à ya kpe bantumai Salomḡḡ. Nḡ inḡ nḡa iyi ideu í mu nḡa bitiu à sei à bḡ bi tu nḡa. ¹² Iyi Piεε í yε nḡa nḡi í sḡ nḡa í ni, inḡ inei Izireli nḡa, beirei í ce ì biti ì waa cḡ wa bεεbe

ηα. Ì tamaa bei gbugbã nwai walakõ daa jiiida nwai í jò mækõu wa ne ηα? ¹³ Aburhamu do Izaaki do Zakõbu aηα iyi à je bala nwa ηαu, Aõ Lafẽε nηai í jò Jesu woo ce icεε í ne amboe. Inηi ì muu ì na ine ngbo ηα nõ ì kõsie ηα si wajui Pilati, baa do iyi Pilati wa bi ku jò wo. ¹⁴ Amma inηi ì kõsie, nηu iyi í je Ine Kumá do Ine Dee deeu nõ ì tõ Pilati ku jò nηe woo kpa ineu si agbεε ηα. ¹⁵ Si bεεbe ì kpa ine iyi í je irii kuwεεu ηα. Amma Ilaaõ í jũu hai si bale, nõ awa à yõ. ¹⁶ Jesuu do naane iyi mækõu ihẽ í dasie nηui í jò í ba gbugbã. Mækõ iyi ì waa ye nõ ì mà ηau ihẽ, naane iyi í dasi Jesuui í jò í ba iri mam mam si wajui inε fei.

¹⁷ Nsei kpaasim ηα, ì mà mii iyi ì cea Jesuu ηα, ì cooi si ngõgõ hai mà ηα, bεεbei do ine ngbo nηe ηα fei. ¹⁸ Ilaaõ í jò walii ηau fei à tako à fõ ideε wo. Nõ bεεbe mõi bei à fõu fei í kõ. Ide iyi à fõu nηui í je à ni, kù ne bei á ce iyi ine iyi Ilaaõ í cicau kù ye ijuukpã. ¹⁹ Na nηu, i kpaasi idõ nηe i sinda si Ilaaõ ηα ku ba ku kpa ideì dulum du ηε. ²⁰ Nõ Ilaaõ ku mu nηe kusimi jiiida, nõ ku be Kirisi iyi í cicau wa ku je tu ηε, nηu iyi í je Jesuu. ²¹ Tilasii Jesu Kirisi ku maa wa lele hee awaati koo toð mii fei ku je titõ si bei Ilaaõ í jò walii kumáε ηau à tako à fõ wo. ²² Moizi, ine akã nηa, í ni, Aõ Lafẽε nηe á jò walii gõ ku fita hai si anini nηe iyi á ye bei amu. Nõ á sía i gbõ mii iyi á sõ ηε fei. ²³ Ine iyi kù waa too si ideì waliu fei aa nyaa hai si inoi zamaai Ilaaõì a kpa. ²⁴ Bεεbe mõi Samueli do walii ηα iyi à naa si anyiε, aηα fei à tako à fõ ideì mii ηα iyi wa ce nsei u ihẽ. ²⁵ Mii iyi walii ηau à ni Ilaaõ á ceu, inηi wa cea. Nηui í je akabuu iyi Ilaaõ í ði do bala nηe ηα si waati iyi í sõ Aburhamu í ni, hai si dimiei an jò ineì andunya fei ku ba kuwee. ²⁶ Bεεbei Ilaaõ í jò

woo ce icee í fita hai bi tu ne nò í bəə wai ku ba ku
wee ne ku ba inje fei i sinda i jè laalə ku ce ne.

4

Piɛɛ do Zãa à wa bi igbei woo kiiti na

¹ Si waati iyi Piɛɛ do Zãa à waa sɔ zamaau ideu
beɛbe, nɔi woo weei Ilaaɔ nau do ine ngboi ine na iyi
à ya maa degbe kpasɛi Ilaaɔu do Sadusi na à sekeɛ si
na wa. ² Idɔ nna í kɔ si na iyi í jè mɔcɔ minji nau à
waa kɔ ine na si cio à waa sɔ na iyi Jesu í jɪ hai si balɛ,
waatɔ iku na aa yɔkɔ a nyi wa si kuweɛ má. ³ Nɔi à
mu na à cimbo na si ile piisɔɔ hee iju kumá domi
alɛ í lɛ tã. ⁴ Do nnu fei, ine nkɔ iyi í gbɔ ideu í dasi
naanɛ. Nɔ kukɔ nna í kɔɔsi hee í to zakai amanɛ
dubu miu.

⁵ Iju kumáɛ nɔi ine ngboi Zuifu na do ine ngbo
bubu na do woo kɔ ine na si wooda nau à tɔtɔ
Zeruzalɛmu. ⁶ Nɔi à tɔtɔ aɲa do woo wee nlau iyi
à ya kpe Ani, do Kaifu do Zãa do Alesandu do ine
na iyi à gbe si nyaanzei woo wee nlau fei. ⁷ Nɔi à
nya Piɛɛ do Zãa wa hai ile piisɔɔu à naa à leekɪ na si
waju nna nɔ à lɔsi ku bee na à waa ni, do gbugbãi
yooi, mà do irii yooi ì ceɔ mii nɔu be na. ⁸ Nɔi Piɛɛ
í kɔɔ Hundi Ilaaɔ nɔ í sɔ na í ni, inje ilaalu do ine
ngbo nau, ⁹ i waa bee wa idei ice jɪida na iyi à cea
weɛgeu ihɛ do bei í ce í baɔ iri. ¹⁰ Na nnu, í sɪa inje fei
do ine Izireli nau fei i mà na, mɔkɔ iyi wa leekɪ si
waju nne be, í ba irii do saabui irii Jesu Kirisi inei
Nazarɛtiu, ine iyi ì kpakpa si antai jɪi ku gaauu na nɔ
Ilaaɔ í jɪu hai si balɛ. ¹¹ Jesui kukɔu wa fãa iyi í ni,
Kuta iyi woo ma na à cau,
Nnui í baa í je kuta sintei icui ile.

12 Woo faaba gɔ̀ kù wɛɛ má bii kù jɛ nɲu akã, domi Ilaaã kù na irii inɛ gɔ̀ má si andunya iyi aa ka kpe ka baò faaba.

13 Iyi inɛ ɲau à gbɔ̀ ideu ɲɔ̀i à bitidi domi à yɛ wɔ̀kɔ̀i Piɛɛ do Zãa nɔ̀ à mà gbakã iyi táaka ɲai iyi a kù ce baa cio. ɲɔ̀i à mà iyi aɲai à wɛɛ wo do Jesu. 14 Amma si bei à yɛ mɔ̀kɔ̀ iyi í ba iriu wa leekí do Piɛɛ do Zãa, nɲui í jò a kù ba ide gɔ̀ iyi aa ni má. 15 ɲɔ̀i à ni a fita hai ile kiitiu. Iyi à fita, inɛ ɲa iyi à gbe beu à waa busi nje aɲa duusɔ̀. 16 ɲɔ̀i à waa ni, beirei aa ka cea mɔ̀kɔ̀ ɲau ihẽ. Wee inɛi Zeruzalemu ɲa fei à mà iyi à ce maamaake nla nla gɔ̀, nɔ̀ a kaa ka yɔ̀kɔ̀ ka jã. 17 Amma ka ganji ɲa ku ba ideu ku maà fangaa si inɛ ɲa iyi à gbe má, ka kò ɲɲa do ijuukpã ku ba a maà sɔ̀ inɛ kãma ide do irii Jesu má. 18 ɲɔ̀i à kpe ɲa má nɔ̀ à kò ɲɲa a fɔ̀ ide do irii Jesu má hee má jɛ a kò inɛ ɲa si cioi ideɛ.

19 Amma Piɛɛ do Zãa à sɔ̀ ɲa à ni, i bee ara nɲɛ ide bii á jɛ dee dee si wajui Ilaaã ka gbɔ̀ ide nɲɛ nɔ̀ ka jò ti Ilaaã. 20 Awa de a kaa ka yɔ̀kɔ̀ ka coko do mii iyi à yɛ do iyi à gbɔ̀. 21 ɲɔ̀i à gbagba si ɲa má ntɔ̀ ntɔ̀ à bei à jò ɲa. A kù ba yaase bei aa ce a fa ití ɲɲa si na iyi í jò inɛ fei wa saabu Ilaaã do mii iyi í ceu, 22 domi mɔ̀kɔ̀ iyi à faaba do maamaakeu, adɔ̀ɛ í re baa ciiji.

Woo dasi Jesu naane ɲa à waa tɔ̀ wɔ̀kɔ̀

23 ɲɔ̀i Piɛɛ do Zãa à nyi bi kpaasi ɲɲa ɲa si waati iyi woo kiiti ɲau à jò ɲa. Nɔ̀ à koo à sisi ɲɲa ide iyi inɛ ngbo ɲa do inɛ ngboi woo weei Ilaaã ɲa à sɔ̀ ɲau. 24 Iyi à gbɔ̀ ideu ɲɔ̀i aɲa fei à tɔ̀ Ilaaã do anu akã à ni, Aã Lafɛɛ, awɔ̀i ì taka lele do ile do tenku do mii iyi í wa si fei. 25 Hundɛi í jò bala nwa Davidi woo ce icɛɛ í fɔ̀ wo í ni,

Na mii í ce idəi inei dimi mmu ŋa í kǎ.

Na mii í ce inε ŋa à waa ce anu tǔəsi a ba a cea Ilaaǎ
laalə, nə wee mii gəi iyi kaa yǔkə ku ce məm.

²⁶ Amanlui andunya ŋa do ilu iri ŋa à dede nə à tətəə
Ku ba a ce igũ do Ilaaǎ do inε iyi í cica.

²⁷ Ilaaǎ Baaba, ide iyi Davidi í fəu be ntəi, domi
Herodu do Pənsu Pilati à ce anu akǎ. À tətəə do dimi
mmu ŋa do inei Izireli ŋa si iluu ihě à yε taalei Jesu
woo ce icε kumáε iyi ì cica ì nya ikǎu. ²⁸ Bεεbei à
ce, nə nŋu be í jə mii iyi ì jile fei hai tako do iyi í je
idəəbiε í kǎ. ²⁹ Na nŋu nsei, Lafěε, ce laakaii ide ku
fə nŋa nə i jə awa woo ce icεε ŋau ka sisi ideεu do
wəəkə nla nla. ³⁰ Nyisi gbugbǎε ku ba maamaake ŋa
ku ce nə inε ŋa a ba iri do saabui irii Jesu woo ce icε
kumáεu.

³¹ Iyi à ce kutəəu à tā ŋəi inya bii à tətəəu í yaya.
Ŋəi aŋa fei à kǔd Hundei Ilaaǎ nə à wasi ku waazo
idei Ilaaǎ bebei do wəəkə.

Mii iyi woo dasi Jesu naane ŋau à ne ti aŋa feii

³² Akpəi woo dasi Jesu naane ŋau í kǔəsi nə aŋa
fei à ne anu akǎ. Inε gə ci ya ni mii iyi nŋu í ne ti nŋu
akǎi amma mii iyi à ne fei ti aŋa feii. ³³ Do gbugbǎ
nla nlai woo be ŋau à waa sisiə kujji Lafěε Jesu hai
si bale, nə didə nla nlai Ilaaǎ í wa si aŋa fei. ³⁴ Inε gə
kù je are si inə nŋa, domi aŋə minji do aŋə minji fei
inε ŋa iyi à ne iko do kpasě ŋa fei à ya taai nə a naaə
fiaw wa, ³⁵ a naa a na woo be ŋau, nə a ce ikpěε si bei
bukaatai inε fei í to.

³⁶ Bεεbei Jozefu, inei Levi gə iyi à bí Sipu, í ce. Nŋui
woo be ŋau à ya kpe Baanabasi, waatə woo mua inε
gbugbǎ. ³⁷ Í ta ikoε gə í naaə fiaw wa í naa í na woo
be ŋau.

5

Idei Ananiasi do Safira

¹ Amma məkə gə í wεε iyi à ya kpe Ananiasi, aboe mə à ya kpoo Safira. Məkəu í ta ikoε gə, ² nə í jilε ikə akāi fiaw ndεε, iyi í gbeu mə í koo í na woo be ηau. Nə wee aboe í wεεò kumàsie. ³ Iyi í na ηa fiaw ηəi Piεε í beεε í ni, Ananiasi, beirei í ce ì jò Seetam í lə si idəe hee ì waa səa Hundei Ilaađ ıbo nə ì jò bubui fiaw ikou ndεε. ⁴ Iko iyi ì tau awə si ì nəə ba. Iyi ì taa ì tã, fiaw kù je titεei? To, na mii í jò ì ce dimii lasabuu ihě. Kù je amanε ηai ì səa ıbo, Ilaađi ì səa. ⁵ Iyi Ananiasi í gbə ideu gbakā ηəi í cuku tengi be í ku. Nəi inε ηa iyi à gbə ideu fei njo í mu ηa hee í caa. ⁶ Nəi awaasũ ηa à naa à wo ikuu do acə à koo à suu.

⁷ Si anyii isə mεeta má, ηəi aboe mə í lə wa. Wee kù mà mii iyi í ce məkəi nηu titã. ⁸ Nəi Piεε í beεε í ni, fiaw iyi məkəe í naaə wau ihě, beεbei ì ta iko nηeu ηa? Nəi Safira í jεaa í ni, beε mbε. ⁹ Nəi Piεε í beεε í ni, beirei í ce inε minji fei ì ce anu akā i cə laakaii Hundei Ađ Lafěε beεbe ηa. Cə, inε ηa iyi à si məkəe à wa andε koofa be, aa si awə mə. ¹⁰ Be gbakā ηəi abou mə í cuku si wajui Piεε be í ku. Nəi awaasũ ηau à lə be à koo à ba í ku, ηəi à soo wa à naa à suu kəkəi məkəe. ¹¹ Nəi njo í mu inei igbei Jesu ηau ntə ntə do inε ηa iyi à gbə ideu fei.

Maamaake nkpo

¹² Nəi woo be ηau à jò maamaake do nyinda nkpo í wasi ku ce si wajui inε ηa. Nə woo dasi Jesu naane ηau à ya tətəə bantumai Saloməə. ¹³ Inε kãma kù bi ku lə inə nηa do muafiti domi à waa ce njo, amma do nηu fei à waa saabu ηa ntə ntə. ¹⁴ Amma kukpəi

ine n̄a iyi à dasi Lafēe Jesu naane nt̄o nt̄o í k̄õsi wa koo, hai inem̄ak̄o do inaabo n̄a. ¹⁵ N̄oi ine n̄a à wasi ku naaò b̄õ n̄a wa si kp̄ã n̄a. À ya naa a jile n̄ai si daayi n̄a do si s̄ē n̄a ku ba bii Piēē wa l̄o ayae ku bii ine ḡo n̄a si in̄o n̄a. ¹⁶ N̄oi ine nkp̄o í wasi ku naaò b̄õ n̄a wa do ine n̄a iyi à ne inei in̄ok̄o n̄a hai ilēkoi Zeruzalēmu n̄a, a n̄a fei à n̄o à ba iri.

À kp̄ã woo be n̄au iju

¹⁷ Amma woo wee n̄lai Ilaaõu do ine n̄a iyi à wa si igbei Saduse n̄a iyi à wa bi t̄ēu fei à dedeò igu si ḡamei woo be n̄au. ¹⁸ N̄oi à mu n̄a gbak̄ã à dasi n̄a piis̄õ. ¹⁹ N̄oi idũu amalekai Aõ Lafēe í naa í c̄i gamboi ile piis̄õu í nya n̄a n̄o í s̄õ n̄a í ni, ²⁰ i b̄o bantumai kpas̄ēi Ilaaõ i koo i leek̄i be n̄a n̄o i sisia ine n̄a idei kuw̄ēu fei. ²¹ N̄o woo be n̄au à gb̄o ideu. Am̄ejuma gbak̄ã n̄oi à b̄o bantumai kpas̄ēi Ilaaõ be à wasi ku k̄o ine n̄a si cio.

Wee waati b̄ēb̄e woo wee n̄lai Ilaaõu do in̄e n̄au à t̄ot̄o n̄o à kpe igbei woo kiiti n̄au do ine ngboi Izireli n̄a fei, à bei à be woo degbe kpas̄ēi Ilaaõ n̄au a koo a kpe woo be n̄au wa hai ile piis̄õ. ²² Amma iyi à to a k̄u ye woo be n̄au ile piis̄õ be. N̄o à nyi bi ine ngbo n̄au má ²³ à ni, iyi à to be à ba ile piis̄õu wa c̄imbo dim dim n̄o à ba woo degbe n̄au à waa leek̄i and̄e be. Amma iyi à c̄i gambo n̄au a k̄u ye ine k̄ama ile be. ²⁴ Iyi ine ngboi woo degbe kpas̄ēi Ilaaõu do ine ngboi woo wee n̄au à gb̄o ideu, n̄oi à biti a k̄u mà bei ideu á kpa iri. ²⁵ N̄oi ine ḡo í naa í s̄õ n̄a í ni, i gb̄o n̄a, ine n̄a iyi ì dasi piis̄õ n̄au à wa bantumai kpas̄ēi Ilaaõ à waa k̄o ine n̄a si cio. ²⁶ N̄oi ine ngboi woo degbe kpas̄ēi Ilaaõu, n̄ju do in̄e n̄a à koo à gb̄ã n̄a à naaò n̄a wa bi ine ngbo n̄au. Amma k̄u j̄e do

gbugbã domi à waa ce njoì zamaau a maa na a ta ña kuta.

²⁷ Iyi à naaò ña wa à leekí ña si wajui igbei woo kiiti ñau nò woo wee nlai Ilaaãu í sã ña ²⁸ í ni, à kò ññe mam mam à ni i maà ya ce waazo do irii məkou má ña. Amma wee, ì ce waazo ññe ì waa koo ña hee ì kò inei Zeruzalemu ña fei si cio ññe nò ì waa bi i dasi wa taalei ikui məkou ña. ²⁹ Njoi Piεε do woo be kpaasie ñau à jε à ni, tilasi ideì Ilaaãì aa ka jirima, kù jε ti amanε ña. ³⁰ Aã Lafεei bala nwa ñai í jì Jesuu hai si bale, inε iyi ì kpakpa si jìi ì kpaà ñau. ³¹ Njoi Ilaaã í soo lele í jilɔ awɔ njεε ku jε ilaalu do Woo faaba nò ku muaò inei Izireli ña kpãa a kpaasi idò ñña ku ba ku kpa ideì dulum du ña. ³² Awai à jε σεεdai mii ñau be, awa do Hundei Ilaaã iyi Ilaaã í mua inε ña iyi à waa jirimae.

³³ Iyi à gbò ideu ñoi idò ñña í kã hee à waa de a kpa ña. ³⁴ Amma inε akã ñña iyi à ya kpe Gamaliε í dede í leekí si aninii woo kiiti ñau í ni a nya woo be ñau wa titã. Gamaliεu Farisii wa jε do woo kò inε ña si wooda, nò í ne beεεε ntò ntò bi inε fei. ³⁵ Njoi í sã inε ñau í ni, inε inei Izireli ña, i laakai ña do mii iyi ì waa bi i cea inε ñau. ³⁶ Kù kpe mòm titã iyi məkò gò í naa ihε à ya kpoo Tedasi nò í ya maa so araε lele bei inε nla gò nò amanε bei cìɔ mεε wa tooε. Amma à kpaà, nò məcεε ñau fei à fangaa, nò à gbeje ideε. ³⁷ Si anyiε, waati iyi à na à waa ce kuka, ñoi məkò gò mò í naa à ya kpoo Zudasi inei Galilee. Nñu mò í jè inε nkpò nkpò wa tooε. Amma à kpa ññu mò nò inε ña iyi à waa tooeu fei à fangaa. ³⁸ Na ññu, bii í jε aa gbò idem ña, i jè inε ñau be a ne ña. Bii í jε ideu do ice ña iyi à waa ceu hai bi amanε ñai wa naa, á na ku kpa

iri. ³⁹ Amma bii kuce nηau hai bi Ilaađi wa naa, i kaa yəkə i kāmia ηa ηa. I ce laakai i maà ti i na i maa ba Ilaađ ku ja ηa.

⁴⁰ Nə à gbə ideε. Nəi à kpe woo be ηau à cã ηa do kpətəə à ni a maà fə ide do irii Jesu má à bei à jè ηa.

⁴¹ Nəi woo be ηau à ne hai bi igbei woo kiiti ηau do inə didə nla nla si na iyi í jè Ilaađ í ka ηa si ine ηa iyi à to a maa yaako ηa na irii Jesu. ⁴² Ajə fei si bantumai kpasēi Ilaađ do si inə kpasē ηa à ya maa ce waazoi laabaau jiidau nə a maa kə ine ηa si cio waati kāma fei a maa ni Jesui í je ine iyi Ilaađ í cicau.

6

À cica amanε mεεje ku sobi woo be ηa

¹ Waati bεεbe kukpəi ine ηa iyi à waa too kpāai Jesuu wa kəəsi. Nəi Zuifu ηa iyi à ya fə Gerekiu à waa gbagba si Zuifu alala ηau domi si ije iyi à ya maa kpēa jaađ ηa waati kāma fei à ya maa gbeje jaađ nηa ηai. ² Nəi woo be maateeji ηau à tətəə ine ηa iyi à waa too kpāai Jesu ηau fei à ni, kù sía ka jè idei Ilaađ ku waazo ka maa ce idei ije ηa. ³ Na nηu, inε kraasi nwa ηa, i cica amanε mεεje si inə nηε, ine ηa iyi à waa je nηa sεeda jiidu, iyi à kəđ Hundi Ilaađ do bisi, nə ka kāa nηa icεu. ⁴ Amma awa taka nwa aa ka maa ce kutəə nə ka maa waazo idei Ilaađ waati kāma fei. ⁵ Inε ηau fei à jesi ideu. Nəi à cica Etieni iyi í kəđ Hundi Ilaađ nə naanεε í la. Si anyii nηu nə à cica Filipu, do Pokəə, do Nikanəə, do Timəə, do Pamenasi, do Nikola inei Antiasi iyi í too kucei Zuifu ηa wo í bei í na í dasi Jesu naanεu. ⁶ Nəi à bəđ ηa bi woo be ηau. Nə woo be ηau à ce kutəə à le nηa awə si iri ku ba a sintiò icε.

⁷ Beεbe moi idei Ilaaḏ í fangaa wa koo nḵ kukpḵi inε nja iyi à waa too kpāai Jesuu í kḵḵsi wa koo si ilui Zeruzalemu, nḵ woo weei Ilaaḏ nkpḵ í dasi naane.

À mu Etiēni

⁸ Wee Etiēni í ne gbugbā ntḵ ntḵ nḵ Ilaaḏ í ceaa didḵ nḵ í ce maamaake do nyinda nla gḵ nja si aninii inε nja. ⁹ Amma inε gḵ nja à ba Etiēni kakḵḵ ku ce. Inε njaḵ gḵgḵ nja hai ilei Silisii à naa do hai ilei Azii, gḵgḵ nja mḵ inei Sireni njaḵ do Alesandiri, aḵai à je inei igbei Zuifu gḵ nja iyi à ya kpe aru nja iyi à jḵ. ¹⁰ Amma a kḵ nḵḵ domi wa fḵ idei do bisi do gbugbāi Hundei Ilaaḏ. ¹¹ Nḵi à mua mḵkḵ gḵ nja fia si asii ku ba a mḵaa ide. Nḵ inε nja iyi à muaa fia njaḵ à sḵ inε nja à ni à gbḵ inεeu ihḵ wa fḵ laalḵi Moizi do Ilaaḏ. ¹² Beεbei à dedeḵ idḵḵkḵi inε nja, do inε ngbo nja do woo kḵ inε nja si wooda nja. À sekeε si Etiēni nḵ à muu à bḵḵe si wajui igbei woo kiiti njaḵ. ¹³ Si anyiε nḵi à naaḵ mḵkḵ gḵ nja wa iyi à naa à mḵaa ide à ni, inεeu ihḵ waati kḵama fei í ya maa fḵ laalḵi kpasḵi Ilaaḵu do woodai Moizi. ¹⁴ À gbḵ iyi í fḵ í ni Jesu inei Nazaretiu á lege kpasḵu ihḵ nḵ ku kpaasi dedemba nja iyi Moizi í sḵ wa fei. ¹⁵ Inε nja iyi à wa si igbeu fei à kḵsi Etiēni iju nḵi à ye wajue wa daana bei wajui amaleka.

7

Waazoi Etiēni

¹ Nḵi woo wee nlai Ilaaḵu í bee Etiēni í ni, ideu ntḵi? ² Nḵi Etiēni í jeaa í ni, inε baam nja do kpaasim nja, i gbḵ iyi nḵ wa n fḵ. Waati iyi Aburhamu bala nwa í wa ilei Mesopotami, Ilaaḏ ilu amboe í naa bi tεε. Waati beεbe, kḵ bḵ Harāa titā. ³ Nḵi Ilaaḏ í sḵḵ í ni, jḵ ilei ideε do nyaanzeε nja nḵ i bḵ ile bii an

nyisie. ⁴ Njoi Aburhamu í fita hai ilei inei Kaladee
 ña nɔ́ í koo í buba Harãa. Hai be, si anyii ikui baaeu
 ñoi Ilaaã í jò í naa ile bii ì wa nsei ñau ihẽ. ⁵ Waati
 beεbe kù muaa bii kãma si ileu, baa bii á lesi kute
 titã. Amma do iyi Aburhamu kù bí fei Ilaaã í ceaa
 kuwã í ni ñju á muaa ileu nɔ́ ku je ti ñju do amaε
 ña. ⁶ Njoi Ilaaã í sã Aburhamu má í ni, tɔkue ña aa
 wa si ile mmu gɔ, bei aa mu ña a je aru a wahala ña
 zakai adõ cɔ mεε. ⁷ Ilaaã í nɔ́ í ni, amui an kiiti dimi
 iyi à mu ña aruu. Si anyii ñju tɔkue ñau aa fita hai
 ile be a baa ileu ihẽ bii aa tɔm. ⁸ Waati beεbe Ilaaã
 í na Aburhamu woodai bango ku dasi ku je seɛdai
 akabuue. Si anyie ñoi Aburhamu í na í bí Izaaki nɔ́
 í dasie bango si ajo meejɔsiae. Beεbei Izaaki mɔ́ í cea
 Zakɔbu, nɔ́ Zakɔbu mɔ́ í cea ama maateejie ña beεbe,
 aña iyi à je balai dimi maateejii Zuifu ña.

⁹ Amai Zakɔbu ñau à waa ba Zozefu ifɔ ñja igu
 ku ce nɔ́ à muu à taa ine ña iyi à waa bɔ ilei Ezibiti.
 Amma Ilaaã í wa anyie, ¹⁰ ñoi í nyaa hai si wahalae
 fei. Í muaa bisi nɔ́ í jò í ne beεεε bi Faraã ilaalui
 Ezibitiu. Njoi Faraã í coo minjisiaε si ileu nɔ́ í jò í je
 ine ngboi kpasẽε má. ¹¹ Njoi ari í naa si ilei Ezibiti do
 si ilei Kanaã fei, í kpã ine ña iju ntɔ ntɔ. Bala nwa
 ñau a kù ba baa mii iyi aa je. ¹² Njoi Zakɔbu í gbɔ iyi
 ije í wa ilei Ezibiti, nɔ́ í be amaε ñau be gbakã akã,
 aña iyi à je bala nwa ña. ¹³ Iyi à koo be ise gbeejisia
 ñoi Zozefu í tuse araε bi igbãε ñau do ifɔε, nɔ́ Faraã
 mɔ́ í tɔtɔ́ í màdò ña. ¹⁴ Njoi Zozefu í sã ña í ni a koo
 a kpe Zakɔbu baai ñju wa do nyaanzeε ña fei. Wee
 ine ñau à weei amanε kitad fεεwa do miu. ¹⁵ Beεbei
 Zakɔbu í bɔdò Ezibiti. Bei í ku, be mɔ́ bala nwa ñau
 à ku. ¹⁶ Nɔ́ à so iku ñja à bɔdò Sikemu à koo à si ña si

bale iyi Aburhamu í tako í ra bi amai Heməə ηau.

¹⁷ Ide iyi Ilaađ í wāð Aburhamuu, iyi waatii kucee í maai wa ine nwa ηa à kpə à waa kəəsi si ilei Ezibituu. ¹⁸ Si anyii adə nkpə nkpə ine mmu gə í naa í je bomma, ine nηu kù mà Zozefu. ¹⁹ Nηui í dī ijui ine nwa ηa nə í ce nηa laalə, nə í nyi í tilasi ηa má a nyə ama kpətəə nηa ηa a ku. ²⁰ Waati beεbei à bí Moizi. Ama kpətəəi iyi í sīa hee í caa. Nəi à wəo be si kpasēi baae zakai cukpa mēeta. ²¹ Iyi à koo à jiləə, ηəi ama inaaboι Farađ í so ndεε í muu bei amai nηu takae. ²² Nəi à kəa Moizi si bisii inei Ezibiti ηau fei nə í baa í je ilu gbugbā si ide ku fə do si kuceε.

²³ Iyi Moizi í to adə ciiji, ηəi í dasi idə nηu koo cə inei Izireli ηa dimie ηau. ²⁴ Nəi í ye inei Ezibiti gə wa kpā ine akā nηa iju, ηəi í bə inεeu ku faaba nə í cā inei Ezibituu í kpa. ²⁵ Í tamaa bei inei nηu ηa aa mà iyi Ilaađ í be nηu wai nηu ku na ku faaba ηa, amma a kù mà. ²⁶ Iju kumáe ηəi Moizi í ye ine Izireli minji gə ηa iyi à waa ja. Nəi wa bi ku la ηa, nə í ni, kpaasim ηa, iηe iyi ì je nyaanze akā ηa, na mii í ce ì waa wahala nje beεbe ηa. ²⁷ Nəi ine iyi wa wahala kpaasieu í tale Moizi í ni, yooi í ceε ine nηbo i na i kiiti nwa. ²⁸ I bi i kpa amu mə bei ì kpa inei Ezibituu anai? ²⁹ Iyi Moizi í gbə ideu ηəi í sa í ne ilei Madiāa í koo wa je ine njoo be. Bei í so abo nə í bí ama ineməkə minji.

³⁰ Si anyii adə ciiji ηəi aηə nηu gə amaleka gə í naa bi tεe si gbaau kəkəi geetei Sinai. Amalekau í naai si ama wua tūtū gə iyi í ce bei wa jo. ³¹ Iyi Moizi í yəə ηəi í bitii. Nə í sεkεε sie í bə ku cəə, ηəi í gbə ide ku fəi Ađ Lafēε wa ni, ³² amui ñ je Ilaađ, Lafēεi Aburhamu do Izaaki do Zakəbu, balae ηa. Nəi Moizi í yaya do njo, kù waa bi inyau ku cə má. ³³ Nəi Ađ Lafēε í səə

í ni, b́ baatae be, domi inya bii ì waa leekiu be inya kumái. ³⁴ Wee ñ ye wahalai inem ña iyi à wa ilei Ezibiti. Ñ gb́ kukpata ñña, ń ñ kita wa n naa n faaba ña. To, nsei, naa wa, n beE Ezibiti.

³⁵ Moiziu, iyi inei Izireli ña à ḱsi wo ń à nia, yooi í ceE ine ngbo woo kiiti, ññui Ilaađ í be ku je ine ngbo woo faaba ñña do sobii amaleka iyi í naa bi teE si ama wuau. ³⁶ Moiziu ññui í nya inei Izireli ña hai ilei Ezibiti ń í ce nyinda ña do maamaake ña si ileu do si Tenku Nkpau do si gbaa zakai ad́ ciiji. ³⁷ Moizi takae í nyi í ś inei Izireli ñau má í ni, Ilaađ á be si ñe walii wa bei amu, iyi á je ine akã ññe. ³⁸ Moizii í tako í wa bii inei Izireli ñau à t́t́ si gbaau. Ññui í wa afei bala nwa ña do amaleka iyi í baa ide ku f́ si geetei Sinaiu. Ń hai bi teE í gba idei kuweE í na wa.

³⁹ Amma bala nwa ñau a ḱ waa bi ideE ku gb́. À ḱsie à waa bi a nyi ikpa ilei Ezibiti ma. ⁴⁰ Ńi í j́ à ś Arđ́ à ni, ce nwa iwě iyi á cua nwa si kpáa domi Moiziu iyi í nya wa wa hai ilei Ezibiti a ḱ mà mii iyi í coo. ⁴¹ Ńi à ce iwě ǵ iyi í j́ ama keE, ń iń ñña í d́ na icei aẃ ññau ń à cea kuweE. ⁴² Na ññu, Ilaađ í fa arae hai bi tu ña ń í j́ à waa t́ inunu do cukpa do andaiya ña. Ide ññui à ḱ si tiai walii ñau à ni,

Ilaađ í ni,
Ine inei Izireli ña, ḱ je amui í cea dimii kuweE ikã
ikã
Ad́ ciiji si gbaa ihě ña.

⁴³ Amma iwě ña iyi inE taka ññe ì ce ñai ì cea kuweE ña.

Ilei acá iwě Mólókui ì ya maa so ña do andaiyai iwě Refãa.

Na ñai í j́ an j́ a mu ñe a neð ñe hee ilei Babilóni.

44 Nɔ Etieni í ni mǎ, bala nwa n̄au à n̄e ilei acɔ si gbaau, n̄h̄ui wa nyisi iyi Ilaaǎ í w̄ēe do ān̄a. Moizi í cooi bei Ilaaǎ í nyis̄ie í ni ku coou. 45 Ilei acɔu, bala nwa n̄a iyi à naa si anyii in̄e sinte n̄au, ān̄a do Zozue woo cua n̄n̄a à soo à n̄ēd wa ileu ih̄ē. Iley Ilaaǎi í lele dimi n̄a iyi à tako à wa si wo. Nɔ ilei acɔu í wa ih̄ē hee waatii ilaalu Davidi. 46 Si bei Davidi í ba didǎi Ilaaǎ, n̄h̄ui í j̄ò í t̄ɔ̄e ku j̄ò n̄h̄u ku maa ile tengi bii t̄akui Zakɔbu n̄a aa ya guleaa *. 47 Amma Salomɔɔi í maa ileu.

48 Amma Ilaaǎ kù n̄e saa. Ci ya wa si ile iyi amane n̄a à ma. Bēebei walii gɔ í tako í fɔ wo í ni,

49 Ilaaǎ í ni, lelei í j̄e kit̄ai bommam,

Nɔ ile í j̄e bi ku lesi is̄em.

Debei, dimii ile yoomai aa yɔkɔ i maam n̄a.

Mà iwoi inya í wa bii an ya n s̄imi.

50 Kù j̄e amui ñ ce fei nd̄ēe?

51 Nɔ Etieni í ni mǎ, in̄e in̄e ku gaabu n̄ai, idɔ n̄h̄e do it̄i n̄h̄e fei í le. Ì ya maa k̄asi Hundei Ilaaǎ n̄ai waati k̄ama fei. In̄e mɔ ì waa ce bei bala n̄h̄e n̄a à tako à ce wo. 52 Walii yooma n̄ai bala n̄h̄e n̄a a kù kp̄ã iju. À kpa hee do in̄e n̄a iyi à fɔ kunaai In̄e Dee deeu, in̄e iyi in̄e taka n̄h̄e ì zamb̄ae si n̄sei ì kp̄aa n̄au. 53 In̄e iyi do saabui amaleka n̄au Ilaaǎ, í na n̄e wood̄ae, i kù too si wood̄au n̄a.

Etieni í ku

54 Iyi in̄e n̄au à gbɔ ideu n̄ai idɔ n̄n̄a í k̄ɔ si Etieni hee à waa n̄ɔ amaawɔ n̄n̄a n̄a. 55 Amma Etieni í k̄ɔ̀ Hundei Ilaaǎ nɔ í cɔ lele, n̄ai í ȳe amboei Ilaaǎ nɔ í ȳe

---

* **7:46** ku maa ile, tengi bii t̄akui Zakɔbu n̄a aa ya guleaa À k̄ɔi si tia nwo gɔ n̄a à ni, ku maa ile, n̄h̄u iyi í j̄e Ilaaǎ Laf̄ēi Zakɔbu.

Jesu mɔ wa leeki do ikpa awɔ njeɛ. ⁵⁶ Nɔi í ni, i gbɔ ɲa, ñ ye lele í cí nɔ Amaí Amanɛ wa leeki do ikpa awɔ njei Ilaaɔ. ⁵⁷ Amma à ði ití ɲa à bei à dɔ anu nla nla nɔ à sei ajɔ à koo à wo sie. ⁵⁸ Nɔi à faa hai inɔ ilu à koo à nyɔɔ ku ba a taa kuta a kpaa. Nɔi ine ɲa iyi à tako à máa ideu à bɔ kumboo ɲa ɲa à jɔa awaasũ gɔ be à ya kpoo Sɔlu. ⁵⁹ Si bei à waa ta Etieni kutau ɲɔi Etieni í ce kutɔɔ í ni, Lafɛɛ Jesu, gba hundem. ⁶⁰ Nɔi í cuku í gule wa dɔ anu hee lele wa ni, Lafɛɛ, maà mu ɲa do dulum nɔu ihɛ. Iyi í fɔ beɛbe í tã ɲɔi í ku.

8

¹ Nɔ waatii kukpai Etieniu Sɔlu mɔ í jesi.

Sɔlu í kpã inɛi igbei Jesu ɲa iju

Hai ajɔ ɲɲu bei à sinti ku kpã inɛi igbei Jesu ɲa iyi à wa Zeruzalemu iju. Bii kù jɛ woo be ɲau baasi, woo dasi Jesu naane ɲau fei à fangaai si ilei Zudee do si ilei Samari. ² Nɔ ine gɔ ɲa iyi à mà beɛrei Ilaaɔ à si Etieni do kukpata.

³ Amma Sɔlu í wasi inɛi igbei Jesu ɲa ku kpã iju. Í ya lɔ kpasɛ do kpasɛ ɲai ku maa mu inemɔkɔ do inaabo ɲa do gbugbã koo dasi ɲa piisɔɔ.

Filipu wa sisi laabaau jiiida si ilei Samari

⁴ Inɛ ɲa iyi à fangaau à koo à waa waazo laabaau jiidau bii fei. ⁵ Filipu í bɔ ilu nlai Samari nɔ wa cea inɛi ilu be ɲa faajii ine iyi Ilaaɔ í cicau. ⁶⁻⁷ Nɔ í ce maamaake ɲa. Í lele inɛi inɔɔko ɲa hai si ine nkɔɔ nɔ à fita do anu ku dɔ nla nla, nɔ í jɔ wɛɛge nkɔɔ do ilu kute akã ɲa à ba iri. Iyi ine ɲa à waa gbɔ waazoɛu nɔ à ye maamaake ɲau, ɲɔi aɲa fei à teese à de ití jiiida. ⁸ Nɔ inɛi ilu ɲau à wɛɛò inɔ didɔ nla nla.

⁹ Wee məkə gə mə í wa si iluu bε, à ya kpoo Siməə. Í ya maa ce dobu dobu í jò inεi ilu ηau fei à bití nə í ce arae inε nla. ¹⁰ Hai ama keeke do inε ngbo fei à ya gbə ideε ntə ntə nə à ya maa ni, inεεu ihēi í jε inε iyi à ya kpe gbugbā nlai Ilaađ. ¹¹ À ya maa gbə ideei domi hai kukpε dobu dobuε ηau í ya maa mu ηa bitii. ¹² Amma iyi inε ηau à dasi naane si laabaau jüida iyi Filípu wa fə si gāmei bommai Ilaađ do si gāmei Jesu Kírísiu, ηəi à dasi ηa inyi hai inεməkə do inaabo fei. ¹³ Siməə takae í dasi Jesu naane nə à dasiε inyi. Í ya maa too Filípu bii fei nə í bití ntə ntə iyi í yε maamaake nla ηa iyi wa ce.

¹⁴ Woo be ηau à gbə iyi inεi Samari ηau à gba idei Ilaađ. Nəi à be si ηa Piεε do Zāa hai Zeruzalemu be. ¹⁵ Iyi à to ηəi à ce nηa kutəə ku ba a ba Hundei Ilaađ. ¹⁶ À ce bεεbei si na iyi í jò Hundei Ilaađ kù kita si kāmā nηa wa titā, aηa de à ce inyi ku dasi nηai do irii Lafēε Jesu nηu akā. ¹⁷ Nəi Piεε do Zāa à le nηa awə si iri, nə à ba Hundei Ilaađ.

¹⁸ Iyi Siməə í yε woo dasi Jesu naane ηau à ba Hundei Ilaađ waati iyi woo be ηau à le nηa awə si iriu, ηəi wa bi ku mu nηa fia. ¹⁹ Í ni a mua nηu gbugbāu bε ku ba inε iyi nηu á lea awə si iri fei ku ba Hundei Ilaađ. ²⁰ Amma Piεε í sđə í ni, awə do fiaε fei aa ce nfe, domi ì tamaa bei aa yəkə í ra amuai Ilaađ do fiai. ²¹ I kù nε kpāai ngəgə ihē domi idəε kù jε dee dee si wajui Ilaađ. ²² Na nηu, sinda idəε hai si laalə ku ceε, nə i təə Ilaađ ku ceε suurui lasabu laalə ku ceε bii á ce. ²³ N̄ wa n fə bεεbei si na iyi í jò n̄ yε daae í ro nə dulum í đīε.

²⁴ Nəi Siməə í jε nηa í ni, inε taka nηε i ceem kutəə bi Lafēε ku ba ide ηa iyi ì sđm ηau be kāmāε ku maà

bam.

²⁵ Waati iyi à ce waazo à sisia ine ña yaasei ide i Ilaaḥ à tã ñoi à sinda à waa nyi Zeruzalemu. Iyi à waa ne, ñoi à wasi ku sisi laabaau jiidau si ilu nkpoi Samari má.

Idei Filipu do akawe nlai Etiopi gə

²⁶ Njoi ba malekai Lafēe gə í ba Filipu ide ku fə í ni, dede í bə ikpa awə cangai kpāai inunu, too kpāa iyi í wa hai Zeruzalemu ku bə Gaza. Kpāa ñhui í bə ikpa gbabuau be. ²⁷ Njoi Filipu í dede í ne. Si kpāau, ñoi í ye inei Etiopi gə. Ineeu akawe nla nlai. Nñhui í ya maa mu amanii inaabo ilaalui Etiopi. Í naa Zeruzalemui Ilaaḥ ku gulea, ²⁸ ñoi í sinda wa bə ikpa idee má. Wa buba si saretii aḥi wa cio tia iyi walii Ezai í kə. ²⁹ Njoi Hundei Ilaaḥ í sḥ Filipu í ni ku bə kəkoi saretii. ³⁰ Njoi Filipu í sei í bə bi saretii, nə í gbə inei Etiopiu wa cio si tiai walii Ezaiu. Nə í beee í ni, ide iyi ì waa ciou be ì waa gbə bei wa fə mbe? ³¹ Njoi ineeu í jēaa í ni, beirei an ce n gbə bii kù je ine gəi í tuseem. Njoi í təə Filipu ku gū wa si saretii ku buba bi ññu. Nə Filipu í gū. ³² Ide iyi məkəu wa cio si kukoi ide i Ilaaḥ wee.

À koode bei angudā iyi aa saka.

Bei ama angudā í ya maa koko waati iyi à waa bu ntoe,

Beebe məi ññu mə kù la gele.

³³ À kayee nə à kə ku kiitie dee dee.

Si bei à kpa irii kuweee, kù wa si ileu ihē má,

Yooi á fə ide i inei anyie ña má.

³⁴ Njoi akaweu í sḥ Filipu í ni, ñ wa n təəe i sḥm ine iyi waliu wa fāa. Nñu takaai wa fāa arae de. Mà ine gəi wa fāa. ³⁵ Njoi Filipu í so ide í sinti do ide i waliu í

sisiaaò laabaau jiidai Jesu. ³⁶ Si bei à waa ne si kpãau n̄ai à to ido ḡo iyi í ne inyi. N̄ai akaweu í ni, c̄o inyi ihē. To, mii á ganjim n ce inyi ku dasim má. [³⁷ N̄ai Filipu í s̄o í ni, bii ì dasi Jesu naane do id̄e fei aa ȳk̄o i ce inyi ku dasie mee. N̄o akaweu í je í ni, ñ dasi naane iyi Jesu Kirisi Amai Ilaaãí.] ³⁸ N̄ai í ni a leekí saretíu. Iyi à leekíe n̄o n̄ju do Filipu à kita aña minji n̄a si inyiu, n̄o Filipu í dasie inyi. ³⁹ Iyi à fita hai si in̄o inyiu, n̄ai Hundei Aã Laf̄eε í neò Filipu. N̄o akaweu kù ȳo má, amma í dasi kpãa wa ne do in̄o did̄s. ⁴⁰ N̄ai Filipu í ba n̄ju í wa ilu ḡo iyi à ya kpe Az̄otu, n̄o í ce waazoi laabaau jiiida be do ilu n̄a iyi à wa si kpãau fei hee í toò Sezaree.

9

Ido ku kpaasii Solu

(C̄o IWB 22:6-16; 26:12-18)

¹ Waati beεbe Solu í ya maa kpã inε n̄a iyi à waa too kpãai Jesu n̄au iju n̄o wa bi ku kpa n̄a m̄m nii. Na n̄ai í j̄ò í b̄o bi woo wee n̄lai Ilaaãu, ² í t̄oε ku cea n̄ju tia n̄a. Tia n̄au í koo ku na inε ngboi ile bi ku ce kut̄t̄oε n̄a iyi à wa Damasi. Do saabui tia n̄au í baò gbugbã iyi á koo ku muò inε n̄a iyi à waa too kpãai Jesu, bii inεm̄k̄oi wala bii inaaboi, ku ba ku ȳk̄o ku ðí n̄a ku b̄ò n̄a Zeruzalem. Iyi í gba tia n̄au n̄o í dasi kpãa wa ne.

³ Si bei Solu wa ne í maai Damasi, n̄ai anu akã inya kuma ḡo í naa siε wa hai lele. ⁴ N̄ai í cuku ile n̄o í gb̄o imui inε ḡo í ni, Solu, Solu, na mii í ce ì waa kpãm iju. ⁵ N̄ai Solu í bee í ni, Laf̄eε, aw̄oi yoo. N̄ai Laf̄eε í jeaa í ni, amui Jesu iyi ì waa kpã ijuu. ⁶ Dede i b̄o in̄o iluu, bei aa s̄e mii iyi aa ce. ⁷ Waati beεbe inε n̄a

iyi à waa ne do Sɔluu à leeki à coko sām sām, à gbɔ ide ku fɔu amma a kù ye inɛ kāmá. ⁸ Nɔi Sɔlu í dede hai ile í cí ijue amma kù ye ilu. Nɔi à mu awɔɛ à bɔðɛ Damasi. ⁹ Í fɛɛju zakai ajɔ mɛɛta, kù je kù mɔ.

¹⁰ Wee mɔcɔi Jesu gɔ í wa Damasi bɛ à ya kpoo Ananiasí. Nɔi Lafɛɛ Jesu í naa sie si kuyɛ í kpoo í ni, Ananiasí. Nɔ í je í ni, Amu wee Lafɛɛ. ¹¹ Nɔi Lafɛɛ í sɔɔ í ni, dede i koo i mu kpāa iyi à ya kpe Kpāa Kutɛu i bɔ ideí Zudasi. Bii ì to bɛ bee mɔkɔ gɔ iyi à ya kpe Sɔlu inɛi Tarusiu. Wa ce kutɔɔ, ¹² nɔ í ce kuyɛ í ye mɔkɔ gɔ iyi à ya kpe Ananiasí í lɔ wa nɔ í lesi nɔu awɔ ku ba nɔu ku ye ilu má. ¹³ Amma Ananiasí í ni, Lafɛɛ, inɛ nkpɔi í sām laabaauí mɔkɔu bɛ do laalɔ nɔa iyi í cea inɛɛ nɔa Zeruzalɛmu fei. ¹⁴ Nɔ à gbɔ iyi inɛ ngboi woo wee nɔi à naa gbugbā ku mu inɛ nɔa iyi à waa ce kutɔɔ do iriɛ ihɛ fei. ¹⁵ Amma Lafɛɛ í sɔɔ í ni, koo, domi ñ cica inɛɛu bei ku je woo ce icɛm ku fɔ laabaauí irim bi dimi mmu nɔa do bi ilaalɔ nɔa nɔa do bi inɛi Izireli nɔa. ¹⁶ An nɔ n nyisiɛ bei nɔu mɔ á ye ijuukpā na irim.

¹⁷ Nɔi Ananiasí í dede í koo. Iyi í to, nɔi í lesi Sɔlu awɔ í ni, Sɔlu kpaasim, Jesu Lafɛɛ, nɔu iyi í naa sie si kpāau si waati iyi ì waa naa, nɔui í bɛm wa ku ba i ye ilu má nɔ i kɔ̀ò Hundei Ilaaɔ. ¹⁸ Bɛ gbakā ngɔgɔ í cuku wa hai si ijui Sɔlu í ye bei kpakai cɛɛ, nɔ í ye ilu má. Nɔi í dede nɔ à dasiɛ inyí. ¹⁹ Si anyiɛ nɔi í je sɔnda nɔ gbugbāɛ í baa má.

Sɔlu wa ce waazo Damasi

Nɔ Sɔlu í ce ajɔ minji Damasi bɛ do inɛ nɔa iyi à waa too kpāai Jesu. ²⁰ Gbakā í bɔ ile bii Zuifu nɔa à ya ce kutɔɔ nɔa wa waazo wa fɔ iyi Jesu Amai Ilaaɔi. ²¹ Inɛ nɔa iyi à waa gbɔ ideɛu fei à bití à bee nje à waa ni, kù

je məkəu iyi í ya maa wahala inε ηa iyi à waa ce kutəə do irii Jesu Zeruzalemuu mbe ya. Kù je ηηui wa naa ihē wo ku na ku mu inε ηa ku dī ηa koo na inε ngboi woo weei Ilaađ ηau?

²² Amma gbugbāi Səlu í ya maa kǝsii, nǝ Zuifu ηa iyi à wa Damasiu a kù mà bei aa jεaa waati iyi wa sǝ ηa kam kam iyi Jesui í je inε iyi Ilaađ í cicau.

²³ Zakai ajǝ minji má ηǝi Zuifu ηau à waa busi nje a ba a kpa Səlu. ²⁴ Amma inε gǝ í koo í sisia Səlu ide iyi inε ηau à dīu. Inε ηau à ya maa degbe iluui hee do andε koofa ηau fei dasā do idū ku ba a kpa. ²⁵ Amma idū gǝ mǝcǝi Səlu ηa à jǝ í lǝ inǝ kǝlǝ à bei à koo à kitae hai do antai bindii iluu.

Səlu í wa Zeruzəmu

²⁶ Nǝi Səlu í bǝ Zeruzəmu. Iyi í to be í bi ku tǝtǝ do inε ηa iyi à waa too kpāai Jesuu, amma aηa fei à waa ce njǝe si na iyi í jǝ a kù mà mà ntǝ ntǝ wa too kpāai Jesui. ²⁷ Nǝi Baanabasi í bǝdε bi woo be ηau nǝ í sǝ ηa bei Səlu í ye Lafēε si kpāa, do bei Lafēε í baa ide ku fǝ. Nǝ í sǝ ηa bei Səlu í ce waazo Damasi do irii Jesu do wǝkǝ. ²⁸ Hai waati beεbei Səlu wa dabii si ilui Zeruzəmu do woo be ηau wa waazo do irii Lafēε Jesu do wǝkǝ. ²⁹ Nǝ í ce kakǝ do Zuifu ηa iyi à waa fǝ Gerėkiu, amma aηa mǝ à waa de kpāa bei aa ce a kpa. ³⁰ Iyi kpaasi woo dasi Jesu naane ηau à gbǝ, ηǝi à bǝdε Sezaree nǝ à jǝ í nε Tarusi.

³¹ Inei igbei Jesu ηa iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee do ilei Samari fei à wεεǝ laakai ku sū, à waa jirima Ilaađ, à mua nje gbugbā nǝ akpǝ nηa í kǝsǝi wa koo do sobii HundeI Ilaađ.

Iri ku bai Enee

³² Piεε mα wa dabii bii fei. Nα ί bα bi inei Jesu ηα iyi à wa Lida. ³³ Bei ί ye wεεγε γα à ya kpoo Enee, kù dede hai bi ku sūε hai zakai adō mεεjα. ³⁴ Njai Piεε ί sōō ί ni, Enee dede, Jesu Kirisi ί jò ì ba iri, ka sēεε. Gbakã ηjai ί dede. ³⁵ Njai ine ηα iyi à wa Lidau fei do inei ilεekoi Sarōō ηα à γαα nα à dasi Lafēε Jesu naane.

Dɔ̀kasi í ku nɔ́ í nyi wa si andunya má

³⁶ Wee si ilui Zopee inaabo woo dasi Jesu naane γα ί wa be à ya kpoo Tabita. Nηui à ya kpe Dɔ̀kasi má do feei Gereki, waatα kabua. Í ne daa jiida nα ί ya maa sobi ilu are ηα. ³⁷ Njai ajα nηu γα ί na ί ce bōō ί ku. Iyi à we ikue ηjai à koo à jilōō ile lele. ³⁸ Ine ηα iyi à waa too kpāai Jesu iyi à wa Zopee à gbα iyi Piεε ί wa Lida kākai Zopee be. Njai à be sie ine minji à ni a koo a sōō ku naa wa bi aηa nsei nsei. ³⁹ Njai Piεε ί dede ί too ηα wa. Iyi ί to be, ηjai à bōδε lelei ileu. Njai jaaō ηα fei à naa à kaakoε à waa kpataō nα à waa nyisie ibō do jaaε ηα iyi Dɔ̀kasi ί ce waati iyi ί wεε aηaō ηα. ⁴⁰ Njai Piεε ί nya aηa fei hai ilaawa ί bei ί gule wa ce kutōō. Í sinda si ikuu ί ni, Tabita dede. Njai ί cī ijuε. Iyi ί ye Piεε nα ί dede ί buba. ⁴¹ Njai Piεε ί mu awαε ί dedeε. Nα ί kpe jaaō ηau do inei Jesu ηα iyi à gbe ί nyisi ηα Dɔ̀kasi iyi ί jī má. ⁴² Njai laabaauu ί fangaa si ilui Zopee fei, nα ine nkpα ί dasi Lafēε Jesu naane. ⁴³ Nα Piεε ί ce ajα minji Zopee be bi anà γα iyi à ya kpe Simōō.

10

Piεε do Kɔ̀nnei

¹ Ine γα ί wa Sezaree, à ya kpoo Kɔ̀nnei. Nηui wa je ine ngboi wuai sooge γα ηα iyi à ya kpe Inei Itali ηα. ² Mɔ̀kαu wa too Ilaaō nα ί ya maa jirimae ntα ntα, nηu

do nyaanzee na fei. Í ya maa ce kutɔ waati kãma fei, í ya nɔ ku sobi ilu arei Zuifu na ntɔ ntɔ. ³ Nɔi aɔ akã zakai isɔ mɛeta í ce kuyɛ. Í yɛ amalekai Ilaaɔ dee dee. Amalekau í lɔ siɛ wa, nɔi í kɔo í ni, Kɔɔnei. ⁴ Nɔi í cɔ amalekau í kãsiɛ iju nɔi nɔi í muu nɔ í beɛ í ni, Lafɛɛ, mii í ce. Nɔi amalekau í jɛaa í ni, Ilaaɔ í gbɔ kutɔɔɛ, nɔ kù gbɛjɛ yaase bei ì sobi ilu are nau. ⁵ Nsei, be inɛ gɔ na Zopee a koo a kpe Simɔɔ iyi à ya kpe Piɛɛu wa. ⁶ Inɛ njooi, í wa kpasɛi anà gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ. Kpasɛɛ í wa kɔkɔi tenku. ⁷ Iyi amalekau í baa ide ku fɔ í tã í nɛ, nɔi Kɔɔnei í kpe inɛ minji gɔ na si inɔi woo ce icɛɛ nau. Nɔ si inɔi sooge na iyi à ya wa kɔkɔɛu í kpe inɛ akã gɔ má iyi í mà beɛɛɛi Ilaaɔ. ⁸ Nɔi í sisi nna ide iyi í ce fei, í bei í be na Zopee.

⁹ Iju kumáɛ zakai dasã à wa si kpãau nɔ à maai si iluu. Waati beɛbe í ko Piɛɛ í gũ antai ile sikifa wa ce kutɔɔ. ¹⁰ Nɔi ari í na wa kɔaa, nɔ wa bi ku jɛ. Waati iyi à waa tɛkɛa caka nɔi í ce kuyɛ. ¹¹ Í yɛ lelei Aɔ í cɪ nɔ acɔ nla gɔ iyi à waa mu gonta mɛɛɛ wa kita wa ilɛ. ¹² Inɔɛ bei dimii inna kutɛ mɛɛ fei í wa si do iyi wa cã ilɛ do dimii yɛi fei. ¹³ Nɔi Piɛɛ í gbɔ ide ku fɔ gɔ í ni, Piɛɛ dede, kpa i nɔ. ¹⁴ Amma Piɛɛ í jɛaa í ni, jãm, Lafɛɛ. Aɔ kãma n kù nɔ inna iyi í jɛ iwɔ hee mà jɛ iyi í riisi. ¹⁵ Nɔ ide ku fɔu í ni má, mii iyi Ilaaɔ í ni í má mà ti i kɔsi. ¹⁶ Beɛbei í ce hee isɛ gbɛeta. Nɔ gbakã acɔu í nyi lele.

¹⁷ Nɔi Piɛɛ wa bee arae yoomai í jɛ yaasei kuyɛu. Waati beɛbei inɛ na iyi Kɔɔnei í be nau à to Zopee be. Nɔi à bee kpasɛi Simɔɔ nɔ à nyisi na. Waati iyi Piɛɛ í wasi ku lasabu si ideu nɔi à to wa andɛ koofa be. ¹⁸ Nɔi à kpe inɛi kpasɛ nau à bee na mà inɛ njoo gɔ í wa be iyi à ya kpe Simɔɔ Piɛɛ. ¹⁹ Si bei Piɛɛ í wasi

ku lasabu si idei kuyeeu nɔi Hundei Ilaaɔ́ í sɔɔ́ í ni, wee amanɛ mɛeta gɔ nɔ́ à waa dedɛɛ. ²⁰ Dede i kita i koo i ba nɔ́. Nɔ́ inɛ̀ò nɔ́ i nɛ. Maà leekí leekí, domi amui ñ bɛ nɔ́ wa. ²¹ Nɔ́i Piɛɛ́ í kita í koo í ba nɔ́ í ni, inɛ́ iyi ì waa de nɔ́u amui ihě mɛɛ. Mii ì bi nɔ́. ²² Nɔ́ à ni, Kɔ̀nɛi, inɛ́ ngboi sooge nɔ́ui wa dedɛɛ. Inɛ́ dee deei, í ya maa jirima Ilaaɔ́ nɔ́ Zuifu nɔ́ fei à ya maa fɔ́ jiiɔ́a ku jɛɛ. Amalekai Ilaaɔ́ gɔ́ í sɔɔ́ í ni ku kpeɛ́ bi tɛɛ́ ku ba ku gbɔ́ ide iyi aa sɔɔ́. ²³ Idúu nɔ́i Piɛɛ́ í dasi inɛ́ nɔ́u kpasě́ í ce nɔ́a yaaɛ.

Iju kumáɛ́ í dasiò nɔ́ kpãa, nɔ́ kpaasi woo dasi Jesu naanɛi Zopee gɔ́ nɔ́ à suu. ²⁴ Iju kumá mmue nɔ́i à to Sezaree. Wee hee a maa to wa Kɔ̀nɛi í tɔ̀tɔ̀ nyanzeɛ́ nɔ́ do kpaasi jiiɔ́aɛ́ nɔ́ à waa degbe nɔ́. ²⁵ Iyi Piɛɛ́ wa bi ku lɔ́ inɔ́ kpasɛ́u nɔ́i Kɔ̀nɛi í bɔ́ ku koɛ́ í koo í seɛbata si wajuɛ. ²⁶ Amma Piɛɛ́ í dedeɛ́ í ni, dede, domi amu mɔ́ amanɛi bei awɔ́. ²⁷ Nɔ́i wa ba Kɔ̀nɛi ide ku fɔ́ hee í koo í lɔ̀ò inɔ́ ile, nɔ́ í yɛ inɛ́ nkɔ́ò í tɔ̀tɔ̀ bɛ. ²⁸ Nɔ́ í sɔ́ nɔ́ í ni, inɛ́ taka nɔ́ɛ ì mà nɔ́ iyi woodai awa Zuifu nɔ́ í kɔ́ nwa ka tɔ̀tɔ̀ do inɛ́ dimi mmu nɔ́, wala ka bɔ́ kpasě́ nɔ́ɛ. Amma Ilaaɔ́́ í sɔ́m í ni kù sɛ́a n kpe inɛ́ gɔ́ ilu riisi hee má jɛ n kɔ́siɛ. ²⁹ Nɔ́ui í jò iyi ì kpem nɔ́ n kù kɔ́. Nsɛi, ñ bi i sɔ́m na mii í ce ì kpem wa nɔ́.

³⁰ Nɔ́i Kɔ̀nɛi í ni, í to ajɔ́ mɛɛ wa ihě nnyi iyi zakai isɔ́ mɛeta bɛ ihěi ñ wa kpasě́m ihě ñ wa n ce kutɔ́. Nɔ́i inɛ́ gɔ́ í naa bi tom, wa dasi ibɔ́i jaɛ́ ku daana gɔ́. ³¹ Nɔ́ í sɔ́m í ni, Kɔ̀nɛi, Ilaaɔ́́ í gbɔ́ kutɔ́ɛ nɔ́ kù gbɛjɛ́ jiiɔ́a ku ceɛ do bei ì ya maa sobi ilu are nɔ́. ³² Na nɔ́u, bɛ inɛ́ gɔ́ nɔ́ Zopee a koo a kpe Simɔ́ Piɛɛ́ wa. Inɛ́ njooi wa jɛ. Í wa kpasě́i anà gɔ́ iyi à ya kpe Simɔ́. Kpasě́ɛ́ í wa kɔ́kɔ́i tenku. ³³ Iyi amalekau í fɔ́ bɛɛbɛ,

ηοι ñ be sie ine ηαυ be wa gbakã, ñ nò ñ je ñ naa. Iyi be í s̄la. Nsei awa fei à wa si wajui Ilaaã ihẽ à waa de ití si ide iyi Laf̄ε í s̄ε fei i s̄o wa.

Waaazo iyi Piε í ce kpas̄i K̄on̄ei

³⁴ N̄oi Piε í so ide í ni, ñ mà bebei iyi Ilaaã kù waa c̄o ine k̄ama dimi mmu. ³⁵ Ine iyi í ya maa jirima Ilaaã fei n̄o wa ce iyi í s̄la dee dee, Ilaaã í ya gba laf̄εi si dimi iyi í je fei. ³⁶ Ì mà laabaau jiida iyi Ilaaã í j̄ò à waaZoá inei Izireli ηa à ni ine ηa aa ba laakai ku s̄u do saabui Jesu Kirisi n̄ηu iyi í je Laf̄εi ine fei. ³⁷ Ì n̄o ñ mà ηa mii iyi í sinti si ilei Galilee í bei í ce si ilei Zudee fei waati iyi Zãa í sisi idei inyi ku dasi iyi í ya maa ceu í tã. ³⁸ Ì mà bei Ilaaã í mua Jesu inei Nazaretiu Hundee ηa do bei í muaa gbugbã. N̄o í dabii si ileu fei wa ce jiida n̄o í j̄ò ine ηa iyi à wa si aw̄oi Seetam fei à ba iri. Í ya maa ce bebei si na iyi í j̄ò Ilaaã í wεε do n̄ηu. ³⁹ Awaí à waa jea ine ηa seedaí mii iyi í ce ilei Zuifu ηa do ilui Zeruzalemu fei. N̄o à kpakpae si j̄i à kpaá. ⁴⁰ Amma si aj̄o meetasia Ilaaã í j̄u hai si bale n̄o í j̄ò í tusea ine ḡo ηa araε. ⁴¹ Kù n̄o kù je ine fei í ȳo bii kù je awa iyi à je seedaí iyi Ilaaã í cica hai tako, awa iyi à je n̄o à m̄o do n̄ηu si anyii kuj̄e hai si bale. ⁴² N̄o í dasi wa ka maa waaZoá ine ηa, n̄o ka jea ine ηa seedaí iyi n̄ηui Ilaaã í cica ku kiiti ilu hunde do iku ηa. ⁴³ Beεbe m̄oi walii ηa fei à f̄o ideε à ni ine iyi í dasie naane fei Ilaaã á kpa ideí dulum ndii laf̄ε na saabui iriε.

Dimi mmu ηau m̄o à ba Hundei Ilaaã

⁴⁴ Waati iyi Piε wa f̄o ide má, ηoi Hundei Ilaaã í naa si ine ηa iyi à waa gb̄o ideu fei. ⁴⁵ Zuifu woo dasi Jesu naane ηa iyi à si Piε beu, à bití do iyi Ilaaã í mua

dimi mmu na ma Hundee, ⁴⁶ domi a gbɔ ine nau a waa fɔ ide do fee na iyi a kù waa gbɔ a waa sisiò bei kulai Ilaaɔ í to. ⁴⁷ Nɔi Piee í ni, si bei ine nau ihɛ a ba Hundei Ilaaɔ bei awa ma, yooi á yɔkɔ ku ganji na a dasi na inyi. ⁴⁸ Nɔi í ni a dasi na inyi do irii Jesu Kirisi.

Nɔi Kɔɔnei na a tɔɔɔ a ni ku buba bi aɲa be ku ce aɲo minji.

11

Piee í sisia inei igbei Jesu na iyi a wa Zeruzalemu idei Kɔɔnei na

¹ Woo be na do kpaasi woo dasi Jesu naane na iyi a wa ilei Zudee a gbɔ iyi hai je Zuifu na ma a gba idei Ilaaɔ. ² Nɔi Piee í baa Zeruzalemu na Zuifu woo dasi Jesu naane nau a ye taalee, ³ a ni a lo kpasɛi ine na iyi a kù ce bango na aɲaò na a je. ⁴ Nɔi Piee í sisi nna ideu hai sintee bei í ce fei.

⁵ Í sɔ na í ni, waati iyi n wa Zopee n wa n ce kutɔɔ aɲo nɲu gɔ, nɔi n ce kuye. N ye aco nla gɔ iyi a waa mu gonta meee wa kita wa hai lelei Aɔ í naa í leekɪ kɔkɔm. ⁶ Iyi n wa n coo do laakai, nɔi si inɔe n ye inai sako ilu kute mee na do inɲa ku ca ile na do yei na. ⁷ Nɔi n gbɔ ide ku fɔ gɔ í sɔm í ni, Piee dede, kpa i nɔ. ⁸ Amma n ni, jãm Lafɛɛ. Aɲo kãma inɲa iyi í je iwò hee ma je iyi í riisi kù lo gelem. ⁹ Na ide ku fɔu í sɔm ma hai lele í ni mii iyi Ilaaɔ í ni í ma, n ma a n kɔsi. ¹⁰ Bebei í ce ise gbɛeta í bei í nyi lele.

¹¹ Wee hai Sezaree a be sim amanee meta gɔ na wa. Be gbakã ine nau a to wa ande koofai kpasɛ bii n wau. ¹² Nɔi Hundei Ilaaɔ í ni n too na n ma a n leekɪ leekɪ. Na kpaasi meefam nau ihɛ a sim Sezaree be

nɔ à lɔ kpasɛi Kɔɔnei ajɔ. ¹³ Nɔ Kɔɔnei í sɔ wa bei nɔu í yɛ amaleka si kpasɛi nɔu wa leekɪ nɔ í ni, be inɛ gɔ ɔɔ Zopee a koo a kpe Simɔɔ Piɛɛ wa. ¹⁴ Nɔui á sɔɛ bei awɔ do nyaanzeɛ ɔɔ fei aa ce i baɔ faaba ɔɔ. ¹⁵ Nɔi n̄ koo. Iyi n̄ sinti ku waazo, ɔɔi Hundei Ilaaɔ í naa si ɔɔ wa bei í naa si awa mɔ tako wo. ¹⁶ Nɔi n̄ ye gigii ide iyi Lafɛɛ í fɔu iyi í ni, Zãa í dasi inɛ ɔɔ inyi, amma Hundei Ilaaɔi an da nɔɛ si. ¹⁷ Beɛbe mɔi Ilaaɔ í ce nɔɔ amua bei í mu nwa wo waati iyi à dasi Lafɛɛ Jesu Kirisi naane. Na nɔu, beirei amu an ce n ganjiɔ mii iyi Ilaaɔ í ce. ¹⁸ Iyi inɛ ɔɔu à gbɔ ideu, ɔɔi idɔ nɔɔ í tã, nɔ à saabu Ilaaɔ à waa ni, debɛi, Ilaaɔ í mua hee do dimi mmu ɔɔ mɔ kpãa a kpaasiɔ idɔ nɔɔ a baɔ kuwɛɛ hai tã.

Igbɛi inɛi Jesu ɔɔ iyi í wa Antiɔsi

¹⁹ Wee woo dasi Jesu naane ɔɔ iyi à fangaa bii fei na ijuukpã iyi í naa si waati iyi à kpa Etiɛniu, gɔgɔ ɔɔ à sa à bɔ hee gungum gɔ iyi à ya kpe Sipu. Gɔgɔ ɔɔ mɔ à bɔ ilei Fenisi, gɔgɔ ɔɔ mɔ à nɛ Antiɔsi. Zuifu ɔɔ aɔa akãi à ya maa waazɔa laabaau jiidau. ²⁰ Do nɔu fei, inɛ gɔ ɔɔ hai si inɔ nɔɔ à naa hai Sipu do hai Sireni à bɔ Antiɔsi nɔ à waa sisia hai jɛ Zuifu ɔɔ mɔ laabaau jiidai Jesu Lafɛɛ. ²¹ Nɔ gbugbãi Aɔ Lafɛɛ í wɛɛ nɔɔ, nɔ inɛ nkɔɔ í kpaasi idɔ í dasi Lafɛɛ Jesu naane.

²² Iyi inɛi igbɛi Jesu ɔɔ iyi à wa Zeruzalemu à gbɔ ideu, ɔɔi à be Baanabasi Antiɔsi be. ²³ Iyi í to be í yɛ bei Ilaaɔ í cea inɛ ɔɔu didɔ nɔ inɔɛ í dɔ. Nɔi í mu nɔɔ gbugbã ku ba a leekɪ dim dim si Lafɛɛ do idɔ nɔɔ fei. ²⁴ Baanabasiu inɛ nɛɛi iyi í dasi Jesu naane ntɔ ntɔ nɔ í kɔɔ Hundei Ilaaɔ. Nɔ akpɔi woo dasi Lafɛɛ Jesu naane ɔɔu í nyi í kɔɔsi má.

25 Si anyie n̄oi í b̄o S̄olu ku d̄ede ikpa Tarusi. 26 Iyi í ȳo n̄oi í b̄oðe Antīosi. Ad̄o ak̄ai āna minjiu à ce be à ya t̄ot̄o do in̄ei igbei Jesu na n̄o à ya k̄o in̄e nk̄p̄o si cioi ideí Ilaāo. Antīosi bei à tako à kpe in̄e na iyi à waa too kp̄ai Jesuu in̄ei Kirisi na.

27 Waati bebe walii ḡo na à b̄o Antīosi hai Zeruzalemu. 28 In̄e ak̄a n̄na iyi à ya kpe Agabusi í dede í leek̄i n̄o í ce walii do sobii Hundei Ilaāo í ni ari nla nla á ce si andunya fei. Bebe m̄ai ariu í n̄o í ce si waatii Kolodu ilaalu n̄lai Romuu. 29 Si bei in̄e na iyi à waa too kp̄ai Jesuu à gb̄o bebe n̄oi à dasi id̄o āna a samba amua na zaka bei in̄e fei í ne, ku ba ku sobi kpaasi n̄na na iyi à wa ilei Zudee. 30 N̄oi à ce bebe, n̄o à j̄o Baanabasi do S̄olu à kooò amua bi in̄e ngbo n̄na nau.

12

À kpa Zaaki n̄o à mu Pīe m̄o à dasie piis̄o

1 Waati bebe ilaalu Herodu í sinti ku kp̄a in̄ei igbei Jesu ḡo na iju. 2 Í j̄o à kpa Zaaki igb̄ai Z̄aa do taakuba. 3 N̄oi í ye ideu í d̄o Zuifu nau si, n̄o í j̄o à mu Pīe má. Wee waatii jingauí P̄e hai ne lefeeí. 4 Iyi à mu Pīe n̄oi Herodu í j̄o à dasie piis̄o n̄o í j̄o sooge na à waa degbe, āna m̄e ik̄o m̄e. Herodu í bi n̄ju ku ceaa kiiti si wajui zamaa bii jingauí Iku ku kuau í lo. 5 À waa mu Pīe si ile piis̄o be, amma in̄ei igbei Jesu na à wasi ku ce kut̄o na irie do himma jiida jiida bi Ilaāo.

Amaleka ḡo í nya Pīe hai ile piis̄o

6 Pīe wa sí njoo si aninii sooge minji ḡo na id̄u iyi iju kum̄ae Herodu wa bi ku nyaa hai ile piis̄o ku b̄oðe si wajui zamaa. À d̄u do sese minji n̄o sooge

gə ɲa à waa degbe andei ile piisɔɔu be. ⁷ Nɔi gɔbakā amalekai Aɔ Lafɛe gə í naa si ile piisɔɔu, ɲoi inya í má. Nɔi amalekai í cā Piɛɛ si cingae í jūu í ni, dede ɲya ɲya. Be gɔbakā ɲoi sесе ɲau í cuku hai si awəe ɲa. ⁸ Nɔi amalekai í ni, dasi ibəe do baatae. Nɔi Piɛɛ í ce beɛbe, ɲoi amalekai í sɔɔ má í ni, bii dabiie nɔ i toom wa. ⁹ Nɔi Piɛɛ í fita hai ile piisɔɔu í tooe, amma kù mà iyi mii ɲau be fei amalekai wa cooi ntɔ ntɔ. Í tamaa bei nɲu wa laalaa. ¹⁰ À lɔ woo degbe piisɔɔ sinteu do minjisiau nɔ à tosi gamboi isɔu. Ine nɲu ikpa inɔ ilui wa cɔ. Nɔi í cɪ do arae nɔ à fita à mu kpāa à ne hee à lɔ kpāa kókò sinte, ɲoi gɔbakā amalekai í ne í jò Piɛɛ.

¹¹ Nɔi Piɛɛ í yɔɔ bebei iyi kù je àlá. Nɔ í ni, ntɔ ntɔ Paaɔi í be sim amalekae wa ku na ku nyam hai si awəi Herodu, do laalɔ iyi Zuifu ɲau à bi a ceem fei.

¹² Iyi í ye yaasei ideu ɲoi í bɔ kpasɛi Maari iyei Zāa Maaku. Wee í ko ine nkpɔ nkpɔi í tətə be à wasi ku ce kutə. ¹³ Iyi Piɛɛ í to be ɲoi í cā gamboi ande koofau ɲoi abo woo ce icɛ gə iyi à ya kpe Rodu í koo í bee í ni, yooi. ¹⁴ Iyi í mà imui Piɛɛ ɲoi inɔ didɔ kù jò kù cūu. Nɔi í sei í nyi ile í koo í sɔ ine ɲa í ni Piɛɛ í wa ande koofa. ¹⁵ Nɔi à sɔɔ à ni, ì waa sūmui. Amma í ni, ntɔ ntɔi. Nɔi à ni, á má je ayaei. ¹⁶ Wee Piɛɛ wa leeki be í wasi ku cā gambo. Iyi à naa à cūu nɔ à ba wee nɲui, ɲoi í mu ɲa biti. ¹⁷ Nɔ í ni a coko do awə í bei wa sɔ ɲa bei Lafɛe í ce í nya nɲu wa hai ile piisɔɔu. Nɔi í ni a koo a sɔ Zakəbu ideu do kpaasi ɲa iyi à gbe, í bei í fita í bɔ inya mmu má.

¹⁸ Iju kumáe daadaakɔ ideu í jò sooge ɲau à biti hee à bee nje à waa ni, ikpa iwoi Piɛɛ í bɔ. ¹⁹ Nɔi Herodu í ni a dɛdɛe. Nɔi à dɛdɛe amma a kù yɔɔ. Nɔi í

bee woo degbe ηau ide. Si bei a kù yǎkǎ a kù jεaa, nǎ í ni a kpa ηa. Nǎi Herodu í bei í dede hai iléi Zudee í koo í buba ikpa Sezaree ajǎ minji titǎ.

Ikui Herodu

²⁰ Wee idǎi Herodu í kǎǎ inéi Tii ηa do inéi Sidǎǎ ηa ntǎ ntǎ, ηǎi iné ηau à tǎtǎǎ nje nǎ à nya iné gǎ ηa à be ηa bi Herodu. Nǎ à ce Balatu akawei ilaaluu kpaasi à bei à bǎ bi Herodu a koo a tǎǎε suuru domi inéi ilé nηa ηa si iléi Herodui à ya bǎ ije ku dǎdǎ.

²¹ Nǎi Herodu í da nηa ajǎ si bii á ye ηa. Iyi ajǎu í to ηǎi Herodu í dasi ibǎi ilaalue í bei í buba si antai kitǎi bommaε í bei í so ide wa sǎ iné ηau. ²² Nǎi iné ηau à dǎ anu à saabue à waa ni, kù je baa amanéi wa fǎ ideu, Ilaaǎi. ²³ Be gbakǎ amalekai Ilaaǎ í dasi Herodu bǎǎ í jǎ kokoo ηa à ηǎ araε í ku, si na iyi í jǎ nηu amané í gba amboei Ilaaǎ, kù kǎsi.

²⁴ Amma idei Ilaaǎ nje í fangaa wa kǎǎsi.

²⁵ Iyi Baanabasi do Sǎlu à ce mii iyi à dasi ηa ku ceu Zeruzalemu be à tǎ ηǎi à sinda à nyi Antiǎsi má. Iyi à waa ne à gbǎ Zǎa Maaku í si ηa.

13

À cica Baanabasi do Sǎlu à be ηa

¹ Walii do woo kǎsi cio gǎ ηa à wa si inǎi inéi igbei Jesu ηa Antiǎsi be. Iri nηa wee. Baanabasi, do Simeǎ iyi í je amané dǎdǎ, do Lusiú inéi Sireni, do Manahenu, nηu iyi à bíí do Herodu ilaaluu inya akǎ, do Sǎlu. ² Ajǎ nηu si bei iné ηau à waa tǎǎ Lafǎε do anu ku dí ajǎ, ηǎi Hundei Ilaaǎ í sǎ ηa í ni, i cica Baanabasi do Sǎlu i nya ηa ikǎ ηa a ce ice iyi ñ kpe ηaǎ. ³ Iyi à ce anu ku dí do kutǎu à tǎ, ηǎi à lea Baanabasi do Sǎlu awǎ si iri, nǎ à jǎ ηa à ne.

Baanabasi do Sɔlu à bɔ Sipu

⁴ Bεεbei Hundei Ilaaã í be Baanabasi do Sɔlu fei. Nɔ à to ilu gɔ iyi à ya kpe Selesi. Hai bei à lɔ akɔi inyi à bɔ gungum gɔ iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Iyi à to si ilui Sipu gɔ iyi à ya kpe Salamini ηɔi à wasi ku waazo ideɪ Ilaaã si ile ikã ikã bii Zuifu ηa à ya ce kutɔtɔɔ nηa ηau. Zãa Maaku mɔ í too ηa ku sobi ηa.

⁶ Nɔ à kua gungum nɔu à bei à to Pafɔsi. Pafɔsi bei à yε Zuifu woo ce dobu dobu gɔ iyi í je walii ilu ibo. Iriɪi Baajesu. ⁷ Í wεε do Seejiu Pɔlusi, ilu ilei Sipu ilu bisiu. Ilu ileu í ni a kpe Baanabasi do Sɔlu wa si na iyi í jɔ wa bi ku gbɔ ideɪ Ilaaã. ⁸ Amma woo ce dobu dobuu iyi à ya kpe Elimasi do fei Gεεki wa bi ku ganji ηa. Wa ce kookaai ku sinda ilu ileu hai si kpãai naane ku dasi si Jesu. ⁹ Nɔ Sɔlu iyi à ya nyi a kpe Pɔlu mau í kɔ̀ò Hundei Ilaaã nɔ í kãsi woo ce dobu dobuu iju, ¹⁰ í ni, awɔ iyi ì je ilu bisi laalɔ do woo taki inε, awɔ inei Seetam nii nɔ ì je mbeɪi mii iyi í je dee dee fei. Hee waati yoomai aa leekìò ide ntɔi Aã Lafɛ̃eu ku kpaasi do ibo má. ¹¹ To, nsei, Ilaaã á to sie awɔ, aa feɪju, i kaa ye ilu má si zakai ajɔ minjiu ihɛ. Be gbakã í feɪju, nɔ í nε wa dabii wa dede inε gɔ iyi á mu awɔε. ¹² Iyi ilu ileu í yε mii iyi í ceu ηɔi í dasi naane si na iyi í jɔ ideɪ Lafɛ̃ε Jesu í to sie ntɔ ntɔ.

Pɔlu do Baanabasi à wa Antiɔsi si ilei Pisidi

¹³ Si anyiε ηɔi Pɔlu do kpaasie ηa à lɔ akɔi inyi hai Pafɔsi à nε nɔ à to Pεεzu si ilei Panfli. Amma Zãa Maaku í jɔ ηa hai be í sinda í nyi Zeruzalem. ¹⁴ Hai Pεεzu be Pɔlu ngu ηa à mɔsi à bɔ Antiɔsi si ilei Pisidi. Iyi ajɔi kusimi í to ηɔi à bɔ ile bii Zuifu ηa à ya ce kutɔtɔɔ à buba. ¹⁵ Nɔ inε gɔ í cio si tia iyi Moizi do walii ηau à kɔ. Iyi í cio í tã, ηɔi inε ngboi igbe ηau à

be si na ine go koo bee na ku ni, ine kpaasi na, bii ì ne ide iyi aa muað ine na gbugbã i fo na.

¹⁶ Njoi Pòlu í dede í ni a coko do awò nò í ni, ine inei Izireli na do ine dimi mmu na iyi ì waa jirima Ilaaã, i de ití i gbò na. ¹⁷ Að Lafèe nwai í cica bala nwa na nò í kòosi kukpò nna waati iyi à waa je ine njoo si ilei Ezibiti. Si anyii nnu, í nya na hai ilei Ezibiti do gbugbãe, ¹⁸ nò í yòkòð na temua zakai adò ciiji si gbaau. ¹⁹ Í kpa dimi ikã ikã meeje si ilei Kanaã nò í so ile nna í na na í je tu na. ²⁰ Iyi be na fei í cei zakai adò cío mee do ciitaa.

Si anyii nnu, Ilaaã í jile nna woo kiiti na hee í koo í toð waatii Samueli waliuu. ²¹ Njoi à ni aña à bi ilaalu, nò Ilaaã í mu nna Sòlu amai Kisi hai si dimii Benzamèe nò í je bommau zakai adò ciiji. ²² Nò Ilaaã í nya bomma í sãsi Davidi. Davidiui í jeaa seeda í ni, n̄ ye Davidi amai Izai í je dimii ine iyi n̄ bi, n̄jui á ce idòobim fei. ²³ Hai si dimii Davidii Jesu í fita, ine iyi Ilaaã í cica ku je woo faabai inei Izireli na si bei í tako í ce nna kuwãeu. ²⁴ Jesu ku bei ku naa, Zãa í cea inei Izireli na fei waazo í ni a kpaasi idò nna nò a ce inyi ku dasi. ²⁵ Waati iyi icèi Zãa í maai ku kpa iri í ni, kù je amui ì waa degbe na, amma ine go á naa si anyim iyi n kù to n bate n fũ ikũi baatae.

²⁶ To, ine kpaasi na, ine iyi ì je dimii Aburhamu na, do dimi mmu na iyi ì waa jirima Ilaaã, inei à sambaa idei faabau ihè wa. ²⁷ Wee inei Zeruzalemu na do ine ngbo nna na a kù mà yooi Jesu í je dee dee, a kù nò a kù gbò yaasei idei walii na iyi à ya maa cio si ajoi kusími feiu. Amma do nnu fei à jò ideu í kò si waati iyi à ye taalei Jesu. ²⁸ A kù ye sie ngògo iyi á jò a kpa, amma do nnu fei à tò Pilati ku jò a kpa. ²⁹ Njoi

à ce mii iyi à kò na irièu fei. Si anyiè nò à kitae hai si jũu ku gaauu à dasi ikue si inò bale. ³⁰ Amma Ilaaõ í jũu hai si bale, ³¹ nò si afei ajò nkpò nkpò í nyisi ine gò ña arae. Ine ñau, añaì à tooe wa wo hai ilei Galilee à naa Zeruzalemu. Añaì à waa je seedai idee nsei bi inei Izireli ña. ³² Awa mò ideì kuwã iyi Ilaaõ í cea bala nwa ñau, ññui à waa sò ñe. ³³ Í jò kuwãu í kò si waati nwa. Awa tòku ñña ña, awai à ye kukõì kuwãu waati iyi í jì Jesu hai si bale si bei à kòò si Tiai Iri Kukõ iri minjisia à ni,

Ilaaõ í ni, awòì ì je amam,

Hai nnyi ñ je Baae.

³⁴ Ilaaõ í fò wo í ni ññu á jũu hai bi iku ña ku ba ku mà ña ku sãmi. Beeebei í fò waati iyi í ni,

An wee ññe dee dee bei ñ wãò Davidi wo, kù nò kù ñe sika.

³⁵ Na ñòì í ce Davidi í fò má í ni,

I kaa jò arai Ine Kumáe ku sãmi.

³⁶ Davidi takae í ce mii iyi Ilaaõ í dasie í bei í ku, nò à suu kòkòì balae ña nò arae í sãmi, mà irei. ³⁷ Amma Jesu ine ññu Ilaaõ í jũu hai si bale kù sãmi. ³⁸ Debei, ññe kpaasim ña, i jò ì mà ña iyi na saabuei à waa sisi ññe iyi Ilaaõ á kpa ideì dulum du ñe. ³⁹ Ine iyi í dasie naane fei, ññui á jò lafèe ku je dee dee bi Ilaaõ. Amma woodai Moizi kaa yòkò ku ce beebe. ⁴⁰ Na ññu, i ce laakai ña mii iyi walii ña à fòu ku mà ba ñe, iyi à ni,

⁴¹ Ine woo yaako amu Ilaaõ, i gbò idem ña. Aa biti ña nò aa ce nfe ña, Domi an ce mii gò si waati ññe iyi baa bii í je ine gò í na wa sisi ññe i kaa dasi naane ña.

⁴² Iyi Polu í fò beebe í tã ñòì ññu do Baanabasi à waa bi a fita hai ile bii à ya ce kutòtòu be, ñòì ine ñau à

waa tɔɔ ŋa a nyi wa má a naa a waazo si ide akãu si ajɔi kusimi mmu iyi wa baa. ⁴³ Iyi ine ŋau à fita ŋɔi Zuifu nkpɔ do ine ŋa iyi à waa too kucei Zuifu ŋa nɔ à mà bɛɛɛɛi Ilaaɔu à waa too ŋa. Ŋɔi Pɔlu do Baanabasi à ba ŋa ide ku fɔ à mu ŋɔa gbugbã ku ba a maa leekɪ dim dim si didɔi Ilaaɔ.

⁴⁴ Si ajɔi kusimi mmuu inei ilu ŋau fei à tɔtɔɔi a ba a gbɔ idei Lafɛɛ. ⁴⁵ Iyi Zuifu ŋau à ye zamaau ŋɔi à dedeò igu ku ja à waa jã ide iyi Pɔlu wa fɔu nɔ à waa buu. ⁴⁶ Amma Pɔlu do Baanabasi à sɔ ŋa do wɔɔkɔ à ni, tilasii iŋɛ Zuifu ŋa a tako a sɔ ŋɛ idei Ilaaɔ. Amma si na iyi í jò ì waa kɔsi ŋa nɔ i kù ka ara ŋɛ si ine ŋa iyi à bi a ba kuwɛɛ hai tã, na ŋɛu, aa ka jò ŋɛ nɔ ka bɔ bi dimi mmu ŋa, ⁴⁷ domi ŋɛu bei Lafɛɛ í dasi wa ku ce í ni,

N ce ŋɛi bei fitila bi dimi mmu ŋa

Ku ba i bɔò idei faabau hee kɔɔi andunyau ŋa.

⁴⁸ Iyi hai je Zuifu ŋau à gbɔ ideu, ŋɔi í dɔ ŋɔa si, à waa saabu Aɔ Lafɛɛ na ideu. Nɔ ine ŋa iyi Aɔ Lafɛɛ í jilɔ si a ba kuwɛɛ hai tãu fei à dasi naane.

⁴⁹ Nɔ idei Lafɛɛu í fangaa si ileu fei. ⁵⁰ Amma Zuifu ŋau à dede idɔkɔi ilu irii ilu ŋau do inaabo ilu amani ŋa iyi à waa too kucei Zuifu ŋau. Ŋɛu í jò à kpã Pɔlu do Baanabasi iju à lele ŋa hai bɛ. ⁵¹ Ŋɔi woo bɛ ŋau à gbugbã si ŋa sãai baata ŋɔa ŋa à waa nyisiò iyi mii iyi á na ku ba ŋa í je idei iri ŋɔa. Si anyie nɔ à nɛ Ikonimu. ⁵² Amma ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu Antiɔsiu ngu ŋa à wɛɛò inɔ didɔ nɔ à kɔò Hundei Ilaaɔ.

14

Pɔlu do Baanabasi à wa Ikonimu

¹ Ikonimu bei Pɔlu do Baanabasi à lɔ ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔu nɔ à ce waazo hee ine nkɔɔ í dasi naane, hai Zuifu ɲa hee do hai je Zuifu ɲa fei. ² Amma Zuifu ɲa iyi à kɔ ku dasi naaneu à dede idɔkɔi dimi mmu ɲa ku ba a ce lasabu laalo si gãmei kpaasi woo dasi Jesu naane ɲau. ³ Do ɲɲu fei, Pɔlu do Baanabasi à kpe Ikonimu à waa waazoa ine ɲa do wɔkɔ. Lafɛe í mu ɲɲa gbugbã à ya maa ceò maamaake ikã ikã ɲa. Maamaake ɲau wa nyisi iyi waazo ɲɲa iyi à waa ce si ideidi didɔi ɲɲuu ntɔi. ⁴ Amma inei ilu ɲau à kpɛ minji. Ine gɔ ɲa à leekiò Zuifu ɲa, ine gɔ ɲa mɔ à leekiò woo be ɲau.

⁵ Nɔi Zuifu ɲa do hai je Zuifu ɲa do ine ngbo ɲɲa ɲa à ce anu akã a wahala woo be ɲau a ta ɲa kuta a kpa ɲa. ⁶ Iyi Pɔlu do Baanabasi à mà ideu gbakã, ɲɔi à sa à bɔ Lisiti do Dɛɛbu si ilei Likoni do si ilɛkoɛ ɲa. ⁷ Nɔ à wasi laabaau jiidau ku waazo be.

Pɔlu do Baanabasi à wa Lisiti

⁸ Mɔkɔ gɔ í wa Lisiti, isee ɲa fei í ku nɔ beɛbeɛi à buu do, kù dede kù ne baa ajɔ akã. ⁹ Si bei Pɔlu wa ba ine ɲa ide ku fɔ mɔkɔu wa gbɔ. Nɔi Pɔlu í kã sie iju nɔ í ye iyi naaneɛ á yɔkɔ ku jɔ ku ba iri. ¹⁰ Nɔi Pɔlu í sɔɔ do gbugbã í ni, dede í leeki si kutɛɛ. Nɔi mɔkɔu í dede í fo í dinga wa ne. ¹¹ Iyi zamaau í ye mii iyi Pɔlu í ce ɲɔi à dɔ anu hee lele do fee ɲɲa à ni, iwɛ nwa ɲau à kpɔð amanɛ à naa si wa. ¹² Nɔi à waa kpe Baanabasi Susi, Pɔlu mɔ Hɛɛmɛɛzi domi Pɔlu í je woo waazo. ¹³ Wee ilei iwɛ iyi à ya kpe Susiu í wa hai do angulei bi ku lɔi iluu wa. Nɔi ine ɲa à koo à de ketɛ kombo ɲa wa nɔ à ce booda do kokoi jii ɲa à da ɲɲa si kɔɔ. Nɔ woo weei Susiu í naaò ɲa wa andɛ koofai iluu. Nɲu do ine ɲau fei à waa bi a cea woo

be ηau kuwee. ¹⁴ Amma iyi woo be minji ηau à gbò ideu, à ga ibò nηa ηa à waa nyisiò iyi anja a kù jesi, nò à dō anu à sei à waa neò bi zamaau à waa ni, ¹⁵ na mii í ce i waa ce beεbe, iηe kpaasi ηa. Awa mò amanɛi bei iηe taka nηe. Laabaau jiidai à naa ku sō ηe ku ba i jò iwē nfe nηe ηau nò i sinda si Ilaaō, nηu iyi í jε icui kuwee. Nηui í ce lele do ile do tenku do mii iyi í wa inò nηa fei. ¹⁶ Tako wo í jò dimi fei wa too kpāa iyi í bi. ¹⁷ Amma do nηu fei í nyisi wa iyi nηu í wεε domi wa ce nwa jiidai ηa. Í jò iji wa wò ku ba ka ba ije si iko si waatii ate ku ba ka ne inò didō.

¹⁸ Amma baa do iyi Pòlu ηa à fò beεbe fei, bei à ce à ganji kuweei zamaau í gaabu.

¹⁹ Njoi Zuifu gò ηa à naa hai Antiəsi do hai Ikonimu à wa inyii itii inε ηau nò à ta Pòlu kuta ku ba a kpa, ηoi à faa à bòò alalai iluu domi à tamaa bei í kui.

²⁰ Amma inε ηa iyi à waa too kpāai Jesu à naa à kaakoe, ηoi í dede í bò inò ilu. Iju kumae ηoi nηu do Baanabasi à dede à bò Dεebu.

À nyi Antiəsi si ilei Siri

²¹ Iyi Pòlu do Baanabasi à to Dεebu à waazo laabaau jiidai si iluu nò inε nkpò í lōsi kpāai Jesu ku too be. Si anyie nò à nyi ikpa Lisiti do Ikonimu do Antiəsi iyi í wa ilei Pisidi. ²² Nò à mua inε ηa iyi à waa too kpāai Jesuu gbughā ku ba a leekí si naaneu dim dim. Nò à sō ηa à ni, wahala nkpò nkpòai aa ka ye ka bei ka lò si andunya titōi Ilaaō. ²³ Njoi à cicaa igbei inei Jesu ηa fei inε ngbo ηa. Si anyie nò à ce kutò do anu kudi à so ηa à daa Lafēe si awò, nηu iyi à dasi naaneu.

²⁴ Si anyii nηu nò à ne hai be à koo à lò ilei Pisidi à bò ilei Panfili, ²⁵ nò à to ilue gò iyi à ya kpe Pεezu à

ce waazo be à bei à bə Atali. ²⁶ Hai bei à lə akəi inyi à nyi ikpa Antiəsi si ilei Siri be. Ilu bei à tako à le nja awə si iri wo na ice iyi aa koo a ceu ku ba Ilaađ ku mu nja didə. Nə iceui à ce à kpa irie wa be.

²⁷ Iyi à to Antiəsi nji à tətə inei igbei Jesu nja nə à sisi nja mii iyi Ilaađ í cea nja fei do si bei í ceđ kpāa hai je Zuifu nja mə à dasið naane. ²⁸ Nə à kpe ilu be do ine nja iyi à waa too kpāai Jesu ajə.

15

À ce kutətə Zeruzalemu

¹ Nji ine gə nja à naa Antiəsi be. Ine nja à naai hai ilei Zudee, nə à waa sđ kpaasi woo dasi Jesu naane nja à ni, i kaa ba faaba nja bii a kù dasi nje bango si bei woodai Moizi wa fə. ² Iyi Pəlu do Baanabasi à gbə beəbe nji à ba nja kakəə ku ce jiida jiida si ideu. Nji woo dasi Jesu naane nja à cica Pəlu do Baanabasi do ine gə nja hai ilui Antiəsi be à be nja Zeruzalemu bi woo be nja do ine ngbo nja na irii ideu.

³ Pəlu nja à dasi kpāa à waa ne nə inei igbei Jesu nja à koo à leeki nja. Nji à ce isene nja à koo à lə ilei Fenisi do ilei Samari nə à wasi ku sisia kpaasi woo dasi naane nja bei hai je Zuifu nja mə à sinda idə nja si Jesu. Nji laabaaui ideu í jə inəi nja fei í dš ntə ntə. ⁴ Iyi à to Zeruzalemu, nji inei igbei Jesu nja do woo be nja do ine ngbo nja à gba nja do inə didə. Nji Pəlu do Baanabasi à sisi nja mii iyi Ilaađ í ce fei na icei nja. ⁵ Amma Farisi gə nja iyi à dasi Jesu naane à dede à ni, hai je Zuifu nja iyi à dasi Jesu naane fei, tilasii a dasi nja bango nə a sđ nja a too woodai Moizi.

⁶ Nji woo be nja do ine ngbo nja à tətə a wūa ideu. ⁷ Si bei à waa fa ideu nji Pice í dede í ni, inje

kpaasim nja, ì mà nja iyi hai ku kpe Ilaaḗ í nyam hai si inḗ nne ku ba n koo n sisia hai je Zuifu nja mḗ laabaau jiidau ku ba aḗa mḗ a dasi naane. ⁸ Nḗ Ilaaḗ, nḗu iyi í mà idḗi ine fei, í mu nḗa Hundee bei í mua awa mḗ ku ba ku nyisi iyi nḗu í gba nja. ⁹ Kù ce nkāma iyi í je ikā si gāme nḗa do awa. Í jḗ idḗ nḗa í má na naane iyi à dasie bei í cea awa mḗ. ¹⁰ Debei, na mii í ce ì waa cā idḗi Ilaaḗ nja nsei, ì bi i kāa hai je Zuifu nja iyi à waa too kpāai Jesuu aso iyi bala nwa nja do awa taka nwa à mḗngḗ ku so. ¹¹ À mà iyi na didḗi Lafēe Jesui awa à baḗ faaba, nḗ bebe mḗi baa do hai je Zuifu nja mḗ.

¹² Nḗi ine nḗu fei à koko à waa desi Pḗlu do Baanabasi itl waati iyi à waa sisi nḗa yaasei maamaake nja iyi Ilaaḗ í jḗ aḗa à ce fei si wajui hai je Zuifu nja. ¹³ Iyi à fḗ ide à tā nḗi Zaaki mḗ í so ide í ni, inje kpaasim nja, i gbḗ iyi ñ wa n fḗ. ¹⁴ Simḗó í sisi nne bei Ilaaḗ í ce hai sinte í cicad ine gḗ nja hai si inḗi dimi mmu nḗu à kpe nja inee nja. ¹⁵ Nḗ ideu í je akā do ti walii nḗu si bei kukḗi idei Ilaaḗ í ni,

¹⁶ Amu Ilaaḗ, waati bebei an nyi wa,

Nḗ n teese ile Davidi iyi í cuku.

An dede ile kúkúú,

Nḗ n maa má,

¹⁷ Ku ba ine nja iyi a kù je inei kpasēu fei a dede amu Aḗ Lafēe.

Aḗai à je ine nja iyi à je titom hai si dimi mmu nja.

¹⁸ Bebei amu Aḗ Lafēe ñ fḗ, amu iyi ñ jḗ à mà mii nḗu ihē hai ku kpe.

¹⁹ Nḗ Zaaki í ni má, na nḗu, si kuyem, kù sía a sḗ hai je Zuifu nja iyi à sinda idḗ nḗa si Ilaaḗu wooda ku gaabu nja. ²⁰ Amma ka ce nḗa tia ka sḗ nja a mà ya

je ijēi kuwee, nɔ a maà ya tɔtɔ sɛɛ do inaabo mmu gɔ walakɔ inaabo mɔ do mɔkɔ mmu gɔ, a maà ya nɔ inja jifa, nɔ a maà ya nɔ kpaai inja. ²¹ Hai tako wo, si ilu fei à ya cio woodai Moizi ile bii Zuifu nja à ya ce kutɔtɔ si ajɔi kusimi fei nɔ a waazo ideɛ.

À sambaa hai je Zuifu woo dasi Jesu naane nja tɔ

²² Iyi Zaaki í fɔ bɛɛbɛ í tã nɔi woo be nja do inɛ ngbo nja do inɛi igbɛ nja fei à yɛ iyi í sɛa ku je aɲa a cica inɛ gɔ nja hai si inɔi aɲa a be nja Antiɔsi do Pɔlu do Baanabasi ajɔ. Nɔi à cica Silasi do Zudu iyi à ya kpe Baasaba má, aɲa iyi à nɛ bɛɛɛ si inɔi kpaasi woo dasi Jesu naane nja. ²³ Nɔi à ni a kooɔ tɔau. Si tɔau à ni,

Awa woo be nja do inɛ ngbo nja, awa woo dasi naane kpaasi nɲɛ nja, awai à samba nɲɛ tɔau ihɛ wa. Inɲɛi à sambaa wa, inɲɛ hai je Zuifu woo dasi naane nja iyi ì wa Antiɔsi do Siri do Silisi. À waa ce nɲɛ fɔɔ. ²⁴ À gbɔ iyi inɛ gɔ nwa nja à naa bi tu nɲɛ à fɔ inɔ nɲɛ nɔ à sinda laakai nɲɛ do ide nɲa nja. Amma awa si à dasi nja ideu be wa. ²⁵ Na nɔi í jò à busi nɲɛ nɔ à yɔɔ iyi í sɛa ka cica inɛ gɔ nja ka be si nɲɛ wa. Aɲai aa si Baanabasi do Pɔlu, baakɔɔ nwa nja wa, ²⁶ aɲa iyi a kù saalu kuwɛɛ nɲa ngɔgɔ na irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ²⁷ Zudu do Silasi aɲai à je inɛ nja iyi à cica. À waa be nja wai a na a sɔ nɲɛ ide akãu geledò gele. ²⁸ Awa do Hundei Ilaaɔ í sɛa nwa si ka maà kã nɲɛ aso gɔ bii kù je iyi ihɛ iyi í je asoi tilasi. ²⁹ Nɲui í je, i maà ya je ijēi kuwee nja, nɔ i maà ya nɔ kpaai nja, i maà ya nɔ inja jifa nja, nɔ i maà ya tɔtɔ sɛɛ do inaabo mmu gɔ walakɔ inaabo mɔ do mɔkɔ mmu gɔ nja. Bii ì mu ara nɲɛ si mii bɛɛbɛ nja be nja í sɛa. To, ka sukudɔ.

³⁰ Iyi à tɔɔ nje sukudɔ à tã nɔi ine ηau à dasi kpãa à ne Antiɔsi. Bei à koo à tɔtɔɔ inei igbei Jesu ηau fei à na ηa tiaɔ. ³¹ Iyi à cio tiaɔ í mu nηa gbugbã nɔ inɔ nηa í dɔ. ³² Zudu do Silasi ηa mɔ walii ηai, à mua kpaasi woo dasi naane ηau gbugbã nɔ à sobi ηa si ide nkpɔ nkpɔ. ³³ Iyi à ce ajɔ minji be kpaasi woo dasi naane ηau à tɔɔ ηa sukudɔ nɔ à ni a to bi ine ηa iyi à be ηa wa baani. [³⁴ Amma Silasi ine nηu í dasi idɔ nηu ku ce ajɔ minji be má.]

³⁵ Pɔlu do Baanabasi à gbe Antiɔsi be. Anɔ̀ò ine nkpɔ ηa ajɔ à waa kɔa ine ηa si cioi idei Lafɛε nɔ à ce waaZOε.

Pɔlu do Baanabasi à kpɛ

³⁶ Iyi í ce ajɔ minji má nɔi Pɔlu í sɔ Baanabasi í ni, ka koo kaa kaako kpaasi nwa ηau má si ilu ηa bii à tako à waaZO idei Lafɛε fei wo nɔ ka ye bei ine ηau à wεὲò si nsei. ³⁷ Nɔi Baanabasi wa bi ku gbã Zãa Maaku aηàò ηa. ³⁸ Amma Pɔlu í fɔ́ í mantee í ni kù sɩa aηa a gbãa, nηu iyi kù sobi aηa wo si icεu amma í sinda í j̀ò aηa wa hai Panfili. ³⁹ Nɔi à ce kakɔ̀ò nɔ a kù gbɔ si nje hee à na à kpɛ. Nɔi Baanabasi í gbã Maaku à lɔ akɔi inyi à bɔ Sipu. ⁴⁰ Nɔ Pɔlu mɔ́ í cica Silasi, nɔ kpaasi woo dasi naane ηau à so ηa à daa Lafɛε si aWɔ̀ à bei à ne, ⁴¹ à koo à lɔ ilei Siri do Silisi à wasi inei igbei Jesu ηa ku mua gbugbã si naane nηa.

16

Timotee í too Pɔlu do Silasi

¹ Nɔi Pɔlu do Silasi à to Dεεbu do Lisiti. Wee ine gɔ́ í wa be wa too kpãai Jesu. À ya kpoo Timotee. Iyεε Zuifu woo dasi Jesu naaneɩ, amma baae Gerékii.

² Kpaasi woo dasi naane na i yi à wa Lisiti do Ikonimu à ya maa fɔ jiiɗa ku jεε. ³ Pɔlu í bi Timotee ku too nɔ nɔ í gbã í nεε. Amma ku bei ku gbã ku nεε í dasiε bangoi na Zuifu na i yi à wa beu domi aɔa fei à mà i yi baεε Gerekii. ⁴ Nɔ à bɔ ilu do ilu na à sɔ woo dasi Jesu naane na i yi woo be na i do ine ngboi igbei Jesu na i yi à wa Zeruzalemu à jile nɔ à ni a jirima na. ⁵ Nɔi woo dasi Jesu naane na i yi, naane nna í teese í kɔsi nɔ akpɔ nna mɔ í ya maa kɔsɔi ajɔ fei.

Pɔlu í ce kuyε Torasi

⁶ Hundei Ilaaɔ í ganji Pɔlu na a waazo ideɔ Ilaaɔ si ilei Azii, nɔi í jɔ à too do ikpa ilei Firizi do ti Galati. ⁷ Iyi à to ilei Misi nɔi à waa bi a bɔ ilei Bitini, amma Hundei Jesu í kɔ nna. ⁸ Nɔi í jɔ à too do ilei Misi à bɔ ilu i yi à ya kpe Torasi. ⁹ Nɔi Pɔlu í ce kuyε idũ. Si kuyεu í ye inei Masedɔni gɔ wa leekɔ nɔ wa tɔɔ nɔ ku naa Masedɔni ku na ku sobi aɔa. ¹⁰ Si bei í ce kuyεu nɔi gbakã à waa de kpãa ku ba ka bɔ Masedɔni domi à mà i yi Ilaaɔ í bi kaa waazo nna laabaau jiidau.

Lidi í dasi naane Filipi

¹¹ Hai Torasi bei awa à lɔ akɔi inyi nɔ gbakã à bɔ gungũm gɔ i yi à ya kpe Samɔtasi. Iju kumae nɔ à bɔ Neapolisi. ¹² Hai be do kutei à ne à bɔ Filipi, ilu nɔi Masedɔni nɔ à ce ajɔ minji be. Wee inei Romu nɔi à ne iluu. ¹³ Si ajɔi kusimiu nɔi à fita hai ilu be à bɔ itfi ido gɔ, à bɔ ku cɔ mà tengi bii à ya ce kutɔɔ í wa be. Nɔi à koo à ye tengi bii ine na à ya ce kutɔɔ nɔ à buba à ce faaji do inaabo gɔ na i yi à tɔtɔ be. ¹⁴ Abo gɔ í wa be à ya kpoo Lidi, inei Tiatiii, í ya ta acɔi fia nkpɔ nɔ í ya maa jirima Ilaaɔ. Iyi à waa ba na ide ku

fɔ nɔ wa de itfi, nɔ Lafɛɛ í cfi idɔɛ ku ba ku gbɔ ide iyi Pɔlu wa fɔ. ¹⁵ Abou do inei kpasɛɛ ŋa fei à ce inyi ku dasi nɔ í tɔɔ wa í ni, bii ì mà iyi ò dasi naane ntɔ ntɔ ŋai i naa wa i naa i ce baa ajɔ minji kpasɛm ŋa. Nɔ í mante wa hee à jé nɔ à koo kpasɛ be.

Inɔ piisɔɔi Filipi

¹⁶ Ŋɔi ajɔ ŋɔu gɔ iyi awa à waa bɔ tengi bii à ya ce kutɔɔu, à ko ama inaabo woo ce ice gɔ iyi í ne inei inɔko. Bii inei inɔkou í dede sie í ya maa fɔ ide iyi á na ku cei. Nɔ lafɛɛɛ ŋa à waa ba fia jiida na iriɛ.

¹⁷ Ŋɔi í too awa do Pɔlu wa la hee lele wa ni, ine ŋau ihɛ woo ce icei Ilaaɔ ilu gbugbã ŋai. À naa ku nyisi ŋe kpãai faabai. ¹⁸ Bɛɛbei í ya maa fɔ ajɔ fei, hee ideu í caa si Pɔlu nɔ í sinda í sɔ inei inɔkoɛu í ni, do saabui irii Jesu Kirisi ò ni, fita. Be gbakã ŋɔi í fita sie. ¹⁹ Iyi lafɛɛɛ ŋa à mà iyi aŋa a kaa ba sie fia má, ŋɔi à mu Pɔlu do Silasi à tale ŋa à bɔɔ ŋa bantuma bi woo kiiti ŋa. ²⁰ À bɔɔ ŋa si wajui ine ngboi Romu ŋa à ni, ine ŋau ihɛ à waa beje ilu nwai. Zuifu ŋai, ²¹ nɔ à wasi ku sisi ide gɔ ŋa iyi wooda nwa kù bi ka gbɔ hee ka tooɛ, awa iyi à je inei Romu ŋa. ²² Ŋɔi idɔi zamaau í kɔ si ŋa. Ŋɔi ine ngbo ŋau à bɔ ibɔi Pɔlu do Silasi do gbugbã nɔ à ni a cã ŋa do faataa. ²³ Iyi à cã ŋa jiida jiida à tã ŋɔi à koo à cɔmbo ŋa ile piisɔɔ nɔ à sɔ woo degbe piisɔɔu ku degbe ŋa ku sía. ²⁴ Iyi woo degbeu í gbɔ à sɔɔ bɛɛbe, ŋɔi í koo í dasi ŋa hee ilaawai ankãanyii piisɔɔu nɔ í da nŋa si gbɛegbɛekui jii.

²⁵ Zakai idũ laja ŋɔi Pɔlu do Silasi à waa ce kutɔɔ nɔ à kɔ iri à waa saabuɔ Ilaaɔ. Nɔ inei piisɔɔ ŋa iyi à wa beu à waa de si ŋa itfi. ²⁶ Ŋɔi gbakã ile í yaya do gbugbã hee icui ile piisɔɔu í yaya. Ŋɔi gambo ŋau

fei à cǐ nǎ sесе nja iyi à dǐò inei piisǎo nja fei à fũ à cuku. ²⁷ Nǎi gbakā woo degbeu í jǐ í ba gambo nja fei wa cǐ nǎi í tamaa bei inei piisǎo nja à sai. Nǎi í nya taakuba wa bi ku kpa arae. ²⁸ Amma Pǎlu í la hee lele í ni, maà cea arae laabǎ kāma. Awa fei à wa ihē. ²⁹ Nǎi woo degbeu í de fitila í sei í lǎ hee ilaawa bii Pǎlu do Silasi à wau nǎ í gule nja do kuyaya. ³⁰ Nǎi í fitaò nja wa waduude í ni, i suuru nja, mii an ce n baò faaba. ³¹ Nǎi à sǎo à ni, dasi Jesu Lafēe naane aa ba faaba, awǎ do inei kpasēe nja fei. ³² Nǎi à waazoaa ideí Lafēe Jesu, nju do inei kpasēe nja fei. ³³ Nǎi idũ be woo degbeu í gbā nja í koo í wiε kumεε nja nja. Nǎ nju do inεε nja fei à ce inyi ku dasi gbakā. ³⁴ Nǎi í gbā Pǎlu do Silasi í bǎò nja lele bii ileε í wa nǎ í na nja íje à je. Nju do inεε nja fei, inǎ nja í dǎ do bei à dasi Ilaaǎ naane.

³⁵ Iyi iju í má nǎi inε ngboi Romu nja à be polisi nja a koo a sǎ woo degbeu ku jǎ inε nja. ³⁶ Nǎi woo degbeu í sǎ Pǎlu ideu í ni, inε ngbo nja à ni n jǎ nje. Na nju, i fita i ne nje sēε. ³⁷ Amma Pǎlu í sǎ polisi nja í ni, aawo. À cǎ wa si bantuma hai a kù ce nwa kiiti, awa mǎ iyi à je inei Romu nja nǎ à cǐmbo wa si ile piisǎo. Nǎ nsei à bi a nya wa do asii? Kù je beεbei à ya ce. Í gbe anja taka njai a naa a nya wa. ³⁸ Nǎi polisi nja à koo à sǎ inε ngboi Romu nja. Iyi à gbǎ Pǎlu do Silasi inei Romu nja nǎi zigi nja í da ntǎ ntǎ. ³⁹ Nǎi à koo à tǎo nja suuru nǎ à nya nja hai ile piisǎo à bei à tǎo nja a fita hai inǎ iluu. ⁴⁰ Iyi Pǎlu do Silasi à fita hai ile piisǎo nǎi à bǎ kpasēi Lidi. Iyi à koo à ye kpaasi woo dasi naane nja à mu nja gbugbā, à bei à ne.

17

Pòlu do Silasi à bə Tesalonika

¹ Nɔi Pòlu do Silasi à waa ne nɔ à lɔ ilu minji gɔ ɲa iyi à ya kpe Anfipolisi do Apoloni nɔ à to Tesalonika bii Zuifu ɲa à ne ile bii à ya ce kutɔtɔɔ. ² Nɔi Pòlu í bə ileu be si bei í ne dɔɔneɛ. Nɔ aɲaɔ ɲa à wūa tiai idei Ilaaɔ ajɔi kusimi mɛeta à mɔɔ. ³ Wa sɔ ɲa iyi kù ne bei á ce iyi inɛ iyi Ilaaɔ í cicau kù ye ijuukpã. Á kú nɔ ku jì hai si balɛ má. Nɔi í sɔ ɲa í ni, Jesuu iyi n̄ wa n sisi nɲɛ ideu ihɛ nɲui í je inɛ iyi Ilaaɔ í cicau be. ⁴ Inɛ ɲa iyi à de ití siɛu inɛ gɔ ɲa à dasi ideu naane, nɔ à baa anu akã ku ce, nɲu do Silasi. Bɛɛbei hai je Zuifu nkpɔ mɔ do inaabo ilu iri ɲau ilu iri ɲau à ce, aɲa iyi à mà bɛɛrei Ilaaɔ.

⁵ Amma Zuifu ɲau à dedeò igu ku ja nɔ à tɔtɔ inɛ nfe ɲa bɛɛtɛke à jɔ hoya hoya í dede nɔ aɲa fei à sei à bə Pòlu do Silasi ku dede kpasɛi Zasɔɔ ku ba a fitaɔ ɲa wa si wajui zamaau. ⁶ Iyi à dede ɲa a kù ye ɲa, nɔ à mu Zasɔɔ do kpaasi woo dasi Jesu naane gɔ ɲa à fa ɲa à bɔɔ ɲa bi inɛ ngboi ilu ɲa. Nɔ à wasi ku la à waa ni, inɛ ɲa iyi à waa sinda andunya feiu à to wa ihɛ, ⁷ nɔ wee Zasɔɔ í jɔ à sɔ kpasɛɛ. Aɲa fei à waa beje woodai ilaalu n̄lai Romu à waa ni ilaalu gɔ í wɛɛ má iyi à ya kpe Jesu. ⁸ Nɔi ideu í dede idɔi zamaau do inɛ ngboi ilu ɲau. ⁹ Nɔi à ni Zasɔɔ do kpaasie ɲau a sã fia si bei wooda í jile a bei a jɔ ɲa a ne. Iyi à sã fiaw nɔ à jɔ ɲa.

Pòlu do Silasi à bə Beree

¹⁰ Iyi idū í dū gbakã ɲɔi kpaasi woo dasi naane ɲau à jɔ Pòlu do Silasi à ne Beree. Iyi à to be ɲɔi à bə ile bii Zuifu ɲau à ya ce kutɔtɔɔ. ¹¹ Amma inɛ ɲa iyi à wa be ɲau à lasabu si ideu do laakai í re Zuifu ɲa iyi

à wa Tesalonika. À gba idei Ilaaḽ do ino didḽ. Ajo fei à ya maa cio kukou ku ba a mà bii í je mii iyi Pòlu í ya maa sḽ nau ntai. ¹² Nò Zuifu nkpo í dasi Jesu naane do inaabo Gereki gḽ na iyi à je ilu iriu do inemako nkpo. ¹³ Amma Zuifu na iyi à wa Tesalonika à gbḽ iyi Pòlu wa waazo idei Ilaaḽ Beree nḽi à koo à dede idai ine na à fḽ ino nḽa. ¹⁴ Be gbakā nḽi kpaasi woo dasi naane nau à bḽḽ Pòlu ikpa tenku ku ba ku ne hai be, amma Silasi do Timotee à gbe Beree be. ¹⁵ Ine na iyi à koo à leekia Pòluu à bḽḽei hee Ateni. Nḽi Pòlu í samba na anu í ni a sḽ Silasi do Timotee a hāmeε nḽu wa nḽa nḽa. Nò ine nau à sinda à ne Beree má.

Pòlu í wa Ateni

¹⁶ Waati iyi Pòlu wa degbe na Ateni laakae ci ya sḽ domi iwε í kpo si iluu. ¹⁷ Na nḽu, Zuifu na do Gereki na iyi à ya maa jirima Ilaaḽ, í ya ba na faaji ku ce ile bii Zuifu na à ya ce kutotou. Nò ajo fei, ine na iyi í ko si bantumai iluu aḽaḽ na mḽ à ya maa ce kakḽḽ má. ¹⁸ Si bei í ya maa ba na kakḽḽ ku ce nḽi woo mà gḽ na iyi à je inei Epikuri * do Sitosi † na à bḽ bi tee à waa baa kakḽḽ ku ce. Ine gḽ na à ni, woo ce ide nkpo yoomai ihε. Nò ine gḽ na mḽ, iyi à gbḽ wa fḽ idei ikui Jesu do kujie má à ni, mà iwε mmu gḽ nḽi wa fāa ya. ¹⁹ Nḽi à bḽḽei iri kuta gḽ iyi à ya kpe Arepagu, tengi bii ine ngboi ilu nau à ya ce kutotou nḽa nḽ à ni, à bi ka gbḽ ide titḽ iyi ì waa dabiid, ²⁰ domi ì waa sisi nwa ide titḽ nḽ à bi ka mà yaaseε. ²¹ Wee inei Ateni na fei do ine njoo na iyi à na à buba ilu be à ya so waati nḽa fei a maa fḽ walako a gbḽḽ baau mii titḽ.

* **17:18** inei Epikuri na aḽa à ya ni, ino didḽi í re mii fei si kuweei amane. † **17:18** inei Sitosi na aḽa à ya ni, inε ku jesi mii iyi á naa sie fei.

²² Njoi Pɔlu í dede í leeki Arepagu be í sɔ ɲa í ni, inɛ inɛi Ateni ɲa, n̄ ye iyi idei iwɛ ɲai wa mu ɲe ntɔ ntɔ.
²³ Waati iyi n̄ wa n dabii si inɔ ilu ɲɛ n̄ ye mii nkpɔ iyi ì waa tɔɔ ɲa. N̄ ye bi kuwee gɔ à kɔ si à ni, tengi ih̄ɛi à ya tɔɔ inɛ iyi a kù mà. Nsei inɛ iyi inɛ ì waa tɔɔ iyi ì kù mà ɲau be, ideei n̄ wa n sisi ɲɛ. ²⁴ Ilaaɔ, ɲɲu iyi í taka andunyau do mii iyi í wa si fei, ɲɲu iyi í jɛ Lafɛi lele do ilɛ, kaa buba si ile iyi amane ɲa à ma do awɔ ɲɲa. ²⁵ Awɔi amane kaa yɔkɔ ku muaa nkāma, domi kù ne bukaatai ngɔgɔ. Nɲu takaei wa mua amane ɲa kumi do kuwɛɛ do mii fei. ²⁶ Hai si inɛ akā iyi í tako í takaui dimi iyi wa tɛ si andunyau ih̄ɛ fei í fita. Hai takoi í jile waati ɲɲa do tengi bii aa maa wa. ²⁷ Ilaaɔ í ce beɛbei ku ba a ce kookaai a maa dedɛɛ do kubabii nɔ si kudɛɛu aa yɔɔ. Amma ntɔ ntɔ Ilaaɔ kù jìò kāma nwa gɔ, ²⁸ domi na iriei à ne kuwɛɛ, nɔ ɲɲui í jò ara nwa wa ne. Woo kɔ tia ɲɛ gɔ ɲa à ni, awa mɔ amaɛ ɲai. ²⁹ Debei, si na iyi í jò à jɛ amai Ilaaɔ ɲa, kù s̄ia ka maa ce lasabu ka ni Ilaaɔ í ye bei iwɛ iyi amane í lasabu í coo ku s̄ia do wura wala do isɔ fufū wala do kuta. ³⁰ Ilaaɔ í temuadò amane ɲa wo si kumà hai mà ɲɲa, amma nsei wa s̄ɔ inɛ ɲa tengi bii à wa fei a naa a kpaasi idɔ ɲɲa. ³¹ Nɔ í jile ajɔ si bii inɛ iyi í cicau á kiitiò inɛi andunya ɲa fei nɔ kiitiɛu dee deeí á jɛ. Nɔ í jūu tã hai si bale ku ba ku nyisi inɛ fei iyi inɛ be á na ku cei.

³² Iyi à gbɔ Pɔlu wa fɔ idei kujji iku ɲa hai si bale ɲoi inɛ gɔ ɲa à waa yaakoɛ. Inɛ gɔ ɲa mɔ à ni, à bi faajii ideu be má ajɔ gɔ. ³³ Njoi Pɔlu í ne í jò ɲa. ³⁴ Do ɲɲu fei, inemɔkɔ gɔ ɲa à bɔ bi tɛɛ à dasi Jesu naane. Si inɔ ɲɲai Deni woo ce kiitii Arepagu gɔ í wa. Abo gɔ mɔ iyi à ya kpe Damarisi í dasi naane do inɛ gɔ ɲa

má.

18

Pòlu í bə Kərənti

¹ Si anyii n̄ɲu, Pòlu í n̄ɛ hai Ateni be í bə Kərənti.
² N̄ɲoi í ko Zuifu gə be iyi à ya kpe Akilasi, iyi à buu ilei Pəntu. Kù kpe titā iyi í naa hai ilei Itali, n̄ɲu do aboe Pirisila, domi Kolodu ilaalu n̄lai Romu í na wooda í ni Zuifu fei ku fita hai Romu. N̄ɲoi Pòlu í bə ku cə ɲa.
³ Nə í buba aɲaə ɲa à ce ice ajə domi í ya ce ilei acə bei aɲa mə à ya ce. ⁴ Ajəi kusimi fei í ya bə waazo ku ce ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutətəə. Nə í ya maa mu ɲa ide aɲa do Gerekí ɲau ku ba a dasi Jesu naane.

⁵ Waati iyi Silasi do Timətee à to wa hai ilei Masedəni, Pòlu í ya maa ce icei waazoi waati kama fei ku maa s̄ɔ Zuifu ɲau iyi ntə ntə Jesui í je in̄ɛ iyi Ilaaḏ í cicau. ⁶ Amma à j̄aa nə à waa buu, ɲoi í gbugbā si ɲa irurui ibəe nə í s̄ɔ ɲa í ni, bii ì na ì ce nfe ɲa, í je idei iri n̄ɲe. Kù je baam má. Hai nnyi an j̄ə ɲe n koo n cea hai je Zuifu ɲa waazo. ⁷ N̄ɲoi í n̄ɛ hai be í bə kpas̄ei Titee Zusitu, in̄ɛ iyi í ya maa jirima Ilaaḏu. Ileɛ wee kəkəi ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutətəəui í wa. ⁸ N̄ɲoi Kirisipu in̄ɛ ngboi igbeu í dasi Laf̄ɛe Jesu naane, n̄ɲu do in̄ɛi kpas̄ee ɲa fei. In̄ɛi Kərənti nkpə́ í gbə waazoi Pòlu nə aɲa mə à dasi naane, nə à dasi ɲa inyi.

⁹ N̄ɲoi Aḏ Laf̄ɛe í s̄ɔ Pòlu si kuye idū í ni, maà ce njo. Hanya i s̄ɔ ɲa, maà coko, ¹⁰ domi n̄ wɛɛ do awə. In̄ɛ gə kaa yəkə ku lesie awə hee ku ceɛ laalə. S̄ɔ ɲa ideu domi in̄ɛ nkpə́i í wa si iluu ih̄ɛ iyi á je titom. ¹¹ Pòlu í buba ilu be ad̄ə akā do bubu nə wa kə ɲa si idei Ilaaḏ.

¹² Waati iyi Galiḏə wa je ilaalu si ilei Geresi, ɲoi Zuifu ɲau à ce anu akā à tətəə à gbā Pòlu à bəde bi

ku ce kiiti. ¹³ À ni, məkəu ihē njei wa lele ine ηa ku ba a tɔɔ Ilaaɔ si bei wooda nwa kù bi.

¹⁴ Iyi Pɔlu wa bi ku fɔ ide, ηɔi Galiɔɔ í sɔ ηa í ni, bii í je idei kurara walakɔ laalɔ ɔɔi í ce an nyi wa n naa n ɔbɔ ide nne. ¹⁵ Amma bii í je idei kakɔɔ ηai do idei irii ine ηa do woodai inne taka nne, inne aa wũa ndu ne. N kaa n je woo kiitii ide dimi beεbe. ¹⁶ Nɔi í lele ηa hai bi ku ce kiitiu. ¹⁷ Nɔ ine ηau fei à mu Sɔsiteni ine nɔboi igbei Zuifu ηau à lɔsi ku cãa tengii andei ile bi ku ce kiitiu. Amma baai Galiɔɔ kù wa si ideu.

Pɔlu í nyi ikpa Antiəsi

¹⁸ Pɔlu í kpe Kɔrenti má. Si anyie nɔ í tɔɔ kpaasi woo dasi naane ηau sukudɔ nɔ í koo í wa irie Sankeree ku ba ku nyisi iyi í tako í cea Ilaaɔ kuwã do kugbasi wo. Nɔ í lɔ akɔi inyi do Pirisila do Akilasi aɔɔ à ne ikpa ilei Siri. ¹⁹⁻²¹ Iyi à to Efεezu ηɔi Pɔlu í lɔ ile bii à ya ce kutɔtɔɔ nɔ í ba Zuifu ηau faaji ku ce. Nɔi à tɔɔe ku ce aɔɔ minji bi tu ηa, amma kù waa je. Iyi wa ne ηɔi í sɔ ηa í ni, bii Ilaaɔ í bi an nyi wa má. Nɔ í jɔ Pirisila do Akilasi be í koo í lɔ akɔi inyi í ne hai Efεezu.

²² Iyi í to Sezaree, ηɔi í kita í bɔ Zeruzalemu í koo í ce inei igbei Jesu ηa fɔɔ. Si anyie nɔ í bɔ Antiəsi. ²³ Iyi í ce aɔɔ minji be ηɔi í nyi í dasi kpãa má í koo wa dabii si ilei Galati do Firizi wa mua ine ηa iyi à waa too kpãai Jesu fei gbugbã.

Apolo í bɔ Efεezu do Kɔrenti

²⁴ Zuifu ɔɔ iyi à ya kpe Apolo iyi à bi Alesandiri í bɔ Efεezu. Ilu bisii nɔ í mà tiai idei Ilaaɔ sãa sãa. ²⁵ Wee í mà kpãai idei Lafεe nɔ í ya ce waazoe do himma nɔ í sisi idei Jesu dee dee. Amma inyi ku dasii Zãa nne akãi í mà. ²⁶ Wa ce nne waazo do

naane ile bii Zuifu na à ya ce kutótòu. Nɔi Piriſila do Akilasi à gbɔ waazie nɔ à kpoo ide nɔa à koo à teese à sisiaa yaasei ideɪ Ilaaɔ dee dee. ²⁷ Si anyie, Apolo í dasi idɔ nɔu ku bɔ ileɪ Gereſi. Nɔ kpaasi woo dasi naane nɔa à muaa gbugbã ku ba ku koo nɔ à cea ine nɔa iyɪ à waa too kpãai Jesu iyɪ à wa ileɪ Gereſiu tia ku ba bii í to be a coo cenká. Waati iyɪ í to be í sobi woo dasi Jesu naane nɔa jiiida jiiida na didɔi Ilaaɔ. ²⁸ Nɔ í kãmia Zuifu nɔa do wɔkɔ si bantuma ku ba a mà iyɪ aɔa à wa si kurarai nɔ í nyisi nɔa hai si tiai ideɪ Ilaaɔ iyɪ Jesuɪ í je ine iyɪ Ilaaɔ í cicau dim dim.

19

Pɔlu í bɔ Efɛɛzu

¹ Waati iyɪ Apolo í wa Kɔrenti Pɔlu í too kpãa iyɪ wa bɔ ikpa iri kuta nɔa nɔ í to Efɛɛzu. Nɔi í ba ine gɔ nɔa iyɪ à waa too kpãai Jesu be. ² Nɔi í bee nɔa í ni, i kù ba Hundei Ilaaɔ titã hai waati iyɪ ì dasi naane nɔa? Nɔi à jɛaa à ni, aawo. A kù gbɔ mà Hundei Ilaaɔ í wɛɛ mɔm. ³ Nɔi Pɔlu í bee nɔa má í ni, debɛi, inyi ku dasi yoomai à ce nɔe. Nɔi à jɛaa à ni, inyi ku dasii Zãai. ⁴ Nɔi Pɔlu í sɔ nɔa í ni, ine nɔa iyɪ à kpaasi idɔ, aɔai Zãa í dasi inyi. Nɔ í sɔ ine nɔa í ni a dasi Jesu naane, nɔu iyɪ á na ku naa si anyii nɔu. ⁵ Iyɪ à gbɔ ideɪ Pɔluu nɔi à ce inyi ku dasi do irii Lafɛɛ Jesu. ⁶ Nɔi Pɔlu í le nɔa aawɔ si iri nɔ Hundei Ilaaɔ í naa si nɔa nɔi à waa fɔ ide do fee mmu nɔa nɔ à ce walii. ⁷ Ine nɔa à to zakai aɔa maateeji.

⁸ Si anyii nɔu, Pɔlu í bɔ ile bii Zuifu na à ya ce kutótòu wa waazo ideɪ bommai Ilaaɔ do naane nɔ í ce beɛbe zakai cukpa mɛeta, nɔ aɔaɔ nɔa à wasi ku busi nje nɔ í wasi ku lɛɛ nɔa ku ba a dasi naane.

⁹ Amma ine gə ɲa à lele idə ɲɲa à kə ku dasi naane, nɔ à nyi à waa fə ide laalə má si kpāai idei Lafɛɛ si wajui zamaau. Na ɲɔi í jò Pɔlu í tɛkɛɛ hai bi tu ɲa, ɲɲu do ine ɲa iyi à waa too kpāai Jesuu. Í ya maa kə ɲa si cio ajə fei si ile cioi Tianusi. ¹⁰ Bɛɛbɛi à ce adɔ minji hee ine ɲa iyi à wa ilei Azii fei, hai Zuifu ɲa do hai jɛ Zuifu ɲa, à gbəð idei Lafɛɛ Jesu.

Idei ama ineməkəi Seva ɲa

¹¹ Ilaaɔ́ í mua Pɔlu gbugbā ku ceð maamaake nla ɲa. ¹² Na ɲɔi í jò jaɛ iyi í lu araɛ fei, bii à so à lea bɔɔ ɲau si ara à ya ba irii. Ine ɲa mə iyi à ne inei inəko ɲa, bii à lu ɲað, inei inəko ɲau à ya fitai. ¹³⁻¹⁴ Zuifu gə ɲa à ya maa dabii bii fei a maa nya inei inəko i ine ɲa. Si inə ɲɲa gəgə ɲɲa ɲa à dasi idə a kpe irii Lafɛɛ Jesu a nyað inei inəko i ine gə. Zuifu ine ngboi woo weei Ilaaɔ́ gə iyi à ya kpe Seva, ama ineməkə mɛɛjɛɛ ɲai à waa bi a ce bɛɛbɛ. Ajə ɲɲu gə à sɔ́ inei inəko i ine gə ɲa à ni, do irii Jesu iyi Pɔlu wa waazou, fita. ¹⁵ Amma inei inəko i inɛɛɛ í ni, n̄ mà Jesu nɔ n̄ mà Pɔlu, amma yooi inɛ mə ì jɛ. ¹⁶ N̄ɔi məkə iyi í ne inei inəkou í fo í bata ɲa n̄ í kāmia ɲa í cā ɲa í mɛɛ ɲa ntɔ ntɔ hee aɲa fei à sa hai kpasɛɛ basi. ¹⁷ N̄ɔi inei Efɛɛzu ɲa hai Zuifu do Gɛɛki ɲa fei à gbə ideu, nɔ njo í mu ɲa, nɔ irii Lafɛɛ Jesu í ne bɛɛɛɛ ntɔ ntɔ. ¹⁸ N̄ɔi woo dasi Jesu naane nkpɔ́ í naa í tuuba si bantuma. À fə mii iyi aɲa à ya ce wo. ¹⁹ Ine ɲa iyi à ya tako a maa ce dobu dobu wo aɲa nkpɔ́ nkpɔ́i à naað tia ɲɲa ɲa iyi à ya maa ceð dobu dobuu wa à naa à joo si wajui zamaa. Ine gə í ce dooai fiaɪ tia ɲau, nɔ à ba wee jiaɛ

í to zakai kpekele dubu ciitaa *. ²⁰ Beɛbeɛi gbugbãi Aã Lafɛɛ í jò ideɛi Jesu wa fangaa bii fei do gbugbã.

Ijai Efɛɛzu

²¹ Iyi nɲu ɲau í ce í tã, ɲɔi Pɔlu í dasi idɔ nɲu ku too do ilei Masedɔni do si ilei Gɛɛsi nɲu ku bɔ Zeruzalɛmu. Í ni bii nɲu í to bɛ, tilasii nɲu ku bɔ Romu mɔ. ²² Nɲɔi í bɛ Timɔtee do Erasitu, aɲa iyi à waa sobie si icɛu, ikpa Masedɔni, amma nɲu takae í kpe keeke má ilei Azii bɛ.

²³ Waati beɛbeɛ wahala nla gɔ í dede Efɛɛzu bɛ na kpãai ideɛi Jesu. ²⁴ Gbede woo cã isɔ fũfũ gɔ í wa bɛ à ya kpoo Demɛtiusi. Í ya ce mii gɔ ɲa iyi à jɔ ilei iwɛ ɲa Aritemi. † Nɔ woo ce icɛ dimi beɛbeɛ ɲa fei à ya ba si amanii jiida. ²⁵ Nɲɔi í tɔtɔ woo ce icɛɛ ɲa do gbede mmue gɔ ɲa má í ni, i kù mà ɲa iyi si icɛu ihɛi à waa ba si amani? ²⁶ Inɛ taka nɲɛ ì waa yɔɔ ɲa, ì nɔ ì waa gbɔ ɲa mii iyi Pɔlu wa ce. Wa ni kù je iwɛ ɲa iyi amane ɲa à ce do awɔ ɲɲai aa tɔɔ. Nɔ í yɔkɔ í kãmia ine nkpɔ nkpɔ, kù nɔ kù je baa Efɛɛzu ihɛ nɲu akã, do si ilu nkpɔi ilei Azii feii. ²⁷ Á na ku jò icɛ nwa ku ba iri sãmi. Si anyie á nyi ku jò a kaa saalu baa ilei iwɛ nwa Aritemi, nɔ beɛɛɛ nlaɛ á na ku tã, iwɛ iyi inɛi Azii ɲa do inɛi andunya fei wa tɔɔ.

²⁸ Iyi à gbɔ ideu ɲɔi idɔ ɲa í kɔ, nɔ à wasi ku dɔ anu hee lele à waa ni, Aritemi nwa í la. ²⁹ Nɲɔi hoya hoya í dede si iluu fei nɔ do anu akã ine ɲa à fo à bata Gayusi do Aritaaki à mu ɲa à bɔɔ ɲa bii à ya cɛiu. Inɛ ɲau inɛi Masedɔni ɲai, aɲai à waa si Pɔlu si isɛɛɛu. Nɔ ine nkpɔ í sei í bɔ bɛ. ³⁰ Pɔlu wa bi

* **19:19** kpekele dubu ciita fiaɛi tia ɲau iyi à fãa à yɔkɔ ku to fia iyi aa sãa woo ce icɛ zakai adɔ cijeɔ fɛɛwa si waati ɲa. † **19:24** iwɛ ɲa Aritemi iwɛu ihɛ inaaboi.

ku bə bi zamaau amma kpaasi woo too kpāai Jesu ηau à kə. ³¹ Nə hee do akawei ile be ηa gəgə ηa iyi à jε kpaasie ηau aηa mə à be ama wa à ni a koo a təəe suuru ku maà naa ile be. ³² Ile bei aηa fei à waa dō anu à wasi ku fə ide nηa ikā ikā. Inε nkpə nηa kù mà na mii í ce à tətəə be məm. ³³ Nəi Zuifu gə ηa à sisia Alesandu yaasei ideu nə à tale sie wajui zamaau. Nəi Alesandu í ni a coko do awə nə wa bi ku sō ηa ideu do yaaseε. ³⁴ Amma waati iyi à mà iyi nηu mə Zuifui, aηa fei à wasi ku dō anu hee zakai isə minji à waa ni, Aritemi nwa í la.

³⁵ Si anyie ηəi woo kə tiai ilu nηau í jə à coko nə í ni, inε inei Efεεzu ηa, yooi kù mà iyi ilu nwai ilei Aritemi ilu beεεu í wa, awai à nə à waa ceaa ice. Nə ì mà ηa hai lelei mii iyi í jəəu í cuku wa. ³⁶ Inε gə kaa yəkə ku jā ideu. Na nηu, i mu ara nηe ηa i maà ce ngəgə do saasa. ³⁷ Inε ηa iyi ì naaò wa nsei ηau ihē ηa a kù ce ilei mii ndii ilei iwē nwa ηa a kù nə a kù fə laabε. ³⁸ Na nηu, bii Demetiusi do gbεde ηa iyi à wa bi tεe ηau à nε ide gə do inε gəi à jile ajə ηa iyi à ya ce kiiti do woo ce kiiti ηa, i jə ηa a ce ide nηa be. ³⁹ Nə bii ì nε ide gə si antae má ηa, aa yəkə i wūae bi inε ngboi woo ce kiiti ηa. ⁴⁰ Aa yəkə a ye taale nwa a ni awai à dede ija si idei nnyiu ihē domi kù nε yaase. Bei à bee wa yaasei ideu a kaa ka ba iyi aa ka fə məm.

⁴¹ Iyi í fə beεbe í tā ηəi í jə zamaau í fangaa.

20

Pəlu í bə Masedəni do Gerεsi

¹ Iyi hoya hoyau í leekí ηəi Pəlu í tətəə inε ηa iyi à waa too kpāai Jesu ηau í mu nηa gbugbā nə í təə ηa sukudō í bei í nε ilei Masedəni. ² Í dabii si ilεu fei í

mua ine na iyi à waa too kpãai Jesu na gbugbã ntò ntò, í bei í to ilei Geresi ³ í ce be cukpa mēeta. Waati iyi wa bi akoi inyi ku lò ku bò ilei Siri nɔi í gbò iyi Zuifu na à waa de nɔu ku kpa. Na nɔu, í dasi idò nɔu ku too do ikpa Masedoni má. ⁴ Ine na iyi à suu si iseeɛɛu wee, Sopatɛɛ amai Pirusi inei Beree, do Aritaaki do Sikundusi inei Tesalonika na, do Gayusi inei Deebu, do Timotee do Tisiki do Torofimu, inei ilei Azii na. ⁵ Anai à cua à koo à degbe wa Torasi. ⁶ Iyi awa taka nwa à je jingauí Pɛɛ hai ne lefeeu à tã à koo à lò akoi inyi Filipi be. Nò si iseeɛɛ nwa si ajò miusia à koo à ba na Torasi nò à ce ajò mēje be.

Pòlu í ce waazo Torasi

⁷ Nɔi ajò sintei azuma aleu awa à tətəə à waa je ijei Lafɛɛ, nɔi Pòlu í wasi ku cea ine nau waazo. Bii iju í máí Pòlu á ne. Nɔi í jò waazoɔu í sò hee í to idũ laja. ⁸ Wee fitila í kpò lelei ile kukpɛke bii à tətəəu. ⁹ Nɔi awaasũ gò wa buba si fɛrenti be à ya kpoo Etiki. Si bei waazoi Pòlu í sò nɔi í siiko hee í na í sɪ njoo nò í cuku wa ile hai lelei ile kukpɛke mēetasiau. Iyi à koo à dedee à ba wee í ku. ¹⁰ Nɔi Pòlu í kita wa nò í bate í soo í ni, i maà ce njo na, hundee í wɛɛ. ¹¹ Iyi Pòlu í gũ lelei ileu má í so pɛɛ í bububuɛ nò anàò na à je, nò í lɔsi ku waazo má hee iju í máu í bei í ne. ¹² Amma à bòde Etiki iyi í nya í cuku wau kpasɛ baani nò inoi anà fei í dɔ jiida jiida.

Hai Torasi Pòlu í bò Miletu

¹³ Awa à koo à lò akoi inyi à cua à bò Asosi. Tengí bei Pòlu á na ku ba wa nò ka soo. Beɛbei í bi si na iyi í jò wa bi ku koo do ise. ¹⁴ Iyi í naa í ba wa Asosi, hai bei í lò akoi inyi awaò na à bò Mitileni. ¹⁵ Nɔi à ne hai be nò iju kumáɛ à to gungum gò iyi à ya kpe

Kio. Iju kumá mmue nɔ à to gungum mmu gɔ iyi à ya kpe Samɔsi, nɔi ajɔ meetasiaɛ à to Miletu. ¹⁶ Wee Pɔlu í dasi idɔ nɔu ku maà leekí Efɛɛzu ku ba waati ku maà lɔ nɔu si ilei Azii. Wa ce kookaai fei ku ba nɔu ku to Zeruzalemu na jingai Pantikotu.

Pɔlu wa tɔɔ inɛ ngboi Efɛɛzu nɔu sukudɔ

¹⁷ Nɔi hai Miletu Pɔlu í bɛ ama Efɛɛzu í ni a kpe inɛ ngboi igbei inɛi Jesu nɔu wa a naa a ba nɔu bɛ. ¹⁸ Iyi inɛ nɔu à to wa bi tɛɛ nɔi í sɔ nɔ í ni, inɛ taka nɔɛ ì mà nɔa bei ì jɛ kuwɛɛm waati iyi ì wa si anini nɔɛ hai ajɔ sinte iyi ì naa si ilei Azii. ¹⁹ Ì ce icɛi Lafɛɛ Jesu do ara ku kaye do cikãaju ajɔ, ì nɔ ì yɛ wahala si na iyi í jɔ Zuifu nɔu à leekí si aɔa a kpam. ²⁰ Inɛ taka nɔɛ ì mà mii nɔa iyi á ce nɔɛ aranfãani, n kù singa nɔɛ kãmaɛ. Amma ì sɔ nɔɛ ntɔ fei nɔ ì kɔ nɔɛ si cio si bantuma do si kpasɛ nɔɛ nɔa. ²¹ Ì sɔ Zuifu nɔa do hai jɛ Zuifu nɔa a naa a kpaasi idɔ nɔa a sinda si Ilaaɔ a dasi Lafɛɛ nwa Jesu naanɛ. ²² Nɔ weɛ bebei má, Hundei Ilaaɔ wa tilasiim n bɔ Zeruzalemu, nɔ n kù mà mii iyi á koo bam bɛ. ²³ Amu de ì mà si ilu fei Hundei Ilaaɔ wa sɔm iyi piisɔɔ ku ce do ijuukpã wa degbem. ²⁴ Amma kuwɛɛm kù jɛ ngɔgɔ bi tom, n kù nɔ n kù wa saaluɛ, amu de n ba n tambɔ icɛm iyi Jesu Lafɛɛ í dasim n ce. Iceu nɔui í jɛ n sisi laabaau jiidai didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa.

²⁵ Inɛ iyi ì dabii ì wa n waazo ideɛi bommai Ilaaɔ si aninii nɔɛu fei, nsei ì mà iyi í kaa yɛm má nɔa. ²⁶ Na nɔi í ce ì wa n sɔ nɔɛ si bantuma hai nnyi, bii inɛ gɔ nɔɛ í na í ce nfe kù jɛ ideɛi irim, ²⁷ domi ì sisi nɔɛ ideɛi iyi Ilaaɔ í jile fei n kù singa nɔɛ gɔgɔɛ. ²⁸ I mu ara nɔɛ ku sía, nɔ i ya maa degbe inɛ nɔa iyi Hundei Ilaaɔ í da nɔɛ si awɔ fei, aɔa iyi à jɛ igbei inɛi Lafɛɛ Jesu nɔa

iyi n̄ḡu takae í ya do n̄je. ²⁹ N̄ mà do anyim amane ḡa aa naa si anini n̄je bei in̄ai sako í ya naa si angudã ḡa, a kaa n̄o a j̄ò ḡe. ³⁰ N̄o baa hai si in̄o n̄je in̄e ḡo ḡa aa kpaasi nt̄ou ku ba ku je ibo n̄o aa wa inyii it̄i woo dasi Jesu naane ḡau a jeò m̄əɔ n̄ḡa. ³¹ Na n̄ḡu, i w̄o n̄joo ḡa. I ye gigi ḡa bei amu takam n̄ ce ad̄s̄ m̄eeta bi tu ḡe Ef̄ez̄u be wo n̄o n̄ k̄o ḡe ak̄ã ak̄ã aleò daak̄o do cik̄aju ḡa.

³² Nsei n̄ so ḡe n̄ wa n̄ daa Ilaās̄ si aw̄o n̄o n̄ wa n̄ da n̄je idei did̄s̄e si aw̄o. N̄ḡui á ȳək̄o ku mu n̄je gbugbã n̄o ku mu n̄je tubu iyi í j̄ilēa in̄e ḡa iyi í cica a je t̄e fei. ³³ Waati iyi n̄ wa bi tu ḡe, in̄e taka n̄je ì mà ḡa iyi n̄ k̄u ne k̄oɔei is̄o f̄uf̄ui in̄e ḡo hee má je wura wala ib̄e. ³⁴ Ì n̄o ì mà ḡa iyi n̄ ya n̄ ce icei do aw̄am n̄ bei n̄ ba bukaatai mii ḡa iyi n̄ bi fei, amu do in̄e ḡa iyi à waa toom. ³⁵ N̄ nyisi ḡe si mii fei iyi á s̄la i ce ice beɛbe ḡa i ya sobiò hai ne gbugbã ḡa n̄o i ye gigii idei Jesu Laf̄e iyi í ni, woo ce amua í ne in̄o did̄s̄ í re in̄e iyi wa gba amuau.

³⁶ Iyi P̄olu í f̄o beɛbe í t̄ã ḡoi í gule aḡaò ḡa fei n̄o à ce kut̄o. ³⁷ N̄oi aḡa fei à kpata n̄o à ȳaa à t̄əe sukud̄s̄ do kubi ³⁸ à bei à suu hee bi ak̄oi in̄yiu. Aḡa fei à w̄eò in̄o ku f̄oi si na iyi í j̄ò í ni a kaa na a ye n̄ḡu má.

21

P̄olu í b̄o Zeruzalemu

¹ Iyi à t̄ə ḡa sukud̄s̄ ḡoi aw̄aò P̄olu à koo à l̄o ak̄oi in̄yi à ne suusuu à b̄o gungum ḡo iyi à ya kpe Kosi, iju kumae n̄o à to gungum mmu ḡo iyi à ya kpe Rodu. Hai be má n̄o à b̄o Patara. ² Bei à ba ak̄oi in̄yi iyi wa b̄o ikpa ilei Fenisi n̄o à l̄o à ne. ³ N̄oi à ye gungum ḡo iyi à ya kpe Sipu, à dalee do ikpa aw̄o canga n̄o à b̄o ikpa

ilei Siri. Ŋɔi à to Tii bii akɔi inyiu á kita asoe. ⁴ Ilu bei à ye ine gɔ ŋa iyi à waa too kpãai Jesu nɔ à ce ajɔ mɛɛje bi tu ŋa be. Ŋɔi Hundei Ilaaɔ í jɔ̀ à sɔ̀ Pɔlu à ni ku maà bɔ Zeruzalemu. ⁵ Amma iyi ajɔi kune nwa í to à nyi bi akɔu má. Anɔa fei do abo nɔa ŋa do ama nɔa ŋa à naa à leekɪ nwa hai iluu. Awa fei à gule itfi tenkuu nɔ à ce kutɔɔ. ⁶ Iyi à tɔɔ nje sukudɔ̀ à tã awa à lɔ akɔi inyiu à ne, ŋɔi anɔa mɔ̀ à ne à nyi kpasɛ̀ nɔa ŋa.

⁷ Hai Tii à dasi kpãa má nɔ̀ à to Tolemasi. Bei à kita hai si akɔi inyiu nɔ̀ à koo à ce kpaasi woo dasi Jesu naane ŋa fɔ̀ nɔ̀ à sũ be idũ akã. ⁸ Iju kumáe nɔ̀ à ne à bɔ Sezaree. Nɔ̀ à koo à sɔ̀ kpasɛ̀i Filipu woo waazou, nɔu iyi wa je ine akãi amane mɛɛje ŋa iyi à cica wo si ilui Zeruzalemu. ⁹ Mɔ̀kɔu í ne mudɛ̀e mɛɛ gɔ ŋa iyi a kù mà mɔ̀kɔ̀, walii ŋai. ¹⁰ Iyi à ce ajɔ minji be walii gɔ iyi à ya kpe Agabusi í naa be hai ilei Zudee. ¹¹ Í naa bi tu wa nɔ̀ í so santiikii Pɔlu í ðìò isee ŋa do awɔe ŋa nɔ̀ í ni, ide iyi Hundei Ilaaɔ̀ wa fɔ̀ wee. Ine iyi í ne santiikiu ihɛ̀ be ihɛ̀i Zuifu ŋa iyi à wa Zeruzalemu aa ðũu nɔ̀ a daa dimi mmu ŋa si awɔ̀. ¹² Iyi awa do inei Sezaree ŋa iyi à wa be à gbɔ ideu, ŋɔi à wasi ku tɔ̀ Pɔlu ku maà bɔ Zeruzalemu má. ¹³ Amma í ni, na mii í ce ì waa kpata beebe ŋa ì waa ganji wɔ̀akɔm ŋa. Ñ tã sɔ̀lu n ku na irii icei Lafɛ̀e Jesu Zeruzalemu be, kù je ku ði nɔu akã. ¹⁴ Iyi à ye kù gbɔ ide nwa, à coko nɔ̀ à ni, Aɔ̀ Lafɛ̀e ku ce idɔ̀bie.

¹⁵ Si anyii nɔu nɔ̀ à dede à ce sɔ̀lu à waa bɔ Zeruzalemu. ¹⁶ Ŋɔi si inɔi ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu ŋau, ine gɔ ŋa à dede hai Sezaree be à si wa, nɔ̀ à bɔ̀ò wa hee kpasɛ̀i Nasɔ̀ò inei Sipu bii aa ka sɔu. Mɔ̀kɔu í dasi Jesu naane í kpe.

Pɔlu í bɔ Zaaki ku cɔ

¹⁷ Iyi à to Zeruzalemu be nɔi kpaasi woo dasi Jesu naane na à gba wa do inɔ didɔ. ¹⁸ Iju kumáe nɔi awaɔ Pɔlu na à bɔ bi Zaaki nɔ ine ngboi igbei Jesu nau fei à tɔtɔ be. ¹⁹ Nɔi Pɔlu í ce na fɔɔ nɔ í sisi nna mii na iyi Ilaaɔ í ce akã akã si gãmei hai je Zuifu na na ice iyi nnu í ce. ²⁰ Iyi à gbɔ idee nɔi à saabu Ilaaɔ. Nɔi à sɔ Pɔlu à ni, kpaasi nwa, ì gbɔɔ? Zuifu nkɔɔ nkɔɔi í dasi Jesu naane nɔ aɲa fei à waa too woodai Moizi do himma. ²¹ Amma ine na à máe ide à ni ì waa sɔ Zuifu na iyi à wa bi dimi mmu na a jɔ woodai Moiziu do dedembai bala nwa na, nɔ a maà ya dasi ama nna na bango. ²² Debei, beirei aa ka ce. Kù ne sika kãma ine na aa mà iyi ì to wa ilu ihẽ. ²³ Na nnu, ce iyi aa ka sɔe. Amane mee go na à wa ihẽ iyi à cea Ilaaɔ kuwã *. ²⁴ Kooɔ na nɔ inje fei i ce buki iyi á jɔ ì má na, nɔ i sã fiái iri ku wa nna. Nnui á jɔ ine fei ku mà mii iyi à gbɔ na irieu kù je ntɔ, amma aa ye iyi awɔ takae ì waa too woodai Moizi. ²⁵ Amma iyi í je ti dimi mmu woo dasi Jesu naane na, awa à kɔ tia à samba nna si na iyi í jɔ à yɔɔ iyi í sɔa ka jile nna wooda ka ni a maà ya je ijei kuwee nɔ a maà ya nɔ kpaai na nɔ a maà ya nɔ na jifa nɔ a maà ya tɔtɔ sɛe hai ce abɔɔ. ²⁶ Iju kumáe nɔ Pɔlu í kooɔ ine nau nɔ à ce buki iyi á jɔ a má. Si anyie Pɔlu í lɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ í koo í sɔ woo weei Ilaaɔ nau aɲo iyi buki aɲa á kɔ, aɲo nnu bei a cea aɲa kuwee akã akã.

À mu Pɔlu kpasɛi Ilaaɔ

---

* **21:23** à cea Ilaaɔ kuwã Si waati nna, bii ine í cea Ilaaɔ kuwã, kù ne kpáai ku wa irie. Amma bii kuwãu í kɔ, waati nnu á wa iriei, nɔ ku ce kuwee na.

27 Iyi ajɔ mɛɛjeu wa tã nɔi Zuifu na iyi à naa hai ilei Azii à ye Pɔlu kpasɛi Ilaaɔ be. Nɔi à dede idɔi zamaau fei nɔ à muu. 28 À dɔ anu à waa ni, inɛ inɛi Izireli na, i faaba. Mɔkɔu ihɛ í ya maa bɔ bii fei ku maa kɔ inɛ fei si cio ku maa fɔð taalei inɛi Izireli na do woodai Moizi do kpasɛi Ilaaɔu ihɛ. Wee í naaò dimi mmu gɔ na wa si kpasɛu ihɛ má, nɔ í dasi ile kumáú riisi. 29 À fɔ beɛbei si na iyi í jò à tako à ye Torofimu inɛi Efɛɛzuu, nɔ do Pɔlu si iluu, nɔ à tamaa bei Pɔlu í naaɛ wa kpasɛi Ilaaɔ bei. 30 Nɔ inɛ na à cã bii bii si iluu fei. Nɔi inɛ na à sei à wasi ku naa hai bii fei, nɔ à mu Pɔlu à faa à fitaɛ wa hai bantumai kpasɛu. Be gbakã à cɔmbo gambo nau. 31 Waati iyi à waa bi a kpaɛ nɔi inɛ ngboi igũi Romu í gbɔ iyi hoya hoya í dede si ilui Zeruzalemu fei. 32 Nɔi gbakã í so sooge gɔ na do inɛ ngboi sooge gɔ na má nɔ í sei í bɔð na bi zamaau. Iyi zamaau í ye nɔ do sooge nau, nɔi à jò Pɔlu ku cã. 33 Nɔi inɛ ngboi igũu í bɔ bi Pɔlu í muu nɔ í ni a dũu do seseɛ minji. Nɔ í bee na í ni, yooi. Mii í ce. 34 Amma si zamaau inɛ gɔ na à waa la do ide akã, inɛ gɔ na mɔ do ide mmu hee í jò inɛ ngboi igũu kù yɔkɔ ku mà ntɔi ideu na wakatau. Na nɔi í ce í ni a bɔð Pɔlu bii kuwai sooge na. 35 Iyi à toð Pɔlu hai bii à ya gũ a lɔð inɔ ileu, nɔi sooge nau à soo lele na kugaabui zamaau, 36 domi inɛ nau fei à waa too na à waa lað à waa ni, i kpaɛ.

Pɔlu wa kɔð araɛ

37 Si bei à waa bi a lɔð Pɔlu inɔ ileu, nɔi í bee inɛ ngboi igũu í ni, aa yɔɔdaam n fɔ ide gɔ? Amma inɛ ngbou í beɛ í ni, asee ì waa gbɔ Gereki mɔm? 38 Debei, i kù je inɛi Ezibiti iyi si ajɔ gbeejiu ihɛ í bi ku keke ilaaluu nɔ í tɔtɔ woo kpa inɛ na aɔa dubu

mεε í bòð ña si gbabuau? ³⁹ Njoi Pòlu í jεaa í ni, amuu Zuifui. Amuu amaalui si ilu gò iyi í nya iri. À bim ni Tarusi si ilei Silisi. N̄ wa n tǎœi, jò n ba inε ñau ide ku fò. ⁴⁰ Nò inε ngboi igũu í muaa kpãa. Njoi Pòlu wa leekí bi ku gũ ku lòð inò ileu í ni zamaau ku coko do awò. Njoi aña fei à coko cau. Nò Pòlu wa sǎ ña ide do feei Ebεε.

22

¹ Í ni, inje kpaasim ña do baam ña, i gbò iyi n̄ nε ku sǎ ñε n kòð aram. ² Iyi à gbò wa ba aña ide ku fò do feei Ebεε ñoi à mu ara ñña sǎε í re baa bei à tako à mu ara ñña wo. Njoi Pòlu í sǎ ña í ni, ³ amuu Zuifui, à bim nii Tarusi si ilei Silisi, amma Zeruzalemu ihěi à bíím. Gamalielií í kəm si cio, ññui í kəm si woodai bala nwa ña sãa sãa, nò n̄ nε himma si icei Ilaaǎ si bei inje fei í wεεð nnyi ña. ⁴ N̄ kpã woo too kpãai Jesu ña iju jiida jiida hee n̄ kpa gǎgǎ ña. N̄ mu inεmǎkò ña do inaabo ña n̄ ðí ña n̄ dasi ña piisǎo. ⁵ Woo wee nlai Ilaaǎu do igbei inε ngbo ñau fei aa yǎkò a je sεedam. Hai si awò ññai n̄ gba tia iyi à kǎa Zuifu kpaasi ña iyi à wa Damasi. Nò n̄ bò bε ku ba n mu woo dasi Jesu naane ña iyi à wa beu n ðí ña nò n naað ña wa Zeruzalemu n jò a kpã ña iju.

*Pòlu wa sǎ ña bei ññu í kpaasi ido
(Cò IWB 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Njoi Pòlu í sǎ ña má í ni, si bei n̄ wa n koo n̄ maai Damasi zakai dasǎu, si kpãau gbakã ñoi inya kumá nla gò í naa sim hai lele í biim piu. ⁷ Njoi n̄ cuku ile nò n̄ gbò ide ku fò gò wa kpem wa ni, Sòlu, Sòlu, na mii í ce ì waa kpãm iju. ⁸ Njoi n̄ bee n̄ ni, awoi yoo Lafěε. Njoi í ni, amui Jesu inei Nazareti, amu iyi ì ya

maa kpã ijuu. ⁹ Ine ña iyi à waa toom ñau à ye inya kumáú amma a kù gbɔ imui ine iyi wa bam ide ku fɔu. ¹⁰ Nɔ ñ beee ñ ni, Lafɛɛ, beirei an ce. Nɔi í ni, dede i bɔ Damasi. Bei aa sɔɛ mii iyi Ilaaɔ́ í bi i ce fei. ¹¹ Kulai inya kumáú í jò ñ fɛɛju. Na ññu, kpaasim ña à mu awɔm nii à toð Damasi.

¹² Wee məkɔ gɔ́ í wa be à ya kpoo Ananiasi, í mà beerei Ilaaɔ́ nɔ wa too woodai Moizi. Zuifu ña iyi à wa ilu be fei à waa je sɛɛda jiidæ. ¹³ Nɔi í naa bi tom nɔ́ í ni, Solu kpaasim, ye ilu. Tengɪ be gbakã ijum í cɪ nɔ́ ñ yɔɔ. ¹⁴ Nɔ́ í ni má, Ilaaɔ́ Lafɛɛi bala nwa ñai í cicæ ku ba i mà idɔɔbie nɔ́ i ye Jesu Ine Dee deeu, nɔ́ i gbɔ ideɪ gɛɛɛ. ¹⁵ Awɔi aa je sɛɛdaɛ i sɔ́ ine fei mii iyi ì ye do iyi ì gbɔ. ¹⁶ Nsei, mà ò jò ku kpɛ má. Dede i kpe irii Aɔ́ Lafɛɛ, i jò a dasiɛð inyi ku ba i we i má hai si dulum dɛɛ ña.

Pɔlu wa sisi bei Lafɛɛ í be ññu bi dimi mmu ña

¹⁷ Pɔlu í ni má, iyi ñ nyi Zeruzalemu ñai ajɔ ññu gɔ́ ñ wa n ce kutɔɔ kpasɛi Ilaaɔ́ nɔ́ ñ ce kuyɛ. ¹⁸ Si kuyɛm nɔ́u ñ ye Lafɛɛ Jesu nɔ́ í sɔ́m í ni n ce ñya n fita hai Zeruzalemu domi ine ñau a kaa gba ide iyi ñ wa n sisi na irii ññuu. ¹⁹ Nɔ́ ñ ni, Lafɛɛ, ngu ña à mà sã sã iyi ñ ya n bɔ ile bii à ya ce kutɔɔ ña n mu ine ña iyi à dasiɛ naane n cã ña nɔ́ n dasi ña piisɔ́. ²⁰ Nɔ́ à mà si ajɔ iyi à kpa Etiɛni woo je sɛɛdaɛ, amu takam ñ wa be ñ jesi a kpa. Amui ñ cɔa ine ña iyi à kpa ñau jɪne ñña mɔm. ²¹ Amma í sɔ́m í ni n koo, domi hee jɪjɪ bi dimi mmu ñai ññu á bɛm.

Pɔlu do ine ngboi igɔ́i Romu

²² Ine ñau à waa desi ideɪ Pɔlu itɪ hee í fɔ́ ide ñau be. Amma waati iyi à gbɔ́ í ni Ilaaɔ́́ í be ññu bi dimi mmu ña, ñai aña fei à lɔ́si ku dɔ́ anu à waa ni, i kpa.

Dimii lafɛɛ kù s̄ia ku maa weɛ. ²³ Idɔ̀kɔ̄ n̄ja í j̄d̄ à waa d̄s̄ anu n̄o à b̄o ib̄o n̄ja n̄ja à nȳɔ̄, n̄o à waa dede iruru lele. ²⁴ N̄j̄o inɛ ngboi igũi Romuu í ni a b̄oð P̄olu in̄o ile n̄o a t̄ɛaa kp̄ɔ̄t̄ɔ̄ ku ba ku f̄ɔ̄ nt̄o. Í ni b̄ɛɛbei si na iyi í j̄d̄ wa bi ku mà na mii í j̄d̄ zamaau wa d̄s̄ siɛ anu. ²⁵ Iyi à ði P̄olu à waa bi a c̄ãa n̄j̄o í bee inɛ ngboi sooge n̄ja iyi í wa b̄ɛu í ni, ì n̄ɛ kp̄ãa í c̄ãa in̄ɛi Romu tit̄ã i bei i ceaa kiiti? ²⁶ Iyi inɛ ngboi sooge n̄j̄au í gb̄o ideu í koo í s̄ɔ̄ inɛ ngboi igũu í ni, b̄ɛirei aa ce. M̄ɔ̄k̄ɔ̄u in̄ɛi Romui. ²⁷ N̄j̄o inɛ ngboi igũu í naa bi P̄olu í b̄ɛɛ í ni, aw̄ɔ̄u in̄ɛi Romui? N̄o P̄olu í ni, oo. ²⁸ N̄j̄o inɛ ngboi igũu í ni, amu n̄ s̄ã fiã j̄iida j̄iida n̄ bei n̄ j̄ɛò in̄ɛi Romu. N̄j̄o P̄olu í j̄ɛaa í ni, amu, b̄ɛɛbei à b̄im. ²⁹ N̄j̄o gbak̄ã inɛ n̄ja iyi à waa bi a c̄ãau à j̄d̄o, domi n̄j̄o í mu baa inɛ ngboi igũu tak̄ɛ do iyi í gb̄o P̄olu tak̄ɛ in̄ɛi Romui n̄o wee n̄j̄u í j̄d̄ à ð̄u do s̄es̄ee wo.

À b̄oð P̄olu bi igbei woo kiiti n̄ja

³⁰ Inɛ ngboi igũu í bi n̄j̄u ku mà kam kam mii iyi í j̄d̄ Zuifu n̄j̄au à waa ȳɛ taalei P̄olu. Na n̄j̄o í j̄d̄ iju kumáɛ í j̄d̄ à f̄ũu, n̄o í ni inɛ ngboi woo wee Ilaāɔ̄ n̄ja do igbei woo kiiti n̄j̄au fei a t̄ɔ̄t̄ɔ̄ wa. N̄o í b̄oð P̄olu waju n̄ja.

23

¹ P̄olu í k̄ãsi inɛ n̄ja iyi à t̄ɔ̄t̄ɔ̄u iju n̄o í ni, in̄ɛ k̄p̄aasim n̄ja, id̄ɔ̄m kaa ȳɛ taalem domi n̄ ce kuw̄ɛɛm nii dee dee si waju Ilaāɔ̄ hee do n̄nyi fei. ² N̄j̄o Ananiasi woo wee n̄lau, í s̄ɔ̄ inɛ n̄ja iyi à waa leek̄i bi P̄oluu í ni a c̄ãa si ḡɛɛɛ. ³ N̄o P̄olu í buu í ni, Ilaāɔ̄i

á cãε, awɔ idī fūfū *! Ì buba ì waa kiitiim si woodai Moizi, nɔ ì kua wooda má ì ni a cãm. ⁴Ŋɔi inε ŋa iyi à waa leeki kɔkɔεu à ni, woo wee nlai Ilaaɔi ì yɔkɔ ì waa bu bεεβε? ⁵Ŋɔi Pɔlu í ni, kpaasim ŋa, n kù mà mà woo wee nlai. Ñ mà iyi kukɔi idei Ilaaɔ í ni, i maà ya fɔ taalei ilu iri nŋε ŋa.

⁶Pɔlu í mà si igbeu inε gɔ ŋa Sadusi ŋai, inε gɔ ŋa mɔ Farisi ŋai. Ŋɔi í fɔ ide hee lele si igbeu í ni, inε kpaasim ŋa, amuu Farisii, inε iyi Farisi ŋa à bí. Ì waa kiitiim ŋai si na iyi í jɔ ñ dasi naanε iyi iku ŋa aa na a jī hai si bale. ⁷Iyi í fɔ bεεβε gbakã, ŋɔi Farisi ŋau do Sadusi ŋau à waa ce kakɔɔ nɔ igbeu í kpɛ minji. ⁸Sadusi ŋa à ya ni iku ŋa a kaa jī hai si bale, amaleka do hunde mmu gɔ ŋa mɔ a kù wεε, amma Farisi ŋa à jesi iyi mii ŋau be fei í wεε. ⁹Nɔ wakata í dede si anini nŋa à waa jā do gbugbã, nɔ Farisi woo kɔ inε ŋa si wooda gɔ ŋa à ni, a kù ye taalei mɔkɔu. Yooi í mà mà amaleka gɔi walakɔ hunde mmu gɔi í sɔɔ ide.

¹⁰Ŋɔi kakɔɔu í la ntɔ ntɔ hee njo í mu inε ngboi igūu jiida a maà na a ga arai Pɔlu. Nɔ í ni sooge ŋau a koo a gbã Pɔlu wa a nyiðε inɔ ileu.

¹¹Idū ajɔ nŋu Aɔ Lafɛε í naa í sã Pɔlu í ni, maà mɔngɔ munya. Si bei ì jεem sɛɛda Zeruzalemu ihɛ, bεεβε mɔi aa jεem sɛɛda Romu má.

À waa de Pɔlu ku kpa

¹²Iju kumáε daadaakɔ ŋɔi Zuifu ŋau à ce anu akã nɔ à ceekpe à ni aŋa a kaa jε hee má jε a mɔ bii kù jε à kpa Pɔlu sisi. ¹³Aŋa iyi à ce anu akãu à re baa

---

* **23:3** awɔ idī fūfū bi Zuifu ŋa arabui. Bi tu ŋa inɔ ilei à ya si inε ŋa nɔ à ya teese anyii ileui jiida. Amma inɔ ileu takæ konkombii í ya maa nu. Bii à nia inε idī fūfū í ye bei ilu muafitii à waa kpoo.

anya ciiji. ¹⁴ Nɔi à koo à ba inɛ ngbo ɲa do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à sɔ ɲa à ni, à ceekpe iyi a kaa ka tie ngɔɔ bii kù je à ba à kpa Pɔlu sisi. ¹⁵ Na nɲu, à bi inɛ do igbei woo kiiti ɲau i koo i sɔ inɛ ngboi igũu ku naaɔ Pɔlu wa bi tu ɲɛ, nɔ ku jɔ bei ì waa bi i teese i cɔ yaasei ideɛu má ɲa. Awa aa ka ce sɔlu ka kpa hee ku maa to wa be.

¹⁶ Amma ama inɛmɔkɔi weɔi Pɔlu í gbɔ à waa fɔ idei zambau. Nɔi í koo í lɔ idei sooge ɲau nɔ í sɔ Pɔlu ideu. ¹⁷ Nɔi Pɔlu í kpe inɛ akã inɛ ngboi sooge ɲau í sɔ í ni, bɔɔ ama awaasũ ihẽ bi inɛ ngboi igũu domi í nɛ ide gɔ iyi á sɔ. ¹⁸ Nɔi inɛ ngboi sooge ɲau í bɔɔ awaasũu bi inɛ ngboi igũu, nɔ í sɔ í ni, Pɔlu inɛi piisɔu í kpem nɔ í tɔm n naaɔ awaasũu ihẽ wa bi titɛɛ, domi wa bi ku sɛɛ ide gɔ. ¹⁹ Nɔi inɛ ngboi igũu í mu awɔi awaasũu í bɔɔɛ kɔkɔɛ í beɛɛ í ni, ide mii ì waa bi i sɔm. ²⁰ Nɔi í ni, Zuifu ɲa à ce anu akã à tɔɛ ala i bɔɔ Pɔlu bi igbei woo kiiti ɲau, nɔ ku jɔ bei à waa bi a teese a cɔ yaasei ideɛ má. ²¹ Amma maà ti i gbɔ ide nɲau, domi à re baa anya ciiji inɛ ɲa iyi à waa siaa kpãa ku ba a muu. Nɔ anya fei à ceekpe à ni anya a kaa je a kaa mɔ bii kù je à kpa. Baa nsei à tã sɔlu a coo. Awɔ akã à waa degbe i jɔ ku naa wa. ²² Nɔi inɛ ngboi igũu í ni, maà sɔ inɛ gɔ i ni ì sisiim ideu ihẽ má. Nɔ í jɔ awaasũu í nɛ.

À bɔɔ Pɔlu bi Felisi ilu ile

²³ Nɔi inɛ ngboi igũu í kpe inɛ ngboi sooge minji gɔ ɲa í sɔ ɲa í ni, i tɔtɔ sooge cɔ minji a bɔ Sezaree do masa kitaɔ fɛɛwa do ilu kakaa ɲa anya cɔ minji i ce sɔlu i dasi kpãa isɔ mɛɛsãi alɛ ɲa. ²⁴ Nɔ i dia aɔ ɲa gaayi nɔ i so Pɔlu i kooɔɛ bi Felisi ilu ileu baani. ²⁵ Iyi í fɔ beɛbe í tã ɲɔi í kɔ tia má í ni, ²⁶ amu Kolodu

Lisiasi, n̄ wa n ceε fɔɔ, awɔ Felisi ilu ile ilu bεεε nla nla. ²⁷ Mɔkɔu ih̄ weε n̄ jò à naaɔε wa bi tεε. Zuifu n̄a à muui à waa bi a kpaa. Iyi n̄ mà iyi inei Romui n̄ɔi n̄ koo do soogem n̄a nɔ n̄ gbaa. ²⁸ N̄ bi n mà na mii í ce à waa yε taaleε. Na n̄ɔu, n̄ bɔɔε si wajui igbei woo kiiti n̄ɔa. ²⁹ Hai bei n̄ yɔɔ iyi à waa yε taaleεi na wooda n̄ɔa amma kù ce ngɔɔ iyi í to a dasie piisɔɔ mɔm hee ma jε a kpaa. ³⁰ Si anyiε n̄ gbɔ iyi Zuifu n̄ɔu à ce anu akã ku ba a n̄a a kpaa, n̄ɔi gbakã n̄ jò à naaɔε wa bi tεε. Nɔ n̄ s̄ inε n̄a iyi à waa yε taaleε a naa a fɔ ide n̄ɔa si wajue.

³¹ Iyi í kɔ tiau í tã nɔ í soo í na sooge n̄ɔu. N̄ɔi sooge n̄ɔu à ce bei í s̄ n̄ɔu fei, à so Pɔlu idũu à bɔɔε hee Antipatisi. ³² Iju kumae n̄ɔi sooge n̄ɔu à nyi bi ileu nɔ masa n̄ɔu à waa bɔɔ Pɔlu bi Felisi ilu ileu. ³³ Iyi à to Sezaree gbakã n̄ɔi à naa tiau nɔ à nyisiε Pɔlu. ³⁴ Iyi í cio tiau í tã n̄ɔi í bee Pɔlu hai bii í naa. N̄ɔi Pɔlu í ní hai ilei Silisii. ³⁵ Nɔ Felisi í ni, awɔi aa sisiim ideε bii woo yε taaleε n̄ɔu à to wa. Nɔ í ni a dasi Pɔlu kpas̄i amanlu Herodu.

24

Zuifu n̄a à má Pɔlu ide

¹ Iyi í ce ajɔ miu n̄ɔi Ananiasi woo wee nlai Ilaaũu í bɔ Sezaree n̄ɔu do inε ngbo gɔ n̄a do woo mà wooda gɔ iyi à ya kpe Tεεtulu. N̄ɔi à bɔ bi Felisi ilu ileu à koo à waa fɔ taalei Pɔlu. ² N̄ɔi à kpe Pɔlu wa nɔ Tεεtulu í l̄si ide ku fɔ wa yεɔ taaleε wa ni, awɔ Felisi ilu bεεε nla, à nε laakai ku sũ ntɔ ntɔ do baakae. Ilu ku yε jiidae í jò ì kpaasi mii nkpɔ na aranfãanii ile nwa. ³ À jesi mii iyi ì waa ce fei bii fei si waati kãma fei do saabu jiiida. ⁴ A kù bi ka kpa waatie amma à

waa tɔɔe i cɔ wa do iju jiida nɔ i gbɔ ide keeke iyi à neu ihẽ. ⁵ À ye iyi məkəu ihẽ ilu naanaui, nɔ í ne kòsi si aninii Zuifu ɲa si andunyaui ihẽ fei. Nɲui í je ine ngboi kpāai Aã ku tɔɔ ɔɔ iyi à ya kpe inei Nazareti ɲa. ⁶ Í de kpāa məm ku riisiò kpasɛi Ilaaɔu. Nɲui í jò à muu. [À bi ka kiitie do wooda nwa. ⁷ Amma Lisiasi ine ngboi igũu í naa í gbaa hai si awɔ nwa do gbugbã. ⁸ Nɔ í ni woo ye taaleɛ ɲau a naa bi tɛɛ.] Awɔ takae beee ide, aa yɔkɔ i gbɔ ntɔi ideu si bii í jò à waa ye taaleɛu.

⁹ Iyi Tɛɛtulu í fɔ beɛbe í tã nɔ Zuifu ɲa iyi à wa beu fei à ni ideu ntɔi.

Pɔlu í kɔ̀ò arae si wajui Felisi

¹⁰ Nɲi Felisi ilu ilɛu í tosi Pɔlu awɔ í ni ku fɔ ideɛ. Nɲi Pɔlu í ni, n mà iyi awɔi ì je woo ce kiitii ilɛu ihẽ hai ku kpe. Na nɲu, an kɔ̀ò aram do laakai ku sũ. ¹¹ Bii ì bee aa sɔɛ iyi kù re ajɔ maateeji wa iyi n bɔ Zeruzalemu Ilaaɔ ku gulea. ¹² Ine kãma kù yem bii n wa n ce kakɔ̀ do ine ɔɔ titã hee má je n kòsi ɲa ija si kpasɛi Ilaaɔ walakɔ̀ ile bii à ya ce kutɔ̀tɔ̀ ɲa ɲa walakɔ̀ si inɔ ilu ɲa. ¹³ Ide iyi à waa mám nɔu be nsei, nkãma kù wɛɛ iyi wa nyisi iyi ntɔi. ¹⁴ Amma ide akãi an jesi si wajuɛ, n wa n tɔ̀ Ilaaɔ Lafɛi bala nwa ɲa do kpāa iyi ine ihẽ ɲa à waa ni iboi. Do nɲu fei, n wa n jirima woodai Moizi ɲau do tiai walii ɲau fei. ¹⁵ N̄ dasi naane iyi Ilaaɔ á j̄i amane jiida ɲa do amane laalɔ̀ ɲa hai si bale, bei aɲa mɔ̀ à dasi naane. ¹⁶ Nɲui í jò amu mɔ̀ n wa n hanya ajɔ fei ku ba idəm ku maà ye taalem si wajui Ilaaɔ do si wajui ine ɲa.

17 Adō nkpō nkpōi í lō n kù bō Zeruzalemu. Si ajō gbeejiu ihēi n̄ koo bē n̄ bō ku sobi inēi ilēm n̄a do fia nō n cea Ilaaō amua. 18 Si n̄n̄ui à bam kpasēi Ilaaō bē n̄ wa n ce bukii ara ku mām. Zamaa kām̄a kù wa bē, ija ku kōsi mō kù wa bē. 19 Amma Zuifui ilēi Azii gō n̄a à wa bē. Á s̄ia ān̄a taka n̄n̄a a naa a je sēeda si wajue bii í je à yē sim taale gō. 20 Walakō jō inē n̄au ihē a fō taale iyi à yē sim si waati iyi à leek̄im si wajui igbēi woo kiiti n̄au. 21 A kù yē taalem si nkām̄a bii kù je si ide akāu ihē iyi n̄ fō hee lele n̄ ni iku n̄a aa na a j̄i hai si balē. Na n̄oi í jō à waa kiitim si wajue n̄nyi m̄a.

22 Wee Felisi í m̄a yaasei kpāai woo dasi Jesu naanē n̄a s̄āa s̄āa, n̄oi í s̄ō Zuifu n̄au í ni, i jō Lisiasi inē ngboi igūu ku to wa, ajō n̄n̄ui an wūa ide n̄n̄eu. 23 Nō í s̄ō inē ngboi sooge n̄au í ni ku mu Pōlu titā, amma ku jō ku nē araē keeke nō kú ya jō kpaasie n̄a a ya naa a cōo nō a m̄āa gbōaa.

Pōlu í wa wajui Felisi do Dusila

24 Iyi waati í lō keeke n̄oi Felisi í naaò abo Zuifue gō wa, à ya kpoo Dusila. N̄oi í ni a koo a kpe Pōlu wa. Iyi í to wa nō à waa desie it̄i si bēi wa fō idei naanē ku dasi si Jesu Kirisi. 25 Amma si bēi Pōlu wa sisi n̄n̄a idei dee dee ku je do gaya do kiiti iyi wa naa, zigii Felisi í da nō í ni, aa yōkō i nē titā. Bii n̄ ba faya an kpee m̄a. 26 Wee wa bi Pōlu ku mua n̄n̄u fia. N̄oi í ce í ya maa kpoo kpaa kpaa ān̄aò a maa fō ide.

27 Iyi í ce bēi adō minji n̄oi Pōsiu Fesitu í na í s̄āsi agbēi Felisi. Wee Felisi í jō Pōlu ile piisōo bēi si na iyi í jō wa bi n̄n̄u ku nē bēere bi Zuifu n̄au.

25

Pōlu í so kiitie í daa ilaalu n̄lai Romu si awō

1 Iyi Fesitu í to wa Sezaree, si ajɔ mɛɛsiaɛ í bɔ Zeruzalɛmu. 2 Nɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̄ ɲau do Zuifu inɛ ngbo ɲau à koo à má Pɔlu ide bi Fesitu. 3 Nɔ à waa tɔɔɛ suuru ntɔ ntɔ ku ba kú jò Pɔlu ku naa Zeruzalɛmu. À waa bi Pɔlu ku naa Zeruzalɛmui si na iyi í jò à dɪ zamba ɲɲa aɲa a ba a kpaa kpãa. 4 Amma Fesitu í jɛ ɲɲa í ni Pɔlu í wa ile piisɔɔi Sezaree nɔ ɲɲu takai ɲɲu kaa kpɛtɛ ku nyi bɛ. 5 Na ɲɲu, í ni a jò ɲɲu do inɛ ngbo ɲɲa ɲa a koo bɛ nɔ bii í jɛ í ce taale ɔɔi á fɔ.

6 Fesitu kù re ajɔ mɛɛjɔ wala ajɔ mɛɛwa si inɔ ɲɲa nɔ í nyi Sezaree má. Iju kumáɛ nɔ í bɔ ile bi ku ce kiiti nɔ í ni a naaɔ Pɔlu wa. 7 Iyi Pɔlu í to wa ɲɔi Zuifu ɲa iyi à naa hai Zeruzalɛmu à kaakoɛ à waa máa ide laalɔ kugaabu nkpɔ nkpɔ nɔ nkãma kù wɛɛ iyi wa nyisi iyi ide ɲɲau ntɔi. 8 Nɔi Pɔlu wa kɔɔ araɛ í ni, n kù ce kurara ɔɔ si woodai Zuifu ɲa hee má jɛ si kpasɛi Ilaaɔ̄ hee má jɛ bi ilaalu nlai Romu. 9 Amma Fesitu wa bi ɲɲu ku nɛ bɛɛɛɛ bi Zuifu ɲau. Na ɲɔi í jò í bee Pɔlu í ni, ì bi i bɔ Zeruzalɛmu a ceɛɛ kiiti si wajum na irii ideu ihɛ? 10 Nɔi Pɔlu í ni, aawo. Bi ku kiitii ilaalu nlai Romui n wa ihɛ, ihɛi á sɪa a kiitim. N kù cea Zuifu ɲa kurara kãma, nɔ awɔ takae ì waa nɛ kumàsiɛ sãa sãa. 11 Bii n ce kurara walakɔ daa ɔɔ iyi í to a kpam n kaa n kɔ. Amma ide ɲa iyi à waa yɛ taalem siu ihɛ, bii kù jɛ ntɔ inɛ ɔɔ kaa yɔkɔ ku dasim awɔ. Na ɲɲu, n so kiitim n daa ilaalu nlau takae si awɔ. 12 Iyi Fesitu do inɛɛ ɲa à busi nje à tã, ɲɔi í sɔ Pɔlu í ni, si bei ì so kiitɛ ì daa ilaalu nlau si awɔ, bi tɛɛi aa bɔ.

À bɔɔ Pɔlu si wajui Agiripa do Berenisi

13 Iyi waati í ló keeke má, n̄oi amanlu Agiripa do wec̄ie Berenisi à naa Sezaree Fesitu ku ce f̄o. 14 Si bei à waa kp̄e be n̄oi Fesitu í s̄o amanluu ideí P̄olu í ni, ine ḡo í wa ih̄e, Felisi í j̄ò à dasie piis̄o. 15 Iyi n̄ b̄o Zeruzalemu n̄oi ine ngboi woo weei Ilaad̄ n̄au do ine ngboi Zuifu n̄au à naad̄ idee wa bi tom. N̄o à t̄om n̄ ye taalee ku ba ān̄a a kp̄aa. 16 Amma n̄ je n̄n̄a n̄ ni inei Romu n̄a a cí ya j̄ò a kp̄a ine bii kù je à kiiti. À ya muaa waatii n̄n̄u do woo ye taalee n̄au a f̄o ide tit̄a ḡel̄eð ḡele. 17 N̄oi ān̄a fei à naa ilu ih̄e. Si bei n̄ kù bi ku kp̄e má, n̄oi iju kumáe n̄ kpe n̄a bi ku ce kiiti n̄o n̄ ni a gb̄a P̄olu wa. 18 N̄oi woo ye taalee n̄au à dede sie amma a kù ye taalee si ide laal̄o ḡo bei n̄ wa n̄ tamaau. 19 Idei kut̄oi ān̄a taka n̄n̄ai à waa ce si kak̄o, do ideí m̄ak̄o ḡo iyi í ku à ya kp̄oo Jesu. Amma P̄olu í ni dim dim m̄ak̄ou í wee. 20 Amu n̄ biti beirei an kiiti ideu ih̄e. Na n̄oi í j̄ò n̄ bee P̄olu bii í bi n̄ koo n̄ ceaa kiitii ideu Zeruzalemu. 21 Amma í so kiitieu í na ilaalu n̄lau. N̄o n̄ ni a dasie piis̄o má tit̄a hee n̄ maa n̄ j̄ò a kooðe bi tee. 22 N̄oi Agiripa í s̄o Fesitu í ni, amu takam n̄ bi n̄ gb̄o ide hai si ḡelei m̄ak̄ou. N̄oi Fesitu í ni, ala aa gb̄o.

23 N̄oi iju kumáe Agiripa do Berenisi à naa bi ku ce kiitii do jirima jiida, n̄oi ine ngboi sooge n̄a do ilu beerei ilu n̄au à too n̄a wa. N̄oi Fesitu í ni a naad̄ P̄olu wa, n̄o à naae wa. 24 Iyi P̄olu í to wa n̄oi Fesitu í ni, to, aw̄o amanlu Agiripa do ine iyi ì wa ih̄e fei n̄a, P̄olu wee. Na iriei Zuifu n̄au fei à naa bi tom waati iyi n̄ b̄o Zeruzalemu, n̄o à nyi wa bitom ih̄e má, à waa la à ni kù s̄la a j̄ò si hunde. 25 Amu n̄ kù ye sie taale k̄ama iyi í to a kp̄aa. Amma si bei n̄n̄u takae í so kiitii í daa ilaalu n̄lau si aw̄o n̄oi í ce n̄ ni an j̄ò a kooe bi tee. 26 Do n̄n̄u fei, n̄ kù ye sie ide baa icu ak̄a

iyi an ceaò ilaalu nlau tia. Na nɔi í jò ò naae wa si wajui inɛ fei. Iyi í re mòm ò naae wai si wajui awɔ amanlu Agiripa, i cɔ yaasei ideu ku ba n ba iyi an kɔ. ²⁷ Kù nɛem yaase n sambaa inɛi piisɔɔ gɔ nɔ n kù sisiaa taale gɔ iyi í ce.

26

Pɔlu wa kɔð arae si wajui Agiripa

¹ Nɔi Agiripa í sɔ Pɔlu í ni, i nɛ kpãa i fɔ ide i kɔð arae. Nɔi Pɔlu í wu awɔ lele nɔ í lɔsi ku kɔð arae í ni, ² awɔ amanlu Agiripa, inòm í dɔ do bei an fɔ ide nnyi n kɔð aram si wajue si ide ɲa iyi Zuifu ɲau à waa mám nɔu fei. ³ Ñ mà iyi ò mà dedembai Zuifu ɲa sãa sãa do idei kakɔɔ ɲɲa. Na nɔi í jò ò wa n tɔɔe i gbɔ idem do laakai.

⁴ Zuifu ɲau fei à mà kuwɛem hai waati iyi ò wɛɛ awaasũ. À mà iyi Zeruzalemu bei ò jɛ ama bi dimii inɛm ɲa. ⁵ À màm hai ku kpɛ. Na ɲɲu, bii à bi aa yɔkɔ a jɛem sɛɛda iyi si kpãai Farisi ɲai ò la, aɲa iyi à re inɛ fei si kpãai Ilaaɔ ku tɔɔ nwa. ⁶ Nɔ nsei à waa kiitiim si na iyi í jò ò wa n cɔ kpãai kuwã iyi Ilaaɔ í cea bala nwa ɲa. ⁷ Kuwãui dimi maateeji nwa ɲau mɔ fei à waa cɔ kpãae. Na nɔi í jò à waa cea Ilaaɔ ice do himma aleð daakɔ. Amanlu, kpãau be iyi ò wa n cɔ ɲɲui í jò Zuifu ɲau à waa mám ide. ⁸ Beirei í ce inɛ Zuifu ɲa i ci ya yɔkɔ i dasi naane ɲa iyi Ilaaɔ á jì iku ɲa.

⁹ Amu takam ò tamaa í sɔi wo n dede kpãa baa yooma fei bei an ce n ganjiò idei Jesu inɛi Nazaretu. ¹⁰ Beɛbei ò ce Zeruzalemu. Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa à nam gbugbã n muð woo dasi Jesu naane nkɔɔ n dasi ɲa piisɔɔ. Bii à bi a kpa inɛ gɔ mòm amu takam

̀n ya n wa sii. ¹¹ Tuuba nkpɔ nkpɔ ̀n ya n maa n kpã
 ŋa ijui ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔ nŋa ŋa fei ku
 ba n tilasi ŋa a kɔsi ideɪ Jesu. ̀N ya n maa n mu ŋa
 do idɔkɔ hee kaa kaa, ̀n ya n bɔ hee do si ilu mmu
 ŋa fei n koo n kpã ŋa iju.

Pɔlu wa fɔ ideɪ idɔ ku kpaasɪe
 (Cɔ IWB 9:1-19; 22:6-16)

¹² Ŋɔi Pɔlu í ni má, bɛɛbɛi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ
 ŋa à yɔɔdaam n bɔ Damasi do yiiko nŋa. ¹³ Amanlu,
 zakai dasã si kpãau ̀n yɛ inya kumá í naa hai lele í
 bii wa, amu do inɛ ŋa iyi à waa sim. Inya kumáú í
 re baa inya kumáí inunu. ¹⁴ Ŋɔi awa fei à cuku ile,
 nɔ ̀n gbɔ imu gɔ wa bam ide ku fɔ do feei Ebeɛ wa ni,
 Sɔlu, Sɔlu, na mii í ce ì ya maa kpãm iju. Á gaabue
 i kɔ sim bɛi í ya gaabua ketɛ kombo iyi wa jabu na
 goloi lafɛɛ. ¹⁵ Nɔ ̀n bee ̀n ni, awɔi yoo Lafɛɛ. Nɔ í ni,
 amui Jesu iyi ì ya maa kpã ijuu. ¹⁶ Nsei, dede i leeki.
 ̀N naa siɛi n cicæ i je woo ce icɛm, nɔ i je seɛdai mii
 ŋa iyi ì yɛ tã do iyi aa nyi i yɛ má waati iyi an naa siɛ.
¹⁷ ̀N cicæi hai si inɛi Izireli ŋa do hai bi dimi mmu
 ŋa nɔ ̀n wa n bɛɛ bi tu ŋa ¹⁸ i cɪ nŋa iju. ̀N wa n bɛɛ bi
 tu ŋai ku ba a sinda hai si ilu kuku a lɔ si inya kumá,
 nɔ a sinda hai si gbugbãi Seetam a naa bi Ilaaɔ. An
 bɛɛ bi tu ŋai ku ba a dasim naanɛ nɔ Ilaaɔ ku kpa
 dulum du ŋa nɔ a na a je tubu do inɛ ŋa iyi í cica à je
 tɛɛ.

Pɔlu wa fɔ ideɪ icɛɛ

¹⁹ Ŋɔi Pɔlu í ni má, amanlu Agiripa, na ŋɔi í ce ̀n
 wa n jirima kuyɛ iyi í naa hai bi Ilaaɔ. ²⁰ Sinte titã
 ̀n ce waazo Damasi, si anyiɛ nɔ ̀n ce Zeruzalemu do
 si ilei Zudee fei do bi dimi mmu ŋa. ̀N sɔ ŋa ̀n ni a

kpaasi idɔ a sinda si Ilaaɔ, nɔ a ce ice iyi á jò a ye si nja iyi à kpaasi idɔ. ²¹ Na nɔi í ce Zuifu njaɔ à mum hai kpasɛi Ilaaɔ à waa de ku kparam. ²² Amma Ilaaɔi í nyam hee do nnyi fei nɔ n̄ wa ih̄e n̄ wa n̄ je sɛɛda si wajui amanɛ nja hai keeke do nla fei. N kù wa n̄ fɔ ide gɔ bii kù je iyi Moizi do walii nja à ni á na ku ceu baasi. ²³ Mii iyi à ni á na ku ceu nɔi í je Kirisi á na ku ye ijuukpã nɔ kù je inɛ sinte iyi á j̄i hai si bale nɔ ku sisi idei inya kumá bi Zuifu nja do bi dimi mmu nja.

Pɔlu í s̄ Agiripa ku dasi Jesu naanɛ

²⁴ Si bei Pɔlu í sisi yaasei ideɛ beɛbe nɔi Fesitu í la hee lele í ni, Pɔlu, ì waa s̄m̄ui. Mà cio nla ku ceɛi í dasiɛ s̄m̄u. ²⁵ Amma Pɔlu í ni, n kù je s̄m̄u Fesitu, awɔ ilu beɛɛu. Ide iyi n̄ wa n̄ fɔu dei í je ntɔ, nɔ wa too kpãa. ²⁶ Amanlu Agiripa í nɔ í mà yaasei ideu. Nɔi í ce n̄ wa n̄ fɔ ideu do laakai ku s̄ si wajue si na iyi í jò n̄ mà kãmaɛ kù manjia, domi ideu kù ce si asii. ²⁷ Awɔ amanlu Agiripa, ì dasi idei walii njaɔ naanɛ mbe? N̄ mà s̄a s̄a iyi ì dasi naanɛ. ²⁸ Nɔi Agiripa í s̄ Pɔlu í ni, debei, si waati keekeu ih̄e ì waa tamaa aa cem inɛi Kirisi? ²⁹ Nɔi Pɔlu í jeaa í ni, n̄ wa n̄ tɔɔ Ilaaɔ ku jò i ye bei amu, bii á ce n̄ sei, bii í nɔ í je á kpe m̄oi. Ku maà je baa awɔ akã, amma hee do inɛ nja iyi à waa de it̄i si idem nnyiu ih̄e fei. N̄ bi inɛ m̄o í ye bei amu amma ku maà je a da nɔje si kpenkpen bei à daam siu ih̄e.

³⁰ Iyi Pɔlu í fɔ beɛbe í tã nɔi amanluu do ilu ileu do Berenisi do inɛ nja iyi à wa bi tu njaɔ fei à dede ³¹ à fita hai inɔ ileu. Iyi à waa fita nɔi à s̄ nje à waa ni, inɛu be kù ce daa kãma iyi í to a muu piis̄ɔ hee má je a kpa. ³² Nɔi Agiripa í s̄ Fesitu í ni, bii m̄okɔu

kù so kiitiu ku daa ilaalu nlai Romu si awə wo aa ka yəkə ka jəə.

27

À waa bəò Pəlu Romu

¹ Waati iyi à dasi idə ka bə ilei Itali do akəi inyi nɔi à so Pəlu do inei piisəə gə nɔi à daa inɛ ngboi sooge gə iyi à ya kpe Juliu si awə. Nɔu mə wa jɛ inɛ ngbo si inə wuai soogei Romu nɔi iyi à ya kpe ti ilaalu Ogusitu.

² À lə akəi inyii Adamiti gə iyi wa bə ikpa ilei Azii, nə à nɛ. Nə inei Masedəni gə iyi í naa hai Tesalonika í wa inə nwa à ya kpoo Aritaaki. ³ Iju kumáe nə à to Sidəə. Nɔi Zuluu í cea Pəlu jiida í jə í koo í yɛ kpaasie nɔi ku ba a muaa mii iyi í bi. ⁴ Iyi à nɛ hai bɛ nɔi fufu nla gə wa ko nɔi wa, nɔui í jə à too do icei gungum gə iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Nɔi à kua inyi dūdūu ikpa ilei Silisi do Panfili nə à to wa Mira si ilei Lisi. ⁶ Ilu bei, inɛ ngboi soogeu í yɛ akəi inyii Alesandiri gə iyi wa bə ikpa ilei Itali nə í dasi wa bɛ.

⁷ Iyi à nɛ, ajə nkpə nkpə kpɛlɛ kpɛlɛi à ce à waa koo do wahala nla nla nə à to kəkəi ilu gə iyi à ya kpe Sinidi. Si bei fufu nlau wa ganji wa waju ku bə, à yàa à bə ikpa gungum gə iyi à ya kpe Kɛrɛti. Iyi à waa koo, à tooi do ikpa icei gungum nəu kəkəi ilei Saməneeí domi fufuu kù la do ikpa bɛ. ⁸ Nə à lə bɛ do kookaai nla nla nə à to bi ku leekii akəi inyi iyi à ya kpe Ku Sia kəkəi Lasee.

⁹ Waati sisəi à ce bɛ hee inɛ nɔi à dī anu à tã, nə waju ku bə nwa í jɛ mbirisi nla nla domi waatiu í ya gaabu do akəi inyi. Na nɔi í jə Pəlu í sə nɔi í ni, ¹⁰ inɛ kpaasim nɔi, n̄ yɛ ilu ku bə nwau á gaabu, á nɛ mbirisi do muse. Aso nwa nɔi do akəi inyi takəe fei

á ce nfe, nɔ awa taka nwa ka ku. ¹¹ Amma ine ngboi sooge n̄au wa gbɔ ideɪ woo mu akɔu do ine iyi í ne akɔu takæ í re ti Pɔlu. ¹² Wee bi ku leekɪ akɔi inyi n̄au kù s̄ia a leekɪ bε sukui kpaa. N̄oi í jò ine nkpɔ n̄na í dasi idɔ í ni ka m̄asi waju ka to Fenisi tengi bii bi ku leekɪ akɔi inyii gungum ndii Keretiu í wa. Bi ku leekɪ akɔi inyi do ikpa nunui aε cingaa do cingai wa cɔ. Bei à bi a wa sukui fufuu.

Fufu nla gɔ í dede si tenku

¹³ N̄oi fufu fεfεfε gɔ í dede hai ikpa awɔ cangai kp̄ai inunu n̄oi ine n̄au à tamaa bei isεenei ān̄au á cei si bei ān̄a à bi. N̄oi à fa mii ku leekɪ akɔu wa hai inɔ inyi à bɔ waju nɔ à waa too kɔkɔi gungum ndii Kereti. ¹⁴ Amma iyi í ce s̄aa fufu nla gɔ iyi à ya kpe Erakil̄ɔ í dede do gbugb̄a hai geetei gungum n̄ou wa. ¹⁵ N̄oi í tale akɔu wa hee à m̄ngɔ ku jò akɔu ku ne dee dee nɔ à jòɔe í neò wa bii í bi. ¹⁶ Nɔ à koo à lɔ kɔkɔi gungum keeke gɔ be iyi à ya kpe Koda. Gungum n̄oui í jò fufuu í tia. Do n̄ju fei ka bei ka so akɔi inyi keeke iyi í je ti faabau ka dasi inɔ akɔi inyi n̄lau à wahala ntɔ ntɔ. ¹⁷ Iyi à dasi à t̄a n̄oi woo ce ice si inɔi akɔi inyi n̄au à d̄i akɔi inyi do ikū n̄a. Nɔ à fū ikūi acɔe, nɔ à jò fufuu í b̄òɔ n̄a bii í bi si na iyi í jò à waa ce n̄jo a maa na a dasi s̄ai Libi. ¹⁸ Iju kum̄ae si bei fufuu wa c̄a wa do gbugb̄a n̄oi à l̄asi asoi akɔi inyi ku wà ku dasi inɔ inyi. ¹⁹ Iju kum̄ae má à wasi nyau akɔi inyi takæ ku wà ku s̄asi inɔ inyi do aw̄ai awa taka nwa. ²⁰ Ajɔ nkpɔ nkpɔi à ce inunu kù fita hee má je andaiya n̄a nɔ fufu nla gɔ wa ce, a kù tamaa ma aa ka fita si.

²¹ Hai kukpε a kù je. N̄oi Pɔlu í dede í leekɪ si anini n̄na í ni, in̄e fei, bii ì je idem n̄a wo a kaa ka ne hai

Keretì nò a kaa ka ye mbirisi do museu ihẽ. ²² Amma nsei ò wa n tɔɔ ɲe, i jò laakai ɲe ku sũ domi kãma ɲe gɔ kaa ce nfe bii kù je akɔi inyiu ɲɲu akã. ²³ Ñ mà beɛbei si na iyi í jò Ilaaɔ, ɲɲu iyi ò je tee, ò wa n ceaa iceu, amalekae í naa sim idũ ana ²⁴ í ni, Pɔlu, maà ce njo. Kù ne bei aa ce iyi i kù leekí si wajui ilaalu nlai Romu. Nò wee, ine ɲa iyi inɛð ɲa ò wa inò akɔu fei, Ilaaɔ í yɔɔda ɲɲai a baɛ ku weɛ. ²⁵ Na ɲɲu, inɛ fei, i fũ ara ɲe, domi ò wa n naane idei Ilaaɔu. Bei í sɔm nɔu á cei. ²⁶ Amma akɔi inyiu á cuku kɔkɔi gungum gɔ ku lege.

²⁷ Si idũi ajɔ maatɛesiaɛ ɲɔi fufu nla gɔ wa tale wa si antai tenku bii à wa iyi à ya kpe Mediteraneu. ɲɔi zakai idũ lajau woo ce icei akɔi inyi ɲau à tamaa bei à maai ilei. ²⁸ ɲɔi à dasi mii gɔ inò inyi à wã kujji isae nò à ba í to meɛtu kuntaa do meɛje. Iyi í kɔɔsi keeke nò à sɔsi má nò à ba í ce meɛtu kɔnfia do meɛjo. ²⁹ À waa ce njo a maa na a gamɔ do kuta ɲa, na ɲɔi í ce à sɔsi mii ku leekí akɔi inyi ara mee do anyii akɔu ku ba ku leekí nò à waa degbe iju ku má nya. ³⁰ ɲɔi woo ce icei akɔ ɲau gɔgɔ ɲa à waa de bei aa ce a sa do ile. Na ɲɔi í jò à kita akɔi inyi keeke iyi í je ti faabau si inyiu ku ba ine ɲa a tamaa bei à waa bɔ ku dɪ mii ku leekí akɔu si wajuei. ³¹ Amma Pɔlu í sɔ sooge ɲau do ine ngbo ɲɲa í ni, bii ine ɲau ihẽ a kù buba sɛɛ inɛ taka ɲe i kaa ba faaba ɲa. ³² ɲɔi sooge ɲau à bu ikũi akɔ keekeu nò à jò í mile si inyiu.

³³ Si bei à waa degbe iju kumáu ɲɔi Pɔlu í tɔɔ aɲa fei a je. Í ni, ajɔ maatɛɛ wai ihẽ ò waa de kpãai faaba ɲa i kù nò i kù je ngɔgɔ ɲa. ³⁴ Ñ wa n tɔɔ ɲe i je na faaba ɲe. Ntɔ ntɔ ò wa n sɔ ɲei, baa ntoi irii ine akã ɲe kaa da ku nyɔ. ³⁵ Iyi Pɔlu í fɔ beɛbe í tã ɲɔi í so

pɛɛ í saabu Ilaaḏ si wajui aṇa fei nɔ́ í bububue í lɔ́si ku jɛ. ³⁶ Nɔ́i aṇa fei à fũ ara nṇa à wasi ku jɛ. ³⁷ Awa iyi à wa si inɔ́i akɔ́i inyiu à wɛɛi amanɛ cɔ́o minji do kitaḏ fɛɛwa do mɛɛfa. ³⁸ Iyi aṇa fei à jɛ à yo nɔ́i à wa iyafũ nṇau à sɔ́si inɔ́ inyiu ku ba akɔ́u ku fɛɛ.

Akɔ́i inyiu í lɛgɛ

³⁹ Iyi iju í má nɔ́i à nyɔ. Woo ce ice si akɔ́i inyi nṇau a kù mà inyau, amma à ye waawaa gɔ́ í nɛ sãa, nɔ́ à dasi idɔ́ a bɔ́ḏ akɔ́u bɛ bii aa yɔ́kɔ́. ⁴⁰ Nɔ́i à bu ikũ ku leekɔ́ akɔ́u à jɔ́ í mile. Si waati akãu nɔ́ inɛ gɔ́ nṇa à fũ ikũ iyi à ya diḏ falafili nṇau. Nɔ́ à dede acɔ́u lele ikpa wajui akɔ́u ku ba fufu ku taleɛ ikpa waawaa. ⁴¹ Amma à kãsi geetei sãa gɔ́ do gbugbã nɔ́ à mɔ́ngɔ́ ku lɔ́. Nɔ́ wajui akɔ́u í gũ ilɛ si sãa à mɔ́ngɔ́ ku wuɛ, nɔ́ kucãi inyi nlau í tale fitii akɔ́i inyiu do gbugbã í lɛgɛɛ.

⁴² Nɔ́i sooge nṇau à dasi idɔ́ aṇa a kpa inɛi piisḏo nṇau fei ku ba a maà na a wà a sa. ⁴³ Amma inɛ ngboi sooge nṇau í bi ku faaba Pɔ́lu. Na nɔ́i í ce í ganji nṇa. Í ni inɛ nṇa iyi à mà àwà a cua a kua ice. ⁴⁴ Nɔ́ inɛ nṇa iyi à gbe a gũ kpatakui akɔ́u walakɔ́ kpalaɛ nṇau a kuaḏ ice. Bɛɛbɛi inɛ nṇau fei à kuaḏ ice baani.

28

Pɔ́lu í wa Malitu

¹ Iyi awa fei à to gungum bɛ baani à mà iyi inyau Malitui à ya kpoo. ² Inɛi Malitu nṇau à mu wa do kubi jiiḏa. À ko nwa ina nla nla awa fei à naa à nyia si na iyi í jɔ́ iji wa rɔ́ nɔ́ tũtũ wa ce. ³ Nɔ́i Pɔ́lu í so jii kambo í dasi ina. Asee njo wukuku gɔ́ í wa si bɛ. Iyi í gbɔ́ inya gbãa nɔ́i í fita í wenwee si awɔ́ɛ. ⁴ Iyi inɛi ilu nṇau à ye njou si awɔ́i Pɔ́lu nɔ́i à sɔ́ nje à waa ni, kam

kam məkəu ihē woo kpa inei. Baa do iyi í fita hai si wahalai inyiu ihē fei, iwē ŋa aa kiitie nɔ a kaa jò ku wεε. ⁵ Amma Pəlu í gbugbā njou si ina kù nɔ kù gbɔ ara kuro kāma. ⁶ Njoi ine ŋau à waa cɔɔ mà arae á na ku wu walakɔ mà á na ku ku. Amma à kpe be nɔ nkāma kù ce nɔ à kpaasi ide à ni inεeu ihē iwē nla nla gɔi.

⁷ Wee kəkəi inyau kpasēi məkə gɔ í wa be, məkəui í je ilaalui gungum nɔu, à ya kproo Pubilusi. Í gba wai jiida jiida à ce ajɔ mεeta si kpasēε. ⁸ Wee baεε kù waa ne baani, wa ce ara gbāa do bambannu. Njoi Pəlu í bɔ ile bii wa sūu í koo í ceaa kutɔɔ í le sie awɔ nɔ í ba iri. ⁹ Si anyii nɔu, à naaɔ bɔɔ mmu gɔ ŋa wa má nɔ à ba iri. ¹⁰ Njoi ine ŋau à jirima wa ntɔ ntɔ. Iyi awaati í to à waa bi ka ne njoi andi bukaatai mii iyi à bi fei ine ŋau à mu nwa.

Pəlu í to Romu

¹¹ Cukpa mεetai à ce be à bei à lɔ akəi inyii Alesandiri gɔ à ne. Nɔu mɔ gungum bei í leekɪ sukui kpaau. Akəu í ne nyindai iwē Sika ŋa *. ¹² Nɔ à to ilu gɔ iyi à ya kpe Sirakusi nɔ à sū be idū mεeta. ¹³ Si anyiε njoi à dede hai be má à bɔ Rezio. Iju kumáε nɔ fufu gɔ í dede wa hai ikpa awɔ cangai kpāai inunu wa tale wa í jò à to Puzəli si ajɔ minjisiaε. ¹⁴ Njoi à ye kpaasi woo dasi Jesu naane gɔ ŋa be nɔ à ni ka ce azuma akā bi ti aɔa. Bεεbei isεene nwau í ce à bei à toɔ Romu. ¹⁵ Njoi kpaasi woo dasi Jesu naane ŋa iyi à wa Romuu à gbɔ baau nwa nɔ à naa kuko nwa hee kəkəi ajai Apiusi. Nɔ ine gɔ ŋa mɔ à kò wa bi ku soi

---

* **28:11** iwē Sika ŋa Iwē Sika ŋau à ya kpe Kasitɔɔ do Polusi. Nyinda nɔai ilu akəi inyi ŋau à masi akə nɔau ku ba ku je woo degbe nɔa.

ine njoo na iyi à ya kpe Ile Mæeta. Iyi Pølu í ye na naï laakæ í sú í wasi Ilaað ku saabu. ¹⁶ Iyi à to Romu naï à jò Pølu í ne ilee ikã. Nò sooge gò í ya maa degbeε.

Pølu í ce waazo Romu

¹⁷ Iyi í ce zakai ajò mæeta naï Pølu í kpe ine ngboi Zuifui Romu nau. Iyi à tətəə à tã naï í ni, inε kpaasim na, Zuifu na iyi à wa Zeruzalemu à mum à koo à na inei Romu na n kù bei n kù raraa zamaau si nkãma, n kù nò n kù kəsi dedembai bala nwa na. ¹⁸ Inei Romu nau à cə yaasei ideu nò à bi a jòm domi a kù ye sim kurara kãma iyi í to a kpam. ¹⁹ Amma Zuifu nau a kù je ideu naï í ce n so kiituu n daa ilaaluu n lai Romu si awə, baa do iyi n kù bi n ye taalei inei dimim na. ²⁰ Na naï í jò n tətəə ne n sɔ ne do yaaseε. Inε na à daam si kpɛnkpɛm nii na inε iyi inei Izireli na à waa cə kpãæu. ²¹ Naï à sɔə à ni, a kù ye tia kãma iyi à ce wa hai ilei Zudee na irii ideε, a kù nò a kù ye inε kãma iyi í naaə ide laalə wa hai be na iriε. ²² Amma awa taka nwa à bi ka gbə iyi í wa idəε, domi à m̀ bii feii à ya maa fə laaləi kpãa iyi ì waa toou.

²³ Nò à jile ajò iyi aa nyi wa bi tεε má. Iyi ajou í to inε nkpoi í naa ile bii í wau. Naï í kə nna si cio hai daakə hee alε í koo í ləð. Wa sisi nna yaasei bommai Ilaað nò wa kə nna si idei Jesu hai si woodai Moizi do si tiai walii nau ku ba a jesi. ²⁴ Naï inε gə na à je ideu, amma inε gə na a kù jesi. ²⁵ Si bei a kù gbəsi nje, naï à fita hai bi Pølu. Waati iyi à waa bi a ne naï Pølu í fə ide gə í ni, hai tako Hundei Ilaað í ne ntə waati iyi í jò walii Ezai í sɔ bala nne na ide gə. ²⁶ Í ni, Bə bi inε nau be i sɔ na i ni, Aa ya de ití do laakai na amma i kaa gbə yaasei ide kãma na.

Aa ya cə ilu ɲa jiida jiida amma i kaa yɛ ɲa.

²⁷ Ntə ntə, idəi inɛ ɲau kù nɛ bitɪ.

À dī itī ɲɲa

Ku ba a maà gbə ide.

Nə à bii iju ɲɲa

Ku ba a maà yɛ ilu.

Βεεβει à ce ku ba idə ɲɲa ku maà mà nɔɔɔ

Nə a maà na a sinda wa bi tom n jə a ba iri.

²⁸ ɲɔi Pəlu í sɔ ɲa má í ni, na ɲɲu, i mà ɲa iyi ɪlaaɔ́ í jə ideɪ faabaɛ í bə bi dimi mmu ɲa. Aɲai aa gbəə. [

²⁹ Iyi Pəlu í fə ideu βεεβε í tā ɲɔi Zuifu ɲau à dede à waa ce kakəə ntə ntə à waa nɛð.]

³⁰ Adɔ́ minjii Pəlu í ce si ile iyi í hayau. Nə inɛ ɲa iyi à bə ku cəə fei í ba ɲa faaji ku ce do inə didɔ́. ³¹ Wa waaZO ideɪ bommai ɪlaaɔ́ nə wa kə ɲɲa si ideɪ Lafɛɛ Jesu Kirisi do wəəkə nə inɛ kãma kù ganjie.

Akabuu Titõi Idei Ilaa **Monkole New Testament**

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titõi Idei Ilaa

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

lxxxv

596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282